
HARVARD LAW LIBRARY
3 2044 059 355 917

Hungary

MAGYAR JOGÁSZEGYLETI ÉRTEKEZÉSEK.

105. XI. KÖTET. 5. FÜZET.

A SZABADALMI TÖRVÉNYJAVASLAT.

IRTA

DR DEUTSCH IZIDOR

ÜGYVÉD.

FELOLVASTATOTT A MAGYAR JOGÁSZEGYLET 1895. ÉVI JANUÁR HÓ 12-ÉN TARTOTT TELJES-ÜLÉSÉBEN.

ILLÉS KÁROLY, BALOG ARNOLD ÉS BLEUER SAMU FELSZÓLALÁSAIVAL.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1895.

T. teljes ülés!

A szabadalmi törvényjavaslatnak a magyar képviselőházhoz történt benyujtása által az első lépés történt nálunk az ipari szellemi tulajdon codificatiójára.

1852 óta tudvalevőleg egy ez év augusztus hó 15-én kibocsátott császári nyiltparancs, melynek hatálya Ausztriára is kiterjedt, szabályozta nálunk e jogvidéket. E nyiltparancs anyagi intézkedései nagyobbára megfeleltek azon régi szabadalmi törvényeknek, melyek előbb Ausztriában léteztek, különösen az 1820-iki törvénynek és innét eredt, hogy annyi elavult intézményekkel és rendelkezésekkel találkozunk benne.

Indokolását leli egyrészt az ipari jog általános visszamaradásában, s iparunk csekélyebb kifejlődésében azon sajátszerű jelenség, hogy eddigelé a szabadalmi joggal nem igen foglalkoztak; másrészt pedig azon központi hatóság elzárkózott szervezeténél fogva, a melynél a szabadalmi ügyek legmagasb elintézést találtak és vezettettek, a jogászvilág kevésbbé jutott azon helyzetbe, hogy véleményét és kivánságát kifejezésre juttassa.

Midőn tehát bátorságot vettem magamnak a beterjesztett szabadalmi törvényjavaslat vázlatos ismertetését a t. teljes ülés elé terjeszteni, tettem ezt azon czéllal, hogy ezen a magyar jogfejlődés szellemi érdekei felett őrködni hivatott testületnek alkalma legyen saját szempontját és nézetét, különösen a jogfejlesztés érdekében, kifejezésre, esetleg érvényre juttatni. Felszólalásom czélja tisztán tehát csak az, hogy a Magyar Jogászegyletben a szabadalmi reform kérdése actuálissá tétessék, nehogy évtizedeken át, a meddig e téren a codificatio alkalmasint ismét nyugodni és pihenni fog, nemzedékek viseljék súlyos következéseit annak, hogy a jogászvilág e kérdésekhez ideje korán hozzá nem szólt és állást nem foglalt.

A t. teljes ülés engedelmével előadásommal in medias res lépek be, hisz a jelenlegi állapotok mindenki előtt ismeretesek és első sorban a jellegző elv ismertetését fogom megkisérteni. A magyar szabadalmi törvényjavaslat a szabadalmak kiadása tekintetében a felszólalási rendszert fogadta el. Ez az eddigi tiszta bejelentési rendszerrel szemben, mely minden vizsgálat mellőzésével adja a bejelentett találmányra a szabadalmat, haladást képez, mert az ellenőrzés bizonyos lehetősége mégis meg van adva. A javaslat tehát nem követte a rendszer kérdésében a különben sok helyütt figyelembe vett német törvényt, mely által elfogadott rendszer, az elővizsgálati rendszer, csak akkor adja meg a szabadalmat, ha az illető találmány mind újdonság, mind értékesíthetés tekintetében az állam által szervezett vizsgálat sorompóin áthaladt.

Az 1888-iki svájczi törvényt jellemző système de l'avis préalable, melynél az államhatóság consultativ tevékenységet fejt ki, és figyelemmel van arra, hogy, a kik szellemi tulajdonukat képező találmányra szabadalmat kivánnak, helyes úton járjanak, a törvényjavaslat által szintén nem fogadtatott el. Messzire vezetne a különböző rendszereknek amúgy is általánosan ismert fény- és árnyoldalaival itt bővebben foglalkozni és legfeljebb jelezni kivánom azon különféle érveket, melyek az egyes rendszerek közül az elővizsgálati, és a tiszta bejelentési rendszer ellen lettek felhozva. A bejelentési rendszer hivei különösen azért kevesbedtek, mert számos oly találmány nyer szabadalmazást s ezáltal okot és jogczímet a többi iparosok zaklatására s megszorítására, melyek arra érdemesítve egyáltalán nem voltak, a mi által sok perre adatott alkalom.

Ezzel szemben az elővizsgálati rendszer ellenzői azt hangsúlyozták, hogy a bejelentési rendszernél irreparabilis jogtalanság nem történhetik; míg az elővizsgálati rendszernél többször megtörtént, hogy az examinator helytelen felfogása folytán egyes értékes találmányoktól megtagadták a szabadalmat, mi ellen orvoslásnak többé helye nincsen.

Az elővizsgálat ellen felhozott egy másik nyomós érv gyakorlati és tényleges viszonyokból meríttetik. A tapasztalat mutatja, hogy az ujdonság tekintetében elővizsgált szabadalomban sincs meg az állandóság garantiája, miután sok ily elővizsgálat

után kiadott szabadalom később ujdonság hiányából meg lett semmisítve. Minthogy azonban az állam kiváló technikai és jogi tudós tisztviselői által előbb megállapíttatta, hogy a szabadalom tárgyát képező találmány új, ellenmondás áll be akkor, ha később a feleknek ezáltal keletkezendő harczában ismét kimondatik, hogy az tulajdonkép nem volt új.

Ha továbbá figyelembe veszszük azt, hogy a statisztika megmutatta, miszerint egyrészt Ausztriában és Magyarországon és másrészt Németországban körülbelől ép annyi szabadalom lett megsemmisítve egy bizonyos idő lefolyása alatt; hogy továbbá az ujdonság tekintetében elővizsgált szabadalmak szinte nem érték el a harmadik, illetve negyedik évet nagyobb arányban, mint a bejelentési rendszer országában, be kell vallani, hogy tényleg nyomós érvek szólanak az elővizsgálat ellen és a magyar törvényjavaslat tehát helyes úton járt akkor, a midőn sem a bejelentési, sem az elővizsgálati rendszert el nem fogadva, a elszólamlási rendszert hozta be, hol az ellenőrzés tisztán az érdekeltekre, a nagy közönségre bizatik, a vigilantibus jura elve szerint. Ezáltal az állam elérte azon czélt, hogy az iparosok ébrek és figyelemmel lesznek a szakmáikba vágó szabadalmi leírásokra, s hogy a továbbhaladásban serkentetni fognak a találmányi közlések által.

Átmegyek már most a törvényjavaslat által szabályozandó viszonyok és létesíteni szándékolt intézmények ismertetésére.

I. A szabadalom tárgya és alanya.

A törvényjavaslat szerint a szabadalom tárgya minden oly találmány, mely iparilag értékesíthető. A javaslat ezt az 1. §-ban olyképen juttatja kifejezésre, hogy az ilyen találmányok szabadalmazhatók. Két rendbeli észrevétel fűzhető ezen szakaszhoz. Első sorban meg kell jegyezni, hogy a feltalálót találmányára, bár az állam részéről megállapított korlátok közt, a tulajdonjog megilleti és a mint ez el van ismerve: a szabadalom adása megszünik az államhatóság részéről kegyelmi tény lenni, hanem a feltalálónak *joga van* a törvény által egyébként előírt feltételek fenforgása esetén a szabadalom kiadását kérelmezni és ezt esetleg követelni. Az államhatalom ténye a szabadalom kiállí-

tása körül nem constitutio, hanem declaratio természetű, miért is, hogy a szabadalmi jognak ezen alapelve a törvényben is kifejezést nyerjen, czélszerűbb lenne a «szabadalmazható» szó helyett a «szabadalmazandó» kifejezést használni.

A szabadalomképes találmány kellékének mondja a törvényjavaslat, hogy iparilag értékesíthető legyen. Ez a kifejezés nincsen szerencsésen választva, mert az értékesíthetőség fogalma a gyakorlatban kételyekre és téves felfogásokra adhat okot. A «találmány» tényéből folyik, hogy olyas valami lesz teremtve, mi eddigelé nem létezett, mit a találmány megtételeig az ipar terén még nem ismertek. Egy találmány mindig bizonyos felforgató hatással lép fel, a mennyiben az az ipari világban ily értékeket teremteni és a meglevőket jelentőségükben módosítani képes. A szabadalmazás végett bejelentett találmány tehát sok esetben az illető iparágban meglevő alapoknak megingatását jelenti és a szerint, a mint értékét mindjárt megértik és felfogják, vagy sem: az értékesíthetőségének kérdése felől a nézetek szétágazók lesznek. Épenséggel nincsen kizárva azon lehetőség, hogy egy az iparban nagyon is értékesíthető találmány tekintetében a szabadalom megadására, illetve a szabadalmazhatóság kellékeinek elbirálására hivatott személyeknél azon nézet fog érvényesülni, hogy a szabadalmazásra bejelentett találmány iparilag nem lesz értékesíthető és hogy gyakorlati szempontból tulajdonképen egy utópia forog itt szóban. Ilyen eshetőségnek nem volna szabad a feltalálót kitenni és ezért czélszerűbb, az értékesíthetőség kellékét más fogalommal helyettesíteni. A dolog természetének jobban megfelelne e helyütt az ipari alkalmazhatóság, vagy az ipari megvalósítás fogalma.

A találmány kifejezés nincs definiálva a törvényjavaslatban és kérdés merül fel az iránt, nem kellene-e a törvénybe a «találmány» fogalom meghatározását felvenni, mint ez régi törvényünkben is volt, bár evvel nem akarok annak kifejezést adni, hogy az eddigi törvényünkben foglalt definitio feltétlenül helyes volt. A vitakérdés e tekintetben nem új. Már Németországban 1877 s 1891-ben élénk vita volt a felett, hogy a találmány definitióját föl kell-e venni a törvénybe vagy nem. A felvétel ellen fő kifogás az volt, hogy absolute helyes és az összes szempontokat felölelő definitiót találni eddigelé nem voltak képesek, s így

a technikai tudományra kell bizni, hogy esetről-esetre birálja el, hogy találmány létezik-e vagy nem.

Nem áll annyi idő rendelkezésemre, hogy az összes pro és contra szóló érveket és a különféle proponált definitiókat itt felsoroljam és azért csak annak megjegyzésére szorítkozom, hogy nálunk mindenesetre czélszerű volna, ha a törvény mégis útmutatást tartalmazna, mi legyen tulajdonképen a találmány, mert igen sok méltatlanság történt már e tekintetben. Hisz nem egy esetben azon hatóság, mely vizsgálni volt hivatva, vajjon egy bejelentésben találmány forog-e fen vagy nem, eltérő nézetben volt nemcsak különböző országokban, de ugyanazon országban is és majdnem egykorú időben. Egy példa legjobban fogja ezt illustrálni. Németországban kért valaki szabadalmat egy petroleumlámpa-szerkezetre, mely oly kitünő volt, hogy általa tízszeres fényhatás volt elérhető, az égő anyag jelentékeny megtakarítása mellett. A mi eddigi törvényünk szerint megállapíttatott volna, hogy ez fontos találmány, mert ugyanazon czélnak nagyobb eredménynyel és nagyobb ökonomiával való elérése eddigi törvényünk szerint szabadalmaztatás által jutalmazandó haladást képez.

Azon hatóság felfogása azonban, mely e kérdés felett Németországban határozott, igen szigorú volt s elutasította a szabadalmat a találmányi minőség hiánya miatt. Ugyanezen lámpa azonban más országban szabadalmaztatván, a petroleumlámpagyártást nagy mértékben a szerkezetének kitünő voltánál fogva emelte, mely körülmény mindenesetre a mellett szól, hogy itt egy értékkel biró találmánynyal állunk szemben.

Ha tekintetbe veszszük, hogy nálunk a technikai tudomány általánosságban még nem áll oly fokon, mint Németországban vagy Angliában; s hogy minden esetre jó, ha a törvényben bizonyos mérőszabály állíttatik föl kivált elvi irányban, úgy mint «találmány mindaz, a mi a jelennek átlagos technikai tudását túlhaladja», akkor meggondolandónak kell tartanunk, vajjon a törvény szövegezésénél nem kellene-e fölvenni a találmány elvi megállapítását, hogy esetről esetre a változó felfogásoknak és irányoknak azok, kik szellemi munkásságukat bizonyos terrénumon találmány vagy haladás létesitésére fordítják, kitéve ne legyenek és hiába ne dolgozzanak.

Bár a törvényjavaslat épen érintett vezérszabálya szerint szabadalmi oltalmat nyerhet minden új találmány, mely iparilag értékesíthető (szerintünk helyesebben iparilag megvalósítható, vagy alkalmazható), a javaslat czélszerűségi indokokból; állami vagy közgazdászati tekintetekből kiindulva, a szabadalmazhatóság alól kivételeket állapít meg, melyek a 2. §-ban vannak felsorolva és következőkép hangzanak:

«Szabadalmak nem engedélyezhetők oly találmányokra:

1. melyek gyakorlatbavétele törvényekkel, rendeletekkel, állami egyedárúsággal vagy a közerkölcsiséggel ellenkezik,

2. melyek a közös hadsereg, hadi tengerészet, vagy a honvédség hadképességének emelésére szükségesek, a mennyiben az illetékes hadikormányzat a szabadalom megadása ellen tiltakozik,

3. tudományos tantételekre és elvekre, mint ilyenekre,

4. emberi és állati élelmezésre szolgáló czikkekre,

5. gyógyszerekre és

6. oly tárgyakra, melyek vegyi úton állíttatnak elő, hacsak a 4—6. pont alatt felsorolt találmányok nem vonatkoznak az illető tárgyak előállításánál alkalmazandó eljárásra.

A törvényjavaslatnak ezen exceptionális intézkedései ellen komoly aggályokat kell hangoztatni, miért is ezen 2. §-nak egyes pontjaira a t. teljes ülés figyelmét fel kell hivnom.

A 2. §. első pontja szerint szabadalmak nem engedélyezhetők olyan találmányokra, melyeknek gyakorlatba vétele törvényekkel, rendeletekkel, állami egyedárúsággal, vagy a közérdekkel ellenkezik. Nem tagadható, hogy igazolt az állami hatalom azon álláspontja, miszerint senki kizárólagos jogot ne nyerhessen oly találmányra, melynek gyakorlatba vétele a törvényekkel és rendeletekkel ellenkezik, de mindenesetre kifejezésre kellene juttatni azt, hogy a találmánynak nem szabad fenálló törvényekkel és rendeletekkel ellenkeznie, mert különben az államhatalomnak módjában állana később hozott törvényekkel és rendeletekkel szerzett jogokat megszüntetni. Nem helyeselhető továbbá ezen pontban foglalt azon exceptio, mely szerint az állami egyedáruság a találmány oltalmát kizárhatja. Nincsen ok a feltalálói tevékenységnek kizárására egy olyan terrénumról, melynek gazdászati kihasználása ugyan ez idő

szerint az államnak van fentartva; de melyre nézve nem lehet tudni, hogy idők folytán az államnak ezen monopóliuma nem fog-e megszünni? A szivargyártás ma állami egyedáruságot képez, de ez nem lehet ok arra, hogy a szivargyártás terén a feltalálási tevékenység ne serkentessék. Ha az egyedáruság tartama alatt ezen szabadalom nem is használható ki, nem kell annak útját elzárni, hogy az egyedáruság esetleges megszünése után se használtassék ki. Nem lehet e tekintetben az állam érdekére hivatkozni, mert ez a 9. §-ban meg van óva, a mennyiben ezen §. szerint a szabadalom annak tulajdonosát nem menti fel a közgazdasági, közbiztonsági vagy közerkölcsiségi szempontból, vagy állami közérdekből alkotott törvények és rendeletek alapján fenálló, vagy kiadandó szabályok megtartása alól. Ha a 9. §-ba még az is bevétetik, hogy a szabadalom annak tulajdonosát nem menti fel az állami egyedárúságok tekintetében fenálló szabályok megtartása alól, akkor az állam érdeke meg van óva és szükségtelen az itt érintett találmányokat teljesen a szabadalmi oltalom megszerzésének lehetőségétől megfosztani. Figyelembe veendő továbbá az is, hogy az állam a kisajátítás intézménye folytán eléggé biztosítva van, hogy az egyedáruságait érdeklő találmányokat megszerezhesse.

A javaslat 2. §-ának, második pontja szerint a szabadalmak nem engedhetők olyan találmányokra, melyek a közös hadsereg, hadi tengerészet, vagy honvédség hadképességének emelésére szükségesek, a mennyiben az illetékes hadi kormányzat a szabadalom megadása ellen tiltakozik. Ezen kivétel az eredetileg kidolgozott és az egybehivott szaktanácskozmány elé terjesztett törvényjavaslatban nem volt meg és ez egyike ama rendelkezéseknek, mely a legtöbb aggodalomra ad okot és mely ellen nem lehet elég erélyesen felszólalni. Az ezen szakaszban statuált kivétel czélirányossága ellen komoly aggodalmaknak kell kifejezést adni, miután sem az igazság, sem az iparfejlesztés tekintetei mellette nem szólnak, sőt ellenkezőleg ezek az említett rendelkezés elleni határozott állásfoglalást kivánnak. E rendelkezés nem egyéb, mint a szellemi tulajdon elkobzása az ipari termelés egy bizonyos terrénumán, a nélkül, hogy az állam, vagy a nagy közönség érdekei ez által előmozdíttatnának. Ezen nézetünk szerint fölötte sérelmes rendelkezés magya-

rázatát keresve a törvényjavaslat indokolásában csak a következő szavak találhatók: «A szabadalmazás alól ki vannak véve oly találmányok, melyek a fegyveres erőnek czéljaira szükségesek és ennélfogva használatától el nem vonhatók.» Az indokolás e szavai nem egyebek, mint a javaslat fentidézett rendelkezésének ismétlése és eszmei tartalmuk azon tételben kulminál, hogy a fegyveres erő használatától semmit sem szabad elvonni, a mire ennek szüksége van. Összeegyeztethető-e az igazság alapelveivel, hogy csak a feltaláló tartozzék szellemi munkája gyümölcseit ellenszolgáltatás nélkül a hadügyi kormánynak átengedni, míg a fegyveres erő fentartásához szükséges más egyéb czikkek csak vásárlás utján beszerezhetők? Ugyanazon joggal és ugyanazon elvi alapon fegyvereket, ruházati czikkeket, szállítási eszközöket stb. egyszerűen requirálni kellene, mert azok is «a fegyveres erőnek czéljaira szükségesek és ennélfogva használatától el nem vonhatók». Egyébként ezen rendelkezés következménye az általa érintett ipari terrénumon a belföldi műszaki törekvéseknek teljes megállása lenne, mert a buvárkodó és feltaláló tevékenységének minden ingere hiányoznék és így az ipar fejlesztésére, emelésére és élénkítésére hivatott szabadalmi törvény hatása egyes iparágakban a haladás megakasztása és teljes akadályozása lenne.

A szóban forgó rendelkezés mint már említettem, a törvényjavaslatba utólag vétetett fel, és a törvényjavaslat többi határozmányaival szerves összefüggésbe nem hozatott. A javaslat 14. §-a és az ezen szakaszra vonatkozó indokolás legjobban szólnak a kérdésben álló exemtió ellen, és ennek helytelen és czélszerűtlen volta főképen a törvényjavaslatból és indokolásából vett idézetek által állapítható meg. A 14. §. szerint ugyanis «a szabadalom hatálya annyiban korlátozható, hogy az a kereskedelemügyi minister rendelete alapján a hadsereg, a honvédség vagy a haditengerészet részére vagy a közérdek szempontjából az államhatalom részére igénybe vehető. Ily esetben a feltalálónak kellő kárpótlás nyujtandó, melynek összege, ha megegyezés létre nem jön, rendes bírói úton megállapítandó. A kárpótlás iránti per folyama az államnak használati jogát meg nem akaszthatja.» Az indokolásban pedig ezen 14. §-ra nézve a következők olvashatók: «Nem lehetne czélszerű, ha az

állam, mint némelykor hangsulyoztatott, közérdekből fontos találmányokat *általában nem szabadalmazna,* mert akkor vagy a kutatóésznek minden jutalmazása ki volna zárva és a találmányok elmaradnának vagy — a mi még rosszabb volna — ily találmányok külföldre vándorolnának. De az állam érdekével az nem egyeztethető, hogy a feltaláló szabadalmazott találmányát bármi okból a közérdekü pld. közegészségügyi, közlekedési vagy honvédelmi czéloktól elvonhassa, ennélfogva a törvényjavaslat a kereskedelemügyi ministernek, kihez a kormányzat bármely ágának közegei ez iránt fordulhatnak, azon jogot biztosítja, hogy az ily természetű találmányt az államhatalom részére igénybe vehesse. Mások irányában a feltaláló szabadalmi oltalma természetesen érvényben marad».

Az indokolás ezen szavai elismerik és mutatják a veszélyt: a kutató törekvés eltompítását és következménykép a találmányok elmaradását és kivándorlását. Ha a törvényhozó az egy bizonyos tervbe vett intézkedés által előidézett veszélyt ismeri, az ezen veszély kikerülésére szükséges eszközöket tudja, sőt meg is jelöli és ezen veszélynek e rendelkezés felvétele által mégis kiteszi a törvény által érdekelt köröket illetve országot, akkor ez egy oly eljárás, melyet de lege ferenda helyeselni nem lehet.

Külföldi törvényhozásokban csak igen kevés példát találunk hasonnemű intézkedések tekintetében és ezen kevés esetben sem található a feltalálókat sujtó ezen rendelkezés oly terjedelemben, a mint ez törvényjavaslatunkban tervezve van.

Az orosz törvény következőkép rendelkezik: «A találmányokra és tökélyesbítésekre, melyek a háború szükségleteire és az állam védelemeszközeire vonatkoznak, mint pl. tüzérségi ágyúk, töltések és tüzérségi ágyúk egyéb tartozékai, tenger alatti aknák, forgatható hajótornyok és hasonló tárgyakra, melyeknek használata egyedül a kormány jogát képezi, szabadalom nem adatik. Oly tárgyakra vonatkozó találmányokra vagy tökélyesbítésekre, melyek bár a hadseregekben használtatnak, mégis magánosok által is használhatók, mint pl. lőfegyvertöltények, golyók és ilynemű fegyverek egyéb tartozékaira, szabadalmak csak azon feltétel alatt adatnak, hogy ezen szabadalmak hatálya a hadügyi és tengerészeti kormányra ne terjedjen ki, nehogy

ez utóbbiak hasonnemű találmányok és tökélyesbítéseknek szükségleteire való alkalmazásában vagy kisérletek megtételében akadályozva legyenek.»

A török szabadalmi törvény 12-ik §-a rendeli, hogy «azon találmányok, melyek hadi fegyverekre és lőszerekre vonatkoznak és melyek a birodalom szárazföldi és tengeri fegyveres erejére nézve hasznosak lehetnek, egyidejűleg a feltaláló kérvényével a hadügyi és tengerészeti miniszteriumhoz küldessenek. Azon találmányok részére, melyek a kisérleteknél hasznosaknak és az államra nézve előnyösöknek mutatkoznak, szabadalom fog kiállíttatni és a hasznosság mérvéhez képest az illető hatóság a feltalálóval érintkezésbe fog lépni és a szabadalmat meg fogja venni. A 14-ik §-hoz képest kitüntető érmet is fog kapni.»

Az 1883-ik évben létesített angol szabadalmi törvény 44-ik §-ában oly határozmányok foglaltatnak, melyek egy találmány átengedését a hadügyi kormányzat részére szabályozzák, melyek irányát a hadi kormányzat érdekeinek megóvása képezi és melyek lényege abban fekszik, hogy a hadügyminiszter a közszolgálat érdekében a találmány részleteinek, valamint kiviteli módozatainak titokban tartását követeli. Az angol törvény hivatolt 44-ik §-a 12 pontot foglal magában és szószerint következőkép hangzik:

«1. Valamely fegyver vagy hadiszükségletre vonatkozó javítás feltalálója vagy jogutódai a találmányt és az arra nyert vagy nyerendő szabadalmat ellenszolgáltatás mellett vagy a nélkül a hadügyminiszternek átengedheti és ez az átengedést elfogadhatja.»

«2. Az átengedésnek a találmány és szabadalom használatát az akkori hadügyminiszterre mint Ő Felsége képviselőjére hatályosan át kell ruháznia és minden ez alkalommal a találmány titokban tartása czéljából stb. történt mepállapodások érvényesek és hatályosak legyenek, még ha ellenérték nem is adatott és következéskép az akkori hadügyminiszter által kényszeríthetők.»

«3. Ha a hadügyminiszterre történt ily átruházás bekövetkezett, ez a szabadalmi kérvény benyujtása vagy a leirás vagy leirások közzététele előtt az előljárónak mindenkor nyilvánít-

hatja abbeli nézetét, hogy a közszolgálat érdekében a találmány részletei és kivitelük módja titokban tartassanak.»

«4. Ha a hadügyminiszter ezen véleményt nyilvánítja, akkor a szabadalmi kérvény és a leirás vagy leirások az esetleges rajzokkal együtt, továbbá a leirásban eszközölt minden változtatás és minden ily okmányok és rajzok másolatai a rendes módon a szabadalmi hivatalhoz való benyujtás helyett egy a hadügyminiszter nevében lepecsételt csomagban az előljárónak átadandó.»

«5. Ezen csomag az eredeti vagy meghosszabbitott szabadalmi időtartam leteltéig az előljáró által lepecsételve megőrzendő és nem bontható fel, csupán a hadügyminiszter vagy a koronaügyészek parancsára.»

«6. A bepecsételt csomag a szabadalmi időtartam alatt mindenkor minden személynek, mely a hadügyminiszter kézirata által az átvételre fel van jogosítva, kikézbesítendő és visszaadás esetén az előljáró által ismét bepecsételve megőrzendő.»

«7. Az eredeti vagy meghosszabbitott szabadalmi időtartam leteltekor a csomag minden a hadügyminiszter irása által az átvételre felhatalmazott személynek kikézbesítendő.»

«8. Ha a hadügyminiszter az előbb említett nyilatkozatot megteszi, miután a szabadalmi hivatalnál a szabadalmi kérvény már beadatott, de a leirás vagy leirások közzététele előtt a kérvény a leirásokkal és esetleges rajzokkal együtt azonnal egy, az előljáró útasitására bepecsételt csomagba becsomagolandó és ezen csomagra a jelen a hadügyminiszter rendeletére lepecsételt csomagra vonatkozó határozatok hasonlókép alkalmazandók.»

«9. A visszavétel czéljából az eljárás egy találmányi szabadalom tekintetében, melyre vonatkozólag a hadügyminiszter az előbb említett nyilatkozatot tette, sem inditványra, sem másképen nem indittatik meg.»

«10. A leirásokról és egyéb okmányok vagy rajzokról, melyek jelen szakasz rendelkezései szerint lepecsételve megőrzendők, másolatok akármiképen is ne tétessenek közzé vagy a közönség betekintésére nyitva nem tarthatók. Egyébiránt az ezen szakaszban meghatározott kivételek kizártával jelen fejezet ren-

delkezései a fent megjelölt mindennemű találmányra és szabadalomra alkalmazandók.»

«11. A hadügyminiszter kézirás útján a jelen szakaszban meghatározott előnyökről minden egyes találmány tekintetében mindenkor lemondhat és a leirások, okiratok és rajzok ezután közönséges módon megőrzendők és kezelendők.»

«12. Egy fegyverekre és hadi szükségletekre vonatkozó találmánynak vagy javításnak a hadügyminiszterrel vagy egy általa azok és előnyeik megvizsgálására meghatalmazott személylyel való közlése, valamint a vizsgálat czéljából tett kisérletek nem tekintendők egy ily találmány alkalmazásának vagy közzétételének oly értelemben, hogy az által egy azokra vonatkozó szabadalom megadása vagy érvényessége befolyásoltatnék.»

Látjuk ezen intézetekből, hogy egyetlen egy törvény (pedig csak nagyon kevés törvény tartalmazza a hadi kormányzat ezen jogositványát) sem megy oly messzire, mint a magyar törvényjavaslat. Nem lenne czélszerű, ha egy zsenge iparral biró ország kisérletet tenne egy oly intézkedéssel, mely az ipar számos ágára zsibbasztólag hatna. Ezen hatásról fogalmat és képet alakíthatunk magunknak, ha csak egy fél év alatt nálunk előfordult szabadalmi bejelentéseket átnézzük és csodálkozva fogjuk észrevenni azt, hány iparág van kitéve a korlátozás veszélyének a szabadalmi oltalom kinyerése tekintetében.

Így a 72-ik osztályban (lőfegyverek) találunk magukon a fegyvereken és azok tökéletesítésein kívül még számos, a lövészettel csak közvetve vagy nagyon távoli összefüggésben levő találmányokat, mint: absolut sötétségnél biztos lövésre szolgáló készülék, gyutacshüvelyt behelyező gép petroleumhüvelyek részére, czéltábla-készülékek, gáznyomásmérő fegyverek és ágyúk számára központi gyujtással, ágyúlafetta-kerekekhez való ék-kerék-fék, új fajta patrontáskák, egyoldalt keményített pánczéllemezek előállítására vonatkozó eljárás, pánczéllemezek szénsavtartalmának izzítás általi fokozására szolgáló anyag, patron-szétszedő és kihuzó gép, újítások gyutacs-hüvelyeken, puskacső-tisztító, új eljárás patronok készítésére, lőportöltő-gép patronok részére (magyar találmány), tengeralatti torpedó-lanczirozó készülék stb. A 78. osztályban (robbantó anyagok) ter-

mészetszerűleg a hadügyigazgatás részére biztosítani kivánt kizárási jog gyakorlásának *határtalan* tere van. De más osztályokra is ki fog terjedni a veszély. A 81. osztályban (szállítás) katonaság és lovak szállítására való új módon fedett kocsik, egykerekű, összerakható patronszállító talyigák, motorral berendezett kocsik ki volnának zárhatók. A 31. osztály (öntés és idomítás) nagyban érdekelve van a mozgó erődítések körül. Ha egy iparos egy kitünő pánczélkupolát talál fel, arra nem kap szabadalmat, és így mintsem ingyen dolgozna, inkább nem fogja meghozni az ilyen nagyszabású találmány létesítéséhez szükséges időbeli és anyagi áldozatokat és minden a régiben marad. Ha meggondoljuk, hogy a nagy gyárak csak a fejlődés és haladás által maradnak versenyképesek, — úgy a mi fiatal iparunkat a fegyver, lőszer és robbantó anyagok terén ezen szóbanforgó rendelkezés folytán legalább is stagnatiótól kell féltenünk. Ezen második exemtió a szabadalmazhatóság alól tehát nem indokolt.

A harmadik exemtió a tudományos tantételekre és elvekre mint ilyenekre vonatkozik. Ezen kivétel természetes folyománya azon rendelkezésnek, hogy csak iparilag értékesíthető találmány képezhesse a szabadalmi oltalom tárgyát. A tudományos tantétel és elv még nem találmány, csak a constructiv megoldás által átplántáltatik az elv az ipari életbe. Egyébként ezen kivétel már az 1. §. általános rendelkezéséből folyik.

A negyedik és ötödik kivételt a szabadalmi oltalom elnyerhetése alól képezik az emberi és állati élelmezésre szolgáló czikkek és a gyógyszerek. A törvényjavaslat ezen czikkekre azért nem akar szabadalmi oltalmat adni, mert az emberek és állatok élelmezését, valamint az egészség fentartására szolgáló czikkeket drágítani nem szabad engedni. A javaslat azon szempontból indul ki, hogy ilyen drágulás állana be akkor, ha szabadalmi oltalom adatik az ezen fogalom alá eső találmányokra. Ezen kérdés eldöntésével mérlegelni kell azon előnyöket, melyekben a lakosság egy új gyógyszer vagy élelmiszer feltalálása által részesül, az esetleg, de nem szükségszerűen követelt magasabb árban fekvő hátrányokkal szemben. Nem is szabad szem elől téveszteni, hogy a találmány megtételeig ismert élelmi és gyógyászati czikkek az által, hogy új czikk-

megjelenik, nem drágíttatnak, sőt valószinűleg olcsóbbakká tétetnek, és hogy szabadalmi oltalom és következéskép feltalálói inger hiányában új élelmiszerek vagy új gyógyszerek nem fognának feltaláltatni. Egy új és hatékony gyógyszer feltalálója minden esetre épúgy érdemli a szabadalomban rejlő jutalmat, mint az, ki egy gépet vagy egy világító testet talált fel. Ezen indokokból ezen czikkeknek a szabadalmi képességtől való megfosztása nem igen helyeselhető.

A vegyészeti úton előállított termékeknek (Endprodukt) a szabadalmi oltalom alól való kivétele (2. §., 6. pont) sem elvi, sem gyakorlati és czélszerűségi indokok által nem támogattatik.

Ha egyszer a szellemi munka eredménye a szabadalom adása által jutalmazandó és jutalmaztatik, akkor következetlenség lenne az egy mechanikai műtét eredményét képező gépnek a szabadalmi védelmet megadni, míg az a vegyészeti műtét vagy folyam által eredményezett anyagtól megtagadtatik. Mindazon kifogások, melyeket a vegyészeti termék szabadalmazhatósága ellen hangoztatni lehet, egész terjedelmükben a mechanikai termék ellen is alkalmazhatók és még sem találkoztak olyanok, kik a szabadalmi oltalom jogosultságának elvi elismerése esetén a mechanikai processus eredményét képező technologiai productumtól az oltalmat meg akarták volna tagadni. A vegyészeti termék szabadalmazhatósága ellen leginkább azon érvet hozták fel, miszerint a vegyészeti kutatás lehetősége és ingere meg fogna szünni oly irányban, hogy egy valaki által feltalált vegyészeti anyag (chemischer Stoff oder chemisches Endprodukt), más eljárás útjáni előállítása nem fog megkiséreltethetni, vagyis gyakorlatilag tekintve a kérdést, hogy egy a szabadalmazott vegyi termék előállítására szolgáló előnyösebb eljárásnak feltalálója nem fogna kaphatni önálló és független szabadalmat, hanem kénytelen lesz a vegyi termékre már kiadott szabadalom tulajdonosával egyezményre lépni. De ezen aggály épúgy áll a mechanikai termékekre is. Nagyon könnyen lehetséges, hogy egy szabadalmi oltalom alatt álló mechanikai terméknek, illetve gyártmánynak előnyösebb előállítási módját fogja valaki feltalálni és mégis senki sem ütközött meg azon, hogy a későbbi feltaláló egész törekvése hiába való, miután az első feltaláló

kizárólagos jogot nyert az illető gép vagy ipari tárgy, mint mechanisches Endprodukt előállítására.

Ilynemű aggályok kifejtésénél legtöbb esetben egyébként megfeledkeznek arról, hogy a szabadalmi jog sarkalatos szabályai értelmében csak új tárgy vonható szabadalmi oltalom alá. Ha azonban valaki új tárgyat talált fel, az akár vegyészeti, akár mechanikai terrénumon, az illető iparágban alapvető találmánynak lesz tekintendő. Teljesen igazolt lesz ilyen találmányok tökélesbítőit vagy javítóit az első feltalálókkal, tulajdonképeni teremtőkkel szemben függő viszonyba hozni. A gyakorlatban ezen viszony úgy alakul, hogy a későbbi vagy javított eljárás feltalálója az első feltalálóval szemben engedélydíjat fizet. Kétségtelen tehát, hogy a vegyészeti végterméknek nyujtott szabadalmi oltalom nem lehet absolut akadály ugyanezen végtermék új előállítási módjának foganatosítására, mint gyakran hiszik, hanem a javító a teremtővel szemben csak függő helyzetbe jut, a mint ez egyáltalában indokolt is.

A vegyészeti végtermékeknek szabadalmazhatósága tekintetében a fennálló törvényhatóságok különböző álláspontokat foglalnak el. Svájczban sem az eljárás, sem a vegyészeti termék nem szabadalmazható, mert ott oltalomra csak oly tárgyak tarthatnak igényt, melyek mintában előállíttatnak. Németországban csak a bizonyos meghatározott vegyészeti eljárás és az ez úton előállított termékek élvezhetnek szabadalmi oltalmat. Ellenben Francziország, Anglia és az Északamerikai Egyesült Államok a vegyészeti végtermék szabadalmi képességét elismerik. Az eddigelé nálunk fennállott szabadalmi törvény szintén nem zárta ki a vegyészeti termékeket, miután «ein neues Industrieerzeugniss» korlátozások és kivételek megállapítása nélkül a szabadalom elnyerésére alkalmasnak mondatik.

Azon indokok, melyek a törvényhozókat arra indították, hogy különféle országokban egy és ugyanazon kérdést más és más módon oldják meg, a kérdés elvi és theoretikai oldalával nem látszanak összefüggésben állani. A vegyészeti ipar tekintetében az egyes szabadalmi törvényekben érvényesülő különböző elbánás oka részben azon befolyásban fekszik, melyet az illető törvények keletkezésekor a vegyi ipar a törvényhozóra gyakorolni képes volt, részben pedig azon felfogásban, melylyel

ez ipar érdekeltjei saját gazdászati előnyeik tekintetében birtak. Vegyi eljárások és termékek szabadalmaztatása kérdésében első sorban tekintetbe jönnek a festékanyagok és másodsorban a fertőtlenitő szerek. A svájczi szabadalmi törvény létesítésének idejében ez országnak igen kifejlődött festékipara volt. Ezen festékipar képviselői — kik a szabadalmi oltalom által érdekeiket veszélyeztetteknek hitték oly irányban, hogy concurráló vállalatok keletkezésétől tartottak — a szabadalmi törvény hozatalakor arra törekedtek, hogy ilyen oltalom a vegyi iparra ne terjesztessék ki. A Svájczban tehát oltalmazva van a szellemi munka mechanikai téren, de vegyészeti téren nem.

Németországban szintén az ott magas fokon álló vegyi nagy iparok képviselői voltak azok, kik befolyásukat oly irányban érvényesitették, miszerint eltérve a német kormány javaslatától nem a vegyészeti végtermék, hanem csak egy bizonyos vegyészeti eljárás és az *ezen eljárás útján* előállitott termék álljon oltalom alatt. A vegyészek álláspontja az évek folyamán jelentékeny módon változott, mert minden feltaláló vegyészeti téren károsul a szabadalmi leirás közzététele által. — Az a feltalálónak adott oltalmi okmány egyúttal nyilvános felszólításnak tekinthető az összes vegyészekhez, gyárigazgatókhoz és vállalkozókhoz, hogy más eljárást találjanak fel ugyanezen termék előállítására, hogy ugyanazt, mit más feltalált, minden ellenszolgáltatás nélkül élvezhessék. — Így maga a szabadalmi oltalom teljesen illusoriussá tétetik.

A hasznosság szempontjából különösen nálunk vegyészeti téren a legmesszebb menő oltalom indokolt. Egy csekély iparral bíró országban az ipart teremteni kell. Nálunk a törvényhozót nem akadályozzák létező valóságos vagy vélt érdekek kimélésének tekintetei és így a törvényhozó előtt a vegyészeti iparra nézve egyszerűen azon kérdés áll: milyennek kell a szabadalmi törvénynek lennie, hogy vegyészek, tőkések és vállalkozók indíttatva legyenek ez országban vegyészeti vagy festékgyárakat alapitani. Ezen kérdésre csak egy felelet lehetséges. A legmesszebb menő oltalom feltétlenül a legnagyobb vonzerővel fog birni. Ezen legmesszebb menő oltalom az új termékre kell hogy kiterjedjen és egyúttal azon eljárásra, mely a leirásban fel van tüntetve. Ha már mostan más által feltaláltatik egy új eljárás, úgy

ezen már szabadalmazott termék előállítására ezen második feltalálónak adandó szabadalom csakis ugyanazon jogkörrel bírhat, mint minden más javítási szabadalom, t. i. hogy függő viszonyban fog állani a már előbb feltalált vegyészeti végtermékre adott szabadalomhoz. Tisztán gyakorlati érvelések tehát ugyanazon eredményhez fognak vezetni, mint az elvi és ethikai következtetés és így azon nézetnek kell kifejezést adnom, hogy a vegyészeti találmányoknak a törvényjavaslatban foglalt megszorítása viszonyainknak nem felel meg.

Az 1. §. általános jellegű rendelkezéséből kifolyólag magától értetődik, hogy a szabadalmaztatni kivánt találmány lényeges kelléke az újdonság. A mi az ipari világban már megvolt, arra másokat kizáró külön jogot szerezni nem lehet, ez az egész intézmény oly sarkalatos elve, hogy bővebb magyarázatra vagy indokolásra nem szorul. Az újdonsági fogalom meghatározásánál a törvényjavaslat tovább megy, mint az eddigi törvény. Ugyanis eddigelé csak azon ipari tárgyra, mely belföldön már gyakorlatban állott, vagy mely belföldön nyomtatványban leiratott — ez utóbbi tekintetben igazolni kellett, hogy a nyomtatvány belföldre jutott — nem lehetett szabadalmat kapni. A törvényjavaslat e kérdésben azon álláspontra helyezkedik, hogy az, a mi bárhol nyomtatványban megjelent, lerontja az újdonságot, továbbá, hogy a bárhol történt gyakorlat, szintén az újdonságnak útjában áll.

Ezen álláspont ama része ellen, hogy a bárhol közzétett, nyomtatványban leírt tárgyra ne lehessen szabadalmat kapni, kifogás nem igen emelhető, mert ma az irodalom és egyáltalán nyomtatott szó az országok határaihoz már nincsen kötve, s annak, ki valamely technikai szakban oly jártas, hogy feltalálói tevékenységet is fejt ki, ismernie kell az e szakba vágó irodalmat annál is inkább, mert a vonatkozó közlemények nagyobbrészt a szűkebb szakbeli folyóiratokban központosítva vannak.

Ez ellen ugyan Németországban a törvényt előkészítő munkálatok és tárgyalások alatt fölhozták, hogy nem lehet kivánni azt, miszerint minden nyelven, pl. khinai, japán stb. nyelven megjelent közzététel is lerontsa a találmány újdonságát; hanem szorítkozni kell csak a főbb európai nyelvekre. E tekintetben azonban eddigelé megállapodásra sehol se jutottak. He-

lyes törvényhozási formula hiányában legczélszerűbb belenyugodni abba, hogy a gyakorlatban ilyen esetek nem igen fordulnak elő és számolni is kell a concret, valóságos viszonyokkal, a melyek szerint tényleg chinai, sanskrit, japáni de még török munkákban is megjelent közlemények eddigelé sehol egy szabadalom újdonságát még nem rontották le, mert ily közlemények de facto nem fordultak elő.

Fontosabb e kérdésnél a gyakorlatban létel kérdése. Az egyik iskola azt mondja, hogy a szabadalom megadását az illető tárgynak bárhol történt előzetes előállítása megakadályozza és ezen nézet a törvényjavaslat rendelkezésében tükröződik vissza.

A másik iskola hívei evvel szemben hangsulyozzák, hogy mindenesetre érdemes dolog, ha valaki magának a fáradságot veszi, hogy Délamerikába vagy Ausztráliába kimenjen és hogy oly eljárási és gyártási módokkal megismerkedjék, melyek az ottani iparban honosítvák.

A ki az így felismert új eljárási módokat, új gyártási eljárásokat hozzánk behozza, az ép oly érdemet szerez vele, mintha a saját agyában gondolta volna ki azokat, s miután munka csak akkor fordíttatik valamire, ha az illető jutalmat várhat, csak az által érhetjük mi el, a messze külföldön előhaladott speciális iparágak meghonosítását, ha szabadalmat adunk a honosító tevékenységre. Ez annál inkább áll, mert bizonyára csak iparilag elrejtettebb processusokat lehet ily módon megismerni, mivel az általánosabb természetűek szakközlönyökben ismertetve vannak. A mázolási és bőripar specialis titkai csak személyes kutatás által sajátíthatók el. Ezen elv elfogadásánál ismét egy más veszély forog fenn. Ausztria reánk nézve külföld. Megeshetik, hogy valaki Pozsonyból átmegy Alsó-Ausztriába s a határos országban két órányi útazással azt éri el, hogy az ott észlelt ipari tárgyra vagy eljárásra 15 évre neki lesz monopoliuma az elnyert szabadalom által.

A törvényjavaslat erre vonatkozó rendelkezése szószerint következőkép hangzik: «Nem új a találmány, ha az nyilvános gyakorlatbavétel vagy kiállítás útján oly ismeretessé vált, hogy a szakértők általi használhatása lehetségessé vált.»

A javaslat intentióját példával illustrálni törekedvén, a következő következtetéshez kellene jutni.

Ha valaki külföldön megismer valamit, a mit magyar ember még nem látott; ez szabadalomképes újdonság lesz; de ha olyasfélét akar behozni, a mit több magyar ember ő előtte már látott, ez utóbbi körülménynek ujdonságrontó hatást kellene tulajdonítani. Vajjon nem válik-e a szabályozandó talaj ily rendelkezés által nagyon ingataggá, azt e helyütt nem akarom a rendelkezésre álló idő rövidsége és az anyag nagysága miatt hosszasabban fejtegetni, annál is inkább, miután czélom itt csak az egyes kérdéseket érinteni, a Jogász-egylet tagjainak szakavatottságára bízva azok további vitatását.

Megjegyzem még az előbbi ponthoz, hogy a szabadalmi törvényjavaslat a nyomtatványok újdonságlerontó hatályát a megjelenési idő szempontjából korlátozza, és pedig ugyanazon elvi okokból, a melyekért valakinek, ki külföldről valamit behoz, a szabadalmi oltalom megadatik. Vannak ugyanis ipari eljárások, melyek évszázadok előtt divatban voltak, de feledékenységbe mentek, különösen a műipar terén. Ha már most valaki átkutatja a középkor könyvtárait s ott eredményeket ér el, a mennyiben technologiai processusokra akad, a melyekről ma már nem is álmodnak, akkor az illető érdemes lesz arra, hogy fáradozásáért jutalom gyanánt szabadalmat kapjon. E felfogás eredménye azon korlátozás, hogy az utolsó száz évben megjelent nyomtatványok újdonságot lerontó hatással ne bírjanak.

Az előző fejtegetésekben a szabadalom tárgyát röviden vázoltam. Átmegyek most a szabadalom alanyára. *Ez csakis a feltaláló lehet.* Elvi jelentőségű principzipális tétel ez; melyre nézve azonban szintén találkozunk controvers áramlatokkal. Miután ugyanis azt, hogy ki a szabadalom tárgyát képező találmány valódi feltalálója, sokszor nem lehet megállapítani, eddigelé az volt a szabadalmi törvények ebbeli elvi rendelkezése, hogy az tekintetett a szabadalmi jog alanyának, ki azt legelőször bejelentette. A bejelentő s a feltaláló állanak tehát egymással szemben. A kérdés nehéz. Igaz, hogy az állam nem kutathatja, hogy kinek agyában történt a conceptio s meg is volna ingatva az egész szabadalmi jog szabályozása, ha a szabadalom kiadása ennek megállapításától tétetnék függővé. A törvényjavaslat felállítja azon elvet, miszerint a szaba-

dalom csak a valóságos feltalálót illeti. Ezen tétel legkiválóbb része az előttünk fekvő javaslatnak. Nagy érdem fekszik abban, hogy ezen sarkalatos elvet a törvénybe felvette. Habár gyakran meghajolni vagyunk kénytelenek a concret viszonyok szükségszerűsége és kényszerítő hatalma előtt és bár nem vagyunk mindig képesek érvényre juttatni mindenütt az elvet, hogy a szabadalom csak a valóságos feltalálót illeti, mégis immoralitás volna a törvényhozó szempontjából, ha e jogintézmény alanyának nem mondatnék az, kinek kedvéért a jogintézmény tulajdonképen teremtve lett. Ezen elvnek a törvényben való declaratiója azért is szükséges, mert a biró, ha tudja, hogy mi a törvényhozó sarkalatos intentiója, az élet szövevényes és különféle előre meg nem szabályozható eseteiben megtalálja a vezérfonalat és az irányt, mely szerint az egyes eseteket el kell intézni. A valóságos feltalálót in concreto védő jogok a magyar törvényjavaslatban nem nagyobbak, mint azok, melyeket a német törvény neki biztosít, hol elvileg a szabadalmi jog alanyának az első bejelentő van elismerve. De a különbség mégis nagy. Ugyanis ha a valóságos feltalálónak jogai védelmére adott jogosítványok csakis mint kivételek az általános szabály alól szerepelnek, a törvény alkalmazásában és magyarázatában a helyes útat eltéveszthetni könnyen lehet. Ha az állam nem is tudhatja, ki a valóságos feltaláló, de ha kimondja az elvet, hogy a szabadalom a feltalálót illeti, akkor a biró a tények bonyolultságában a kibontakozást találni fogja és a tényeket ezen elvi útmutatás szerint fogja mérlegelni.

Ezen elv megállapítása után a törvényjavaslat két konkret rendelkezésben juttatja azt érvényre, és pedig a feltaláló védelmében egyrészt a rosszhiszemű és másrészt a jóhiszemű szabadalmazott ellen. Rosszhiszemű szabadalomszerzés akkor forog fenn, ha valaki másnak találmányát az illető akarata ellenére elsajátítja és arra szabadalmat eszközöl ki. Egy szegény ember, munkás tevékenysége közben valamit feltalál vagy egy tapasztalatlan mérnök tesz egy találmányt. Az illetők a találmányt bizalommal közlik ügyesebb emberrel; ez ellesi azt és szabadalmazás végett a maga részére azt bejelentve, szabadalmat ki is eszközöl rá. A mala fides ez esetére adatik a törvényjavaslatban provideált első védelem. A másik eset fel-

tétele a bona fides a szabadalom szerzésénél. Két egyén talál föl valamit a nélkül, hogy az egyik a másikról valamit tudna. Az egyik a találmányt szabadalmazás végett bejelenti, míg a másik ezt tenni elmulasztja.

A mi javaslatunk összhangzásban a német törvénynyel védi in concreto e két esetben a valóságos feltalálót.

A törvényjavaslat 5. §-a értelmében érvényes szabadalom nem engedélyezhető oly találmányra, melynek lényege másnak leirásából, rajzaiból, mintáiból, készülékeiből, szerkezeteiből vagy alkalmazott eljárásából az illetőnek beleegyezése nélkül át van véve.

A meglopott valóságos feltaláló a szabadalom kiadása ellen tiltakozhatik, a szabadalom megtagadását indítványozhatja, a szabadalom megadását a maga részére kérheti, s kérelme visszahat az őt meglopó személy bejelentésének időpontjára.

Ezen védelem nem látszik elegendőnek, mert a legritkább esetben tudja meg a szabadalmi kérvény beadása idejében a meglopott, hogy meg van lopva, s erről többnyire csak akkor értesűl, ha az illető rosszhiszemű bejelentő már gyártja a szabadalmazott tárgyat. Ennélfogva jogot kellene adni a valóságos feltalálónak, hogy revindicationalis keresetét a szabadalmi időtartam alatt bármikor érvényesíthesse.

Daczára, hogy Francziaországnak nincs e tekintetben tételes törvényes intézkedése, a franczia irodalom egyhangulag a revindicatio lehetőségének álláspontjára helyezkedett, mi Pouillet e szavaiból kitűnik: «la loi n'a ni pu, ni voulu donner un bill d'impunité à la mauvaise foi et au vol» törvényjavaslatunk tehát félúton megáll, midőn azt mondja, hogy a valóságos feltaláló a tőle ellopott találmányra bejelentett szabadalmat csakis 30 napon belül revindicálhatja.

A másik eset, mint említettem az, midőn mindketten feltalálták ugyanazon tárgyat és csak egyikük jelentette azt be szabadalmazás végett. Képzeljünk egy budapesti és egy kecskeméti lakatost. A bpesti ember ügyesebb és a találmányt bejelenti szabadalmazás végett, mig a kecskeméti szabadalomról nem is tud. Ily esetben oly irányban meg kell óvni a kecskeméti embert, hogy ő, bár nem a bejelentő ellen, hanem a bejelentő mellett a találmányt szabadon gyakorolhassa és a feltalált tárgyat elő-

állíthassa az, a ki a szabadalmat a bejelentés által kieszközölte, mindenkit akadályozhat az előállításban a másik említett valóságos feltalálón kivül. Ezen rendelkezés szintén a fenti elv gyakorlati kifolyása.

Egy másik szabadalomjogi intézmény szintén ugyanazon elvre vezethető vissza, t. i. az úgynevett Etablissement, Erfindung esete. Nagyobb ipari vállalatoknál vannak alkalmazottak kiknek feladata a vállalatot műszaki irányban fejleszteni és a gyár technikai niveauját emelni, sőt vannak alkalmazott mérnökök, kik kizárólag és csakis feltalálással foglalkoznak, minthogy egyébre nincsenek is hivatva. Ha már most egy ilyen mérnök, kit a gyár fizet, a gyár segédeszközeivel s az ő ügykörbeli elődjei munkájának s az azok által előkészített anyag felhasználásával valami eredményt létesít, nem lesz méltányos neki az eredményt képező találmányra szabadalmat adni csak azért, mert ő azt bejelentette. Itt különösen szem előtt kell tartani a franczia felfogást: «la priorité de la date n'est qu'une présomtion, qui peut être combattue par la preuve contraire». Németországban egyelőre positiv jogszabály nincs, mely ilyen esetet szabályozna, de a német judicatura törekszik ezen segíteni és a rendes polgári biróságok is megitélték a panaszszal fellépő vállalatnak a szabadalom tulajdonjogát, ha bizonyítva látták azt, hogy az illető mérnök a vállalat megbizásából és eszközeivel létesítette a találmányt és hogy a találmány csirái a vállalat meglevő előmunkálataiban keresendők; a jogi constructiót lehetségesíti azon feltevés, hogy a vállalat tulajdonosa tulajdonkép alkalmazottja személyében tette meg e találmányt. Létezik tehát itt a képviselet fictiója.

Az első magyar javaslat az itt kifejtett elvet alkalmazni akarta, de kisérleti objectumokként csak az államhivatalnokokat szemelte ki, kimondván, hogy az államszolgálatban álló személytől az államhatóság tiltakozása folytán a szabadalom megtagadható, ha az általa bejelentett találmány az állam költségein vagy annak eszközeivel vagy a hatóságilag elrendelt kisérletek és előkészületek folytán keletkezett, vagy ha az ily feltaláló hivatalos utasítása alapján köteles volt azon irányban, a mely a találmányra vezetett, az állam részére müködni.

A szakértekezlet folyamán felszólalás történt, hogy ameny-

nyiben ezen rendelkezés azon alapelv kifolyása, miszerint a szabadalom csak a feltalálót illetheti meg és a mennyiben a képviselet fictiója alapján jutott csak a törvényhozó ezen eredményhez, a következetesség követelményeként tünik fel, a jelzett irány érvényesítésénél az összes alkalmazottak jogviszonyaira is kiterjeszkedni, miért is a magánvállalatok tekintetében is felveendő egy hasonnemü dispositio. A jelen törvényjavaslatban már megvan ezen intézkedés, úgy hogy mind a magánalkalmazottak, mind az állami hivatalnokok a törvényjavaslatban körülirt előfeltételek fenforgása esetén átengedni kötelesek a vállalatnak illetve az államnak a szabadalmat.

Az e tekintetben a főnöknek illetve az államhatóságnak adott jog azonban időbeli érvényesíthetés tekintetében tulságosan meg van szorítva, hasonlóképen mint a mala fide történt bejelentés esetében.

Méltóztatnak tehát látni, hogy kiindulva azon elvből, miszerint a szabadalom csakis a valóságos feltalálót illetheti, eljutunk azon specialis tételes rendelkezésekhez, melyek a revindicatiót lehetségessé teszik azok ellen, kik rosz hiszemben szereztek szabadalmat vagy bizonyos helyzetben kötelesek egy más valaki részére találmányi tevékenységet kifejteni. Tehát okvetlenül szükséges, hogy a törvényben expressis verbis legyen kimondva azon elvi declaratio, miszerint a találmány csakis a valóságos feltalálót illeti, mert csak ez által láthatjuk világosan a törvény tendentiáját; az, hogy az egyes esetekben a bejelentőnek adják a szabadalmat, csakis a kivételt képezi a nagy elv alól, mely kivételt tisztán jogrendészeti, de nem jogi indokok támogathatják.

A szabadalmi jog alanyiságának kérdésével még egy más kérdés is összefügg, t. i. a javítási szabadalmak tekintetében fentartott reservált jog. Tudjuk, hogy mindenki, a ki egy találmányt tesz, siet annak mielőbbi bejelentésével, attól tartván, hogy más őt megelőzni találná. Így megesik, hogy a bejelentéssel a még nem teljesen kész találmány terjesztetik be, a mennyiben a bejelentést eszközlő feltaláló a teljes kiképzést és tökéletesítést a bejelentés által immár fedett kisérletezési stadiumra bízza. Hogy a feltaláló ezt nyugodtan tehesse, a törvényjavaslat majdnem teljesen congruálva a legtöbb külföldi

törvényhozásokkal, egy évig a találmány bejelentésétől számítva reserválni akarja a javítási szabadalom iránti előjogot a feltalálónak.

II. A szabadalom hatálya.

A törvényjavaslat 8. §-a szerint a szabadalom jogos fenállásának egész idejére a szabadalom tulajdonosának jogos igényt ad arra, hogy találmánya tárgyát iparszerűleg készíthesse, forgalomba hozhassa és használhassa. A javaslat ezen szövegezése az eddig fenállott jogállapothoz képest mindenesetre haladást képez. Szabatosan körül van írva ugyanis, hogy a feltaláló jogkörébe ütköző cselekményt követ el az, a ki egy szabadalmazott találmányt olyan módon állít elő, hogy az utánzat az ipar körében érvényesül, ha tehát az utánzat előállítása gazdászati tevékenység közepette és nyereség elérése czéljából eszközöltetik. Hasonló előfeltételek alatt tiltatik a javaslat által a más részére szabadalmazott találmánynak forgalomba hozása és használása. E rendelkezésből következik, hogy az egyszerű előállítás, az egyszerű forgalombahelyezés, valamint a közönséges és nem iparszerű használat nem ütköznének a szabadalmi törvény tiltó rendelkezésébe, hogy ilyen, az iparszerűség jellegével nem bíró cselekmények a szabadalmazott jogait nem sértik és ennélfogva meg vannak engedve. Van azonban ezen kérdésnek egy másik oldala is. Az előállítás ténye büntetlen, ha nem történik iparszerűleg. Ha koncedáljuk is, hogy az előállító a maga részére, nem üzletben, hanem személyes szükségletét kielégítendő, használhatja a szabadalmazott találmányt, mégis oly alakulatot vehet ezen használat, mely által a feltaláló károsulhat.

Nem állhat meg a tiltott használatnak csak az iparszerűség esetére való megszorítása azért, mert számos eset van, a melyekben a használat nem iparszerű, már csak azért is, miután az illető használó egyáltalán iparral nem bír, de túlmegy a személyes használaton, olyannyira, hogy okvetlenül a kettő közt oly fogalmat kell találni. a mely által egyes visszaéléseknek eleje vétessék. Ezen fogalom az üzemszerűség, mely egyuttal az iparszerűséget is fedi. Ugyanis, ha valakire azt lehet

mondani, hogy üzemszerüleg használ egy tárgyat, abban az iparszerü használat fogalma szintén ki van fejezve. A törvényhozásnak ugyanis nem lehet intentiója lehetségessé tenni azt, hogy valaki külföldről, belföldön szabadalmazott villamosvilágítási telepet, vagy malomberendezést, vagy vízerőművet hozasson és a szabadalom tulajdonosának üldözése alól menekülhessen azon kifogásokkal, miszerint ő az utánzatnak bizonyult tárgyat sem iparszerüleg elő nem állította, sem forgalomba nem helyezte, sem iparszerüleg nem használta. Ezen kifogásokul felhozott tények mind igazak lehetnek, de a használata mégis túlment a személyes használat határán. Az itt szóban forgó használat mindenesetre üzemszerü használat volt, és ilyetén használat betiltására a szabadalom hatályának ki kell terjeszkednie.

A szabadalom annak tulajdonosát azonban nem menti fel a közegészségügyi, közbiztonsági, vagy közerkölcsiségi szempontok, vagy állami közérdekből alkotott törvények és rendeletek alapján fenálló, vagy kiadandó szabályok megtartása alól. A törvényjavaslatnak ezen rendelkezése ellen nem volna komolyabb észrevétel tehető. Mindenesetre itt foglalhatna helyet a már előbb említett, az állami egyedáruságokra vonatkozó exemtio. Különben még egy más kérdés is előtérbe tolúl itt. Az ipartörvény szerint számos iparág gyakorlása a képesítési kényszerhez van kötve. Nem kellene-e valamely módozatról gondoskodni, hogy a feltaláló, a ki képesítettségét és tehetségét a találmány feltalálása által már igazolta, a képesítési kényszer alól felmentessék? Igaz, hogy ennek más oldala is van, t. i. hogy a képesítési kényszer jelenleg még törvényesen fenálló — legyen ez indokolt, vagy indokolatlan — megszorítása mindenki által kijátszathatnék, a ki egy találmányt szabadalmazásra bejelentene, annál is inkább, mert a találmányok hasznosságukra nézve nem vizsgáltatnak meg. Egy közvetítő utnak találása mindazonáltal talán nem volna tulságosan nehéz.

Hogy a szabadalom és az annak megadása iránti igény a tulajdonos örököseire is átszáll, és hogy a szabadalom tulajdonosa jogosítva van, azt élők közt egészben vagy részben átruházni, továbbá gyakorlatba vételét vagy használatát megszoritással, vagy a nélkül másnak engedélyezni: a tulajdonjog-

ból folyó jog, a mely még akkor is megilleti a szabadalom tulajdonosát, hogyha az a törvényben expressis verbis nem találna kifejezést.

Mint a szabadalom hatályához tartozó és szabadalmi jogi szempontból tekintetbe jövő rendelkezés, felemlítendő azonban a 10. §-nak utolsó bekezdése, mely szerint a gyakorlatba vételi és használati jog, valamint az azzal összekötött kötelezettségek az örökösökre is átszállanak, és az ily jogosított a gyakorlatba vételi és használati jogot, a mennyiben a szabadalom tulajdonosa és az engedményezett másképen nem szerződtek, élők közt másra átruházhatja.

A törvényjavaslat ezen §-ában az úgynevezett licentia-kérdés először jut kifejezésre. A szabadalom tulajdonosa kiválasztja azon személyeket, a kiknek hajlandó megengedni, hogy találmányát gyakorlatba vegyék. A licentiánál az ellenérték nem képezi a legfőbb tekintetet. Az ellenszolgáltatáson kivül a szabadalmazottnak még egy más nagyon fontos érdeke van, t. i. az, hogy a szabadalmazott tárgy olyan minőségben állíttassék elő, miszerint a találmánynak nehezen kivívott hírneve sérelmet ne szenvedjen. Ez képezi a szabadalmazottnak erkölcsi érdekét, ez mutatja, hogy a licentia által jus personalissimum, vagyis személyhez kötött jogosultság adatik meg. A szabadalom tulajdonosának bizalma lehet egy bizonyos meghatározott személyhez, erre meri bizni találmányának gyakorlatba vételét, azonban másra nem. Ezen felfogásnak okszerü folyománya ismét az, hogy ezen legszemélyesebb jogosítványként szerzett licentia *rendszerint* átruházható ne legyen, kivéve, ha a felek azt kikötötték. A szabadalmi jog szempontjából ez a helyes intézkedés és minden más intézkedésnek a szabadalmi törvényben való felvétele tulajdonképen feleslegesnek mutatkoznék.

A szabadalom hatálya több irányban korlátozva is van. Az egyik korlátozás a nemzetközi forgalom érdekében fekszik. A nemzetközi forgalom ugyanis veszélyeztethetnék, ha a belföldi szabadalom tárgyát képező találmány külföldön készült utánzatai (a mennyiben az illető tárgy forgalmi eszközt képez) a forgalmi vonalak átmenő érintésénél lefoglaltathatnának. Ez teszi indokolttá a javaslatnak azon rendelkezését, mely szerint a szabadalom hatálya nem terjed ki olyan szállító eszközök szerke-

zeteire, melyek csak átmenőleg érkeznek a magyar korona országainak területére és oly tárgyakra, melyek külföldről belföldi szabad raktárakba átvitel, vagy ismét kivitel czéljából szállíttatnak, a nélkül, hogy forgalomba hozattak volna. Ezen rendelkezés a német törvényben is benfoglaltatik.

A szabadalom hatályainak egy második korlátozását olyan irányban állapítja meg a törvényjavaslat, hogy a találmány tárgya a kereskedelemügyi miniszter rendeletére a hadsereg, honvédség vagy haditengerészet részére, vagy a közérdek szempontjából az államhatalom részére igénybe vehető, természetesen kárpótlás mellett, de anélkül, hogy a kárpótlási igény fölött való megegyezés létrejötte vagy az esetleg ebből keletkezett per az expropriatió tényleges foganatba vételét megakaszthatnák. Ezen rendelkezés ellen érdemi tekintetből nagyjában nem lehet felszólalni, mert éppen úgy, mint az államnak joga van akkor, hogy ha az összesség érdekei azt kivánják, az ingatlan és ingó vagyont kisajátítani, jogosítva van az állam a szellemi tulajdont is a maga részére kárpótlás mellett igénybe venni. Egy észrevételt azonban nem hallgathatok el, mely az ezen rendelkezést tartalmazó 14. §. szövegének átolvasásánál merül fel. Az expropriatió indokául ugyanis felhozatik a hadsereg, honvédség és haditengerészet szükséglete. Ezek természetesen mindenek előtt kielégítendők, mert az állam existentiája és védelme az első rangú állami feladatok közé tartozik, melyekkel szemben minden más érdeknek háttérbe kell szorúlnia. De egy másik eset is fel van sorolva, t. i. a közérdek szempontja. A közérdek fölötte laza kifejezés. A közérdek szempontja alá különböző időben igen különböző dolgokat szoktak subsumálni. Volt rá eset, a mikor a közérdeket érintve találták az által, hogy egy új találmány azon iparág többi érdekelteit, a melyhez tartozott, érzékenyen megkárosította. Csakhogy az ilyen közérdeksértés természetes folyománya a szabadalmaknak. Szükséges volna tehát ezen lehetőséget teljesen kizárni és a «közérdek» helyébe az «országos érdeket» tenni. Ne legyen meg a lehetőség arra nézve, hogy valakit tekintettel a háttérbe szorított versenytársaira, találmánya tetszésszerinti kihasználásától megfoszszanak. Ez annál is inkább meggondolandó, mert korlátoló rendelkezések hiányában megeshetik, hogy oly időben foganatosítják a kisajáti-

tást, a midőn a találmány valódi értéke még kellőkép felismerve nem lett, úgy, hogy a kárpótlási összeg aránytalanul csekély mérvben állapíttatik meg.

III. A szabadalmak tartama, megszünte, visszavonása és megsemmisítése.

A törvényjavaslat a szabadalmaknak időtartamát 15 évre állapítja meg. Ez ellen észrevétel nem igen tehető, mert ez a legtöbb törvényhozás által megállapított átlagos időtartam. Ha tekintetbe veszszük, hogy a szabadalmi időtartam egy része a szabadalmazott találmány honosításával telik el, hogy csekélyebb értékű tárgyakra a szabadalom fentartása a progressiv díjak miatt valószinütlen, a szóban forgó időtartam tulságos volta miatt az összipar nem emelhet panaszt. A szabadalom tartama azonban bizonyos tekintetben módosulhat. Vannak ugyanis szabadalmak, melyek egy bizonyos találmányt tovább fejlesztő találmányra, a fejlesztett találmányra már előbb kiállított szabadalom tulajdonosának adatnak és ezek pótszabadalmaknak neveztetnek. Már előbb említettem a törvényhozónak azon tendentiáját, miszerint egy találmánynak első feltalálója a javításoknak esetleges szabadalmazása tekintetében bizonyos előnyben részesíttettek másokkal szemben, mely tendentia a javaslat 7. §-ában talál gyakorlati kifejezést.

A törvényhozó onnét indul ki, hogy az első feltaláló leginkább van késztetve a találmány fejlesztésére, javítására, kiegészítésére és ennélfogva a szabadalmi törvényben mindent megtenni törekszik, a mi buzdítólag hat az alaptalálmány feltalálójára. Ezen buzdítást érvényesítve találjuk a mi javaslatunk úgy anyagi, mint alaki intézkedéseiben. Anyagi tekintetben történik ez, mint már említettük, az által, hogy egy bizonyos reservált idő alatt más, mint az eredeti feltaláló nem kaphat javítási szabadalmat. Alaki tekintetben pedig annyiban, hogy az eredeti feltalálónak adott javítási szabadalom, mely ilyen esetben pótszabadalomnak neveztetik, csekélyebb díj-fizetés mellett adatik ki.

Ennek azután másrészt azon következménynyel is kell birni, hogy a pótszabadalom a főszabadalomhoz olyan viszonyba

jön, mint a mellékdolog a fődologhoz, úgy, hogy a pótszabadalom sorsa a főszabadalom existentiájával össze van kötve. A javaslatnak a pótszabadalmakat szabályozó 17. §-a ellen megjegyzés csak annyiban tehető, hogy abban egészen szabatosan nem jut kifejezésre az, miszerint a pótszabadalom csakis a törzsszabadalom tulajdonosának adható.

A szabadalom tartamának megszünte vagy a jogosított akaratával, vagy annak akarata ellen történik. A jogosított akarata ellenére megszüntethető a szabadalom visszavonás, vagy megsemmisítés által. Ezen terminológiában egy utolsó kifejezés nem egészen helyes, mert a szabadalom nem lesz megsemmisítve, hanem ki lesz mondva, hogy a szabadalom már kiadásakor nem birt azon előfeltételekkel, melyek az érvényes szabadalomhoz kivántatnak; tehát helyesebben mondják, hogy a szabadalom semmisnek lett nyilvánítva. Egyelőre azonban fejtegetéseimben a törvényjavaslat terminológiáját fogom követni. A visszavonás és megsemmisítés közti különbség abban áll, hogy a visszavonás által a mindenkori szabadalomtulajdonos az őt terhelő kötelezettségek nem teljesítése folytán lesz megbüntetve, míg a megsemmisítés önmagában, a találmányban létező defektumok miatt áll be.

A visszavonás esetei a törvényjavaslat 20. §-ában vannak szabályozva. A törvényjavaslat a visszavonásnak három esetét ismeri, melyek röviden jellegezve akkor állanak be, ha a szabadalom tulajdonosa először a gyakorlási kényszer, azután az átengedési kényszer követelményeinek nem tesz eleget és ha egy belföldi szabadalom tárgyára vonatkozó egy és ugyanazon személyt megillető külföldi szabadalom a szabadalom tulajdonosának ténykedése, illetve mulasztása folytán megszünt.

A visszavonásnak ezen esetei az állam közgazdasági viszonyainak és érdekeinek tekintetbe vételére vezethetők vissza. Az állam közgazdasági érdeke kivánja, hogy a kizárólagos szabadalmi oltalom alá helyezett szabadalom tárgyát képező találmány gazdászati hasznaiban a feltaláló mellett még más az országban lakó személyek és vállalatok is közvetve részesüljenek. Bár a találmány közvetlen gyümölcsei természetszerűleg a szabadalmazottat fogják illetni, mégis a szabadalmazott találmány megvalósítása által annak hatásaiban mások is részesülnek.

Egy találmány gyakorlásba vétele által az országban levő nyers termékek dolgoztatnak fel, munkások nyernek foglalkozást, fél gyártmányok termelői vagy szállítói gazdászati haszonra, üzleti nyereségre tesznek szert és vállalatok létesítése esetére állandó keresetforrásra nyílik alkalom a feltalálónak segélyt nyújtó személyek számára. Ezen körülmények inditó okát képezik annak, hogy az állam a szabadalom tulajdonosától bizonyos kötelezettségek teljesítését követeli és hogy azon sanctió mellett, miszerint különben a már kiadott szabadalom vissza fog vonatni a szabadalmazottól, ezen positiv kötelezettségek teljesítését követeli. Tekintettel arra, hogy a gyakorlásbavételi kötelezettség méltánytalan követelménynek nem tekinthető és tekintettel arra, hogy a gyakorlási kényszer (Ausübungszwang) Anglia és Észak-Amerika törvényein kívül minden ország törvényhozásában található, tekintve továbbá azt, hogy ezen intézmény ellensúlyozó mozzanatot képez az általános iparnak a találmány köréből való kizárásával szemben és figyelembe véve továbbá, hogy a törvényjavaslat mostani szövegezésében a gyakorlási kötelezettség szabályozásánál cautelákról is gondoskodni törekedett, az egyetlen megjegyzés, mely itt tehető, arra szorítkozik hogy az államnak érdekét a találmányok valóságos gyakorlatba vétele és nem a gyakorlásba vétel elmulasztása miatti visszavonás képezvén, visszavonásnak a gyakorlásba vételi kötelezettség elmulasztása esetén csak akkor legyen helye, ha a szabadalom tulajdonosa ezen kötelezettségének egy neki az államhatalom részéről kitűzött méltányos határidő lefolyása után sem tett volna eleget. Ezen megjegyzés indokát abban is találja, hogy ugyanazon 20-ik §. 2-ik bekezdésében statuált átengedési kötelezettség figyelmen kívül hagyása a szabadalom visszavonását csak akkor vonja maga után, ha egy megfelelő határidő kitűzése eredménytelen marad.

A 20-ik §. 2-ik pontja szerint a szabadalom visszavonható akkor is, ha közérdekből a használati engedélynek másokra való kiterjesztése szükségesnek mutatkozik és a szabadalom tulajdonosa ezen engedélynek megbízható vállalkozóktól a szabadalmi hivatal által megállapitandó kellő kárpótlás és biztosíték nyujtása melletti megadását megtagadja. Ezen kötelezettség a szabadalom kihirdetésétől számított három év elmultával állhat

be és az ezen kötelezettség nem teljesítése miatti visszavonása előtt a szabadalom tulajdonosa megfelelő határidő kitűzése mellett megintendő.

Ezen rendelkezésben az u. n. átengedési kényszer (Licenzzwang) hozatik be. Az átengedési kényszer a szabadalmi jog legujabb intézményei közé tartozik. A kényszer útján adott engedély honositásának alapvető eszméjét azon törekvés képezi, miszerint a nagyközönség, az összipar a találmányok gazdasági sikereiben közvetlen üzleti nyereség elérése által részesüljenek. A szabadalmi oltalom hivei és ellenzői közötti nagy harczában egy találmány használatának nem önkénytes megadása lett először kérdés tárgyává téve. Ezen eszme első pártolói ezt azért vetették volt fel, hogy egy mód teremtessék, mely által a szabadalmak ellenzői a szabadalmi oltalommal némiképen kiengesztelődjenek. Az iparilag nagyon is kifejlődött Angliában 1862-ben tartott parlamenti enquête-ben hangoztattak volt kivánságokat a szabadalomtulajdonos jogainak kényszer útján leendő igénybe vétele iránt és az 1873-iki bécsi szabadalmi congressuson mint elsők Ratkovsky és Steinbeiss indítványozták volt az átengedési kényszert. Azóta az átengedési kényszer az 1877-ki német törvénybe és az 1888-iki svajczi törvénybe vétetett fel. Az 1891-iki német szabadalmi törvény az 1877-iki törvény vonatkozó rendelkezését változatlanul átvette.

Látjuk, hogy a gyakorlatbavételi kötelezettség és használati engedély átengedésére vonatkozó kötelezettség egymás mellett és cumulativelették a javaslatban a feltaláló kötelességévé téve.

Ezen két kötelezettség cumulatioja a német törvényben és az osztrák törvényjavaslatban is található. Kérdés azonban, vajjon a mi viszonyaink közt indokolt-e a feltétlen átengedési kényszernek a gyakorlatbavételi kényszerrel együttesen történő megállapítása? Az ezen kérdésre adandó válasz természetesen azon előkérdés elintézésétől függ, vajjon a szabadalom tekintetében hol találjuk tulajdonképpen az államnak és a nagy közönségnek érdekét ipari tekintetben? Ezen kérdésre az egyes országok ipari fejlődésének mérvéhez képest más — és másképen fognak válaszolni. Teljesen kifejlődött nagy és kis iparral biró országokban, melyekben a legtöbb ipari eljárásokra műhelyek

és termelő telepek már léteznek, hol a lakosság ipari tevékenységének eredménye a nép jövedelmének lényeges részét kiteszi, állami feladatnak lehetne tekinteni azt, hogy az ipari előállítás terén érvényre jutó külön jogokat megállapító szabadalmak megadásánál arról gondoskodjanak, hogy az iparosok eddigelé fenállott gazdászati viszonyzataiban rohamos és tulságosan érezhető változás ne álljon be. Ezen vezéreszme lebeghetett a német törvényhozó előtt, a mint ezt már a német szabadalmi törvény indokai is mutatják. Németországban ugyanis annak idején azon nézetben voltak, hogy a szabadalmazott vissza fog élni szabadalmazott találmányának kihasználásával olykép, hogy ezt kizárólag magának fogja fentartani és hogy következéskép minden más iparos a kihasználásból ki lesz zárva. Ilyen kizárólagos használattól féltették ezen iparág többi érdekeltjeit, és hogy ez esetleg a többi iparosok tönkremenetelét okozhatja.

Nem tartozik hozzánk annak vizsgálata, vajjon egy ilyen felfogás, mely egy ipari nagy üzem gyors keletkezését, új, a szabadalmazott találmányon alapuló nagyjelentőségű ipari központok keletkezését épenséggel kizárja és lehetetlenné teszi, Németországban helyes volt-e vagy nem? De feltéve, hogy az ott helyesnek mutatkozott, ebből még nem következik, hogy egy ilyen alapvető felfogás más, különböző gazdászati viszonyok közt létező ország részére a törvénybeli intézkedés kiindulási pontjául vétessék. Németországnak volt és van egy jelentékeny, jól kifejlődött ipara; a világhírű nagy ipartelepektől számtalan kis iparágig az üzemnek összes terjedelem és minőség által meghatározott árnyalatai a német iparban képviselvék. Németországban jelenleg már az ipar az ország annyi lakosának állandó keresetforrását képezi, hogy a vonatkozó viszonyzatok megállapodottsága néposztályokat alkotó jelleggel bir, melynek statikus természetét megváltoztatni az államhatalom nem igen akarja.

Magyarországon ezen eset nem forog fenn. Az ipar a fejlődésnek még kezdőpontjait mutatja csak. Ezen országnak első sorban nagyiparra van szüksége, mert csak ez utóbbi lehet a külfölddel szemben versenyképes. Ha egy ország iparát épülettel hasonlítjuk össze, akkor a nagyipar termelőtelepei ezen

épület alaposzlopainak mondhatók, melyek a nagyobbrészt sok csekély részekből álló architectonicus szerkezetet hordják, támasztják és összetartják. Az összekötő részeket képezik a közép- és kisipar telepei, melyek igen gyakran csak a nagyipar által szükségelt félgyártmányokat és segédczikkeket előállítják és beszerzik, de az épület alapozása és emelése nagyipar nélkül már nem képzelhető, sőt ez utóbbinak existenciájától a kisipar keletkezése egyenesen fel van tételezve, eltekintve attól; hogy eddigelé a belföldön még nem létezett és csak keletkező stadiumban lévő iparág a külfölddel csak akkor fog versenyezhetni, ha nagyban dolgozik. A tapasztalás mutatja, hogy a nagy gyár mellett mindig kisebbek is fejlődnek. Egy nagy selyemgyár mellett keletkezhetnek festőgyárak, nagy gépgyárak mellett vasmegmunkálási iparok, alkatrészkészítők stb. telepednek le. Számtalanok az itt felhozható példák és tapasztalati úton megállapított axiomának tekinthető, hogy a nagyipar mindig a mellékipar fejlődésére nézve hasznos és hogy az különösen iparszegény országokban országos ipar keletkezésének alapját és ez utóbbi keletkezésének előfeltételét képezi.

Ebből kiindulva, a másik, önmagától felvetődő kérdés vizsgálatára lehet átmenni, mit kell egy főleg mezőgazdaságilag tevékeny országnak tenni, hogy a nagyipar, illetve annak keletkezése fejlesztessék. Ezen kérdésnek e fejtegetések során való érintése azért nem mutatkozik fölöslegesnek, mert a szabadalmi törvény létesítésének és a szabadalmi oltalom szervezésének egyik főrugóját azon tekintetek is képezik, hogy a belföldi ipar érdekei szintén találjanak ez intézmény által istápolást.

Ezen kérdésnek általános gazdászati szempontból való fejtegetése nem tartozik szabadalmi jogi érvelések közé. A vállalkozói szellem emelése, a szükséges tőkék észszerű beruházása, szakértelem, a nyers termény létezése vagy könnyű beszerzése, iskolázott munkások, szabályozott eladási viszonyok mindenkor és mindenütt ipari vállalatok keletkezésének szükséges előfeltételei voltak. Ezen előfeltételek gyűjtéséről és teremtéséről a közigazgatás és közgazdászat más ágainak kell gondoskodni. Egy jó szabadalmi törvény létesítésénél e tekintetben csak a szabadalmak létesítésének hatását és a szabadalmazottat egyedül illető termelési és forgalomba helyezési lehetőségnek effec-

tusai, valamint az veendő szemügyre, vajjon a szabadalmi oltalom a nagyipar teremtésére és előmozdítására alkalmas eszköznek tekintendő-e. Ezen kérdésre feltétlenül igenlőleg kell válaszolni. Még ott is, a hol a többi feltétel hiányzik, vagy teljességben nem létezik, az egy bizonyos tárgy előállítására vagy egy bizonyos eljárás egyedüli alkalmazására vonatkozó jogosítványok úgyszólván a semmiből képesek igen nagy vállalatokat teremteni. Sok nagy gyár jelenlegi fejlődését csak szabadalmi oltalom alatt érhette el, és csak azért volt képes nagyobbodni, mert az illető tárgy előállítására, a szabadalmazott eljárások alkalmazására csakis egyedül volt jogosítva. Köztudomású tények bizonyítják ezt. A malomhengerek és hengerszékek gyártására alapított nagyiparok, a váltóáramgépek kihasználására fektetett villanyos gyárak, a nagy hirre szert tett gázizzófény-vállalatok, jelenlegi polczukat és helyzetöket csakis az absolut szabadalmi oltalom által érhették el. Szabadalmi oltalom nélkül tán több kisebb gyártási telep létezett volna, de egyetlen egynek sem lett volna világhire és egyetlen egy sem emelkedett volna a kis vagy közép mérték fölé.

Kétséget nem szenvedhet, hogy csak az átengedési kényszer által nem korlátolt szabadalmi oltalom tekinthető absolut oltalomnak. Ha a szabadalmazott más iparosoknak találmánya felhasználását, az egyedül az ő tulajdonát képező tárgy előállítását bizonyos feltételek fenforgása esetén szintén megengedni kénytelen, akkor ő nem lesz többé az egyedüli jogosított, és a szabadalmi oltalom nem lesz többé absolut oltalom. A fennemlített különféle nagyiparok sohasem juthattak volna annyira, mint a mennyire jutottak, ha már a szabadalmi időtartam harmadik éve után más iparosoknak lettek volna kénytelenek a hirnevüket alapító hengerszékek, transformatorok, izzótestek gyártását átengedni. Ezen indokból országunkban, ha a nagyipart emelni akarjuk, a szabadalmi oltalmat feltétlen átengedési kényszer nélkül kell honosítanunk. A Németországban a vonatkozó érvelések kiindulási pontját képező azon körülmény, hogy egy ipari termelési ág többi vállalatainak versenyképessége a szabadalom megadása által aláásatik, iparszegény országban nem sokat nyomhat a latban. Ilyen országban mindenek előtt az ipart teremteni kell, itt a megvédeni szándékolt többi vállal-

kozók és versenytársak még nem is léteznek, vagy nem léteznek oly jelentékeny számban, hogy e miatt a feltalálónak korlátozása indokoltnak mutatkoznék.

Az átengedési kényszer véghatásaiban egy a kisajátítással azonos intézmény. Az állam a kisajátítás jogát csak akkor és annyiban veheti igénybe, a mennyiben ez az állam és az összesség legvitálisabb érdekeinek megóvására szükséges. Egyébként az állam részére ipari kizárólagos jogoknak a szabadalmak általi megadásánál csak bizonyos speciális gazdászati érdekek jönnek tekintetbe, melyeket óvni kell és melyeknek megóvása a szabadalmazottnak bizonyos speciális tételes kötelezettségeit szükségesekké és indokolttá teszi. Az államnak ezen speciális gazdászati érdekei, mint már fentebb említettem, abban kulminálnak, hogy a szabadalmazottnak adott kizárólagos jog daczára, a belföldi consumtio szükségletei fedeztessenek, hogy a belföldi munkaerők foglalkozást, iskolázást és rendes keresményt nyerjenek, hogy az országban létező nyers termények értékesíttessenek, hogy egyáltalában az országban előállított ipartermények mennyisége növekedjék, és hogy a szabadalmazott mellett más önálló gazdászati existentiák keletkezése előmozdíttassék. Az államnak itt felsorolt speciális gazdászati érdekeit a feltaláló, illetőleg szabadalmazott maga is teljesen kielégíteni képes, miért egyátalán nem forog fenn ok arra nézve, hogy a szabadalmazott találmányát, ha ezt maga veszi gyakorlatba, a mellett másnak is legyen kénytelen átengedni. Ha a szabadalmazott találmányát önmaga gyakorolja, akkor az általa előállított gyártmány által a belföldi fogyasztás ki fog elégíttetni, munkások és hivatalnokok foglalkozást fognak találni, az ország nyers terményei értékesíttetnek és a belföldön termelt javak végösszege szaporodik; ily esetben ki nem elégített állami speciális érdekek nem fognak létezni, miért is elesik az ok a szabadalmazottat licentia adására kényszeríteni. Ha a szabadalmazott gyakorlási kötelezettségének nem tesz eleget, akkor az állam részére meg van adva az indok a fentemlített külön speciális gazdászati érdekek kielégíttetését más úton keresni. Ezen út lesz a kényszerlicentia, mely ilyen esetben indokolt és czélirányos. Csak így juthatunk észszerű módon az átengedési kényszerhez. Mindezekből az folyik, hogy a gya-

korlási kényszerrel cumulative megalapított átengedési kényszer helyébe csak az eventualis átengedési kényszer léphet, vagyis azon kötelezettsége a szabadalmazottnak, hogy licentiát adni tartozik, ha önmaga a szabadalom tárgyát illő terjedelemben nem gyakorolja.

A feltétlenül és junctim a gyakorlási kényszerrel megállapított átengedési kényszer ellen még egy másik igen nyomós aggálynak adatott kifejezés, mely egyrészt az iparilag tevékeny termelő legegyénibb jogaira van alapítva, és másrészt azon indokok kategoriájába tartozik, melyek az átengedési kényszert, mint a nagygyártás kifejlődését akadályozó kényszereszközt perhorreskálják. Mindenki tudja, hogy jelentékeny vállalatok keletkezését és fejlődését az előállított gyártmány hírneve lényegesen befolyásolja. Egy bizonyos iparczikk renomméjában fekszik legtöbbnyire az élénk kereslet oka és ezen renommé fokozása és apadása egy gyár emelkedését és visszamenését jelenti. A szabadalmi oltalom egy új iparág keletkezését előmozdítani képes, de a valóságos virágzás csak azon a szabadalmi oltalom alatt kifejthető bár költségekkel is folytonos javításra irányuló tevékenység folyománya lehet, mely tevékenység által az illető iparos gyártmányát hírnevessé teszi. Az ezen hírnévben fekvő vívmány fentartásában fekszik egyúttal az iparosnak nagy értékkel és jelentőséggel bíró ethikai érdeke. A legmesszebb menő cautelák nem biztosíthatják a szabadalom tulajdonosát az ellen, hogy a gyártmánynak kitünő hírnevében fekvő nagy erkölcsi érdek ügyetlen vagy rosszhiszemű engedélyesek által meg ne semmisíttessék vagy csorbíttassék. Nem képzelhetlen az eset, hogy engedélyek szereztetnek az az új találmányt nehezen és nyomasztóan érző versenytársak által csak azon czélból, hogy rossz készítmények által a szabadalmazott tárgy vagy eljárás a vevő közönség előtt discreditáltassék. Sok esetben a szabadalmazott tárgy alapját egész új rendszer képezi és a szabadalmazott találmány egy új műszaki irány által jellegeztetik. Közelfekvő már most a lehetőség, hogy az engedélyes, mint versenytárs ezen új rendszer vagy irány ellen áskálódik és áskálódásainak eszközéül épen a gyártási engedélyt használja fel. Ez ellen a szabadalom tulajdonosát és az előbbre viendő hazai ipart védeni kell. Az előbbi ezen véde-

lemre igényt tarthat, mert az ipari szellemi tulajdon elismerése és a szabadalmi oltalom megigérése által az államot azon kötelezettség terheli, hogy az egyszer megadott kizárólagos jogot egy valóságban hatályos joggá alakítsa, az utóbbi pedig azért, mert a feltétlen átengedési kényszer intézménye által nagy ipari központok keletkezése akadályoztatik, melyeknek agglomeráló képességére egy virágzó belföldi ipar teremtésének reménye nagy részben alapítva van.

Az eddigi fejtegetésekből látjuk, hogy az átengedési kényszert tárgyazó szakasz az egész szabadalmi törvény legfontosabbikai közé tartozik, a mennyiben az a szabadalmazott jogát és közérdekek összeegyeztetését megkisérli és a mennyiben itt oly nagy horderejű rendelkezésekről van szó, melyeknek teljesen át nem gondolt szövegezése esetén a szabadalmi jog tartalma puszta látszattá válhatik. A szabadalmi törvény feladata, hogy a szabadalmi jog korlátlan nyilvánulása lehetségesíttessék. Ezen czélnak elérése azt követeli, hogy a szabadalom tulajdonosa, a meddig ő az annak tárgyát képező találmányt maga gazdászatilag megdolgozza és kihasználja, szolgalmak által ne terheltessék. Az átengedési kényszer pedig nem egyéb, mint egy szolgalom, mely a szolgáló tárgyat, szabadalmat teljesen elértékteleníteni képes.

«La licence obligatoire a son analogue dans la loi civile; elle se justifie de la même façon que le passage nécessaire.» E szavakban tükröződik vissza Cérésole svájczi író felfogása a kényszer útján kiadott engedélyekről és hason értelemben nyilatkozik Kohler német jogtanár nagyhírű munkájában. A feltétlen és a gyakorlásbavételi kényszerrel cumulative megállapított átengedési kényszer hosszú évek szellemi tevékenységének gyümölcseit, a nehezen szerzett szabadalmi jogot, egy passage nécessaire tárgyává tenné. E példánál maradva, nem lehet helyén, egy mívelt és termékeny földön keresztül vezető széles útnak használhatását egy mindenkit megillető jogként törvényileg megállapítani, ha ezen útnak igénybe vétele által az e földön termelt gyümölcsök a megsemmisülés veszélyének tétetnek ki. Hasonló kiméletben kell a szabadalom tulajdonosát is részesíteni, kinek találmánya rá nézve a földet jelenti, melyet mível, ápol, melynek gyümölcseit élvezni *ő* legyen jogosítva és mely-

nek terményei az ország gazdászati összjavai szaporítására és az általános népjólét emelésére hivatvák.

A gyakorlási és átengedési kötelezettség együttes és egymás melletti megállapítása ellen felhozott érvek az átengedési kényszer intézményét elvileg nem zárják ki, sőt az eventualis átengedési kényszernek a törvénybe való felvétele kivánatos is. Mint már kifejtettem, az előfeltételt itt azon körülmény képezi, hogy a szabadalom tulajdonosa maga találmányát nem gyakorolja. Egy további feltétel a közérdek. Ez utóbbinak fenforgása, illetve ilyennek az engedélyt kérő által történt igazolása esetén a szabadalom tulajdonosa megfelelő kártalanítás és biztosítás nyujtása mellett arra kötelezhető, hogy találmányának használatbavételét az engedélyt kérőnek engedje meg. Hogy a szabadalmazottnak fent említett erkölcsi érdekei is megóvassanak, a licentiát igénybe vevő ajánlattevőnek megbizhatóságát is igazolni kell. A törvényjavaslat szerint a szabadalom tulajdonosát, ha a törvényben előirt feltételek fennforgása daczára a licentiát nem adja meg és ezt admonitio és határidő-kitűzés daczára sem tenné meg, azon jogkövetkezmény éri, miszerint a szabadalma visszavonathatik. Ezen rendelkezés egyrészt túlszigorú, másrészt czéltalan. Túlszigorú azért, mert az a szabadalom tulajdonosát érő nagy joghátrány az őt terhelő mulasztással arányban nem áll, és czéltalan, mert az átengedési kényszer intézményében fekvő azon tendentia, hogy mások a szabadalmazott találmányát használhassák, a szabadalom visszavonása nélkül is megvalósítható. Ha ugyanis a hatóság azt találja, hogy a licentia megadásának előfeltételei egy azt kérő személy részére fenforognak, akkor vonakodás esetén a hatósági határozat pótolja a szabadalmazott nyilatkozatát és az engedély kiadatik a hivatal által. Ily módon kimélhetők a szerzett jogok, míg az átengedési kényszer alapját képező közgazdászati érdekek szintén kielégíttetést nyernek.

A harmadik visszavonási esetet a törvényjavaslat 20. §.-ának 3. pontja állapítja meg. E szerint a szabadalom egészben vagy részben visszavonható, ha a belföldi szabadalom megadása után a találmány az előbb vagy egyidejűleg külföldön nyert oltalmat — a megsemmisítés és visszavonás eseteit kivéve — elvesztette és ott szabadon gyakorolható, és ily visszavonás

közérdekből szükségesnek mutatkozik. Ezen rendelkezés hasonlít némileg a régi törvény 3. §-ához, habár ez utóbbinak keletkezési indokai egészen mások voltak. Mindenki, ki szabadalmi ügyekkel csak némileg foglalkozott, tudja, milyen anomaliák keletkeztek eddigelé ezen 3. §. alapján, és hány érdek sérült már sulyosan ezen szakasz kétértelmű tartalma által. A törvényjavaslat említett rendelkezése az első javaslatban nem volt meg, és csak utólag lett abba felvéve. Ezen utólagos felvétel okait kutatva az indokolásban, csak a következő szavakra akadunk: «Azon feltaláló ugyanis, kinek szabadalma külföldön időtartama folytán lejárt, vagyis, ki azt a díjak fizetésének elmulasztása által lejáratta, vagy a melyről ő ott lemondott, nem érdemli azt, hogy belföldi szabadalma a magyar korona országai területén tovább oltalmaztassék». A Gnadentheorie egyik mozzanata hozatik itt fel indokul, mintha a szabadalom adásánál az érdem jutalmaztatnék és az érdemetlenség megbüntettetnék. Egyébként egy ilyen helytelen rendelkezéshez méltó indokolás ez, melyet komolyan megczáfolni nem kell. Midőn hasonnemű kérdések — melyek a belföldi szabadalom existentiáját az ugyanazon tárgyra a külföldön adott szabadalom existentiájától akarják függővé tenni — az irodalomban vagy az érdekeltségek köreiben felmerültek, akkor a vezéreszmét azon feltevés képezi, miszerint a belföldi fogyasztás a külföldivel szemben hátrányban lesz, ha a találmány itt szabadalmi oltalom alatt marad, míg ez másutt megszünt. Tartanak egyúttal attól, hogy a belföldi produktió hátrányosabb helyzetben lesz, mint a külföldi, mert a szabadalmazott tárgy előállításától a szabadalom fennállása miatt tartózkodni kell, míg a külföldi iparosokra nézve az eddigelé őket akadályozott szabadalom megszünése folytán a productió szabad lesz. A szóban forgó visszavonási esetet tartalmazó rendelkezés hiányai szembeötlők.

Akkor ugyanis, midőn a találmány vagy javítás conceptiója a feltalálóban megéredt, ez többnyire arra fog törekedni, hogy szellemi munkájának tárgyára a kizárólagos jogot magának minél több országban biztosítsa. A fenforgó lehetőség szerint találmányát az összes államokban fogja szabadalmaztatás végett bejelenteni és mindenütt fog szabadalmakat szerezni, hol

találmányát értékesithetni és érvényesíthetni reméli. A feltalálóval szemben nagy méltánytalanság követtetnék el akkor, ha őt arra kényszerítenők hogy a találmány kezdetleges stadiumában különböző országokban kivett szabadalmakat mindenütt tartsa fen. Nem *minden* ország szolgáltatja az alkalmas talajt *minden* szabadalom értékesítésére és érvényesítésére. A feltaláló kezdetben azon nézetben lehetett és többnyire ily vérmes nézetben szokott lenni, hogy találmányát mindenütt vagy legalább az egész continensen fogja gyakorolhatni. A tényleges viszonyok azonban sok esetben ezen a saját szellemi termék iránti előszeretetből influált nézetet módositani szokták. A feltaláló a tényleges viszonyokból az idő folyamán tanulja azt, hogy több állam közül, melyekben szabadalmakat szerzett, csak egy vagy kettő nyújt alkalmat a találmány gyakorlására és hogy teljesen czéltalan a szabadalomnak a többi államokban leendő fentartására szükséges költségeket áldozni. De azon eset sincsen kizárva, sőt igen gyakran előfordul, hogy a szabadalmazott nincsen azon anyagi helyzetben, miszerint a dijakat több országban fizesse meg, miért is esetleg a szabadalmat csak egy országban fogja fentartani, még pedig abban, mely neki a legelőnyösebb gazdászati kilátásokat nyujtá, vagy melynek ő honosa. Igazolva van-e ily esetben, hogy a szabadalmazottat még azon egyetlen ország szabadalmától is megfoszszák, melyben az értékesíthetést még reméli vagy melyhez őt a honosság kötelékei fűzik?

A törvényjavaslat kérdéses rendelkezése azon kivül még egy nagy igazságtalanságot is tartalmaz, mert a szabadalom tulajdonosát rosszabb helyzetbe hozza, mintha eredetileg csak egyetlen egy országban, mondjuk Magyarországban, a szabadalmat kieszközölte volna.

Nem szorul bővebb fejtegetésre, hogy oly esetben, mikor a feltaláló csak Magyarországon kért, illetve vett szabadalmat, egyebütt sehol sem, nem fog senki sem akadni, ki e szabadalmat megtagadni vagy visszavonni akarná azon elvi alapon, mert az illető találmány Németországban, Francziaországban vagy más külföldi államban szabadalmi oltalmat nem élvez és ilyeténkép ezen utóbbi országokban a fogyasztás és termelés egy ipari különjog által megszorítva nincsenek. Ha már

most a magyar szabadalmi kérvény beadásakor a feltalálót nem lehet arra kényszeríteni, hogy külföldi szabadalmakat egyidejűleg kérjen, akkor később a megadott szabadalmat a külföldi viszonyoktól függő viszonyba hozni sem nem lehet, sem nem szabad. Mindenkor ugyanis azon elvet kell szem előtt tartani, hogy az érdekeltnek minden befolyásolás nélkül tetszésére kell bízva lennie, hogy a saját szellemi tevékenységén alapuló jogát ott védje, a *hol* ő akarja és addig védje, a *mig* ő akarja. Ezen sarkalatos elv túllépése a feltaláló elhatározási és jogkörének indokolatlan megszorítását jelentené, mely annyival is inkább nem lehet helyén, mert az állam a feltalálótól a szabadalom megadásaért csak saját területén kérhet ellenszolgáltatást. Eltekintve ezen elvi indokokból, még a gyakorlati viszonyok sikeres megoldhatása szempontjából sem mutatkozik a tervbe vett rendelkezés czélirányosnak. Vegyük azon esetet, hogy a feltaláló öt vagy több külföldi államban vett ki szabadalmakat. A magyar szabadalom visszavonásának súlyos jogkövetkezménye csak akkor érje-e a szabadalmazottat, ha az összes külföldi szabadalmai megszüntek, vagy már akkor is, ha csak egy külföldi ország szabadult a kérdéses szabadalom megszorító hatálya alól? A gyakorlati élet mutatja továbbá, hogy többnyire külföldi szabadalmak azért szoktak felhagyatni, mert a feltaláló magánviszonyaiban rejlő személyes okok miatt a külföldi szabadalmak fentartására szükséges, gyakran igen magas díjakat nem volt képes megfizetni. A szegényebb sorsú feltaláló itt rosszabb helyzetben lesz, mint a jómódú és azért hazánkra nézve, hol az iparosok átlaga még kedvezőtlen helyzetben van, a szóban forgó intézkedés különösen súlyosan, nyomasztólag fog éreztetni.

A szükséges kellékeknek a szabadalmaztatás idejébeni hiánya miatt megszünik a szabadalom a törvényjavaslat szerint megsemmisítés által. A javaslat 21. §-ában felsorolt megsemmisítési esetek a következők:

1. Ha a szabadalom tárgya szabadalmazásra alkalmatlan volt (1—3. §§.);

2. ha nem a valóságos feltalálónak vagy jogutódjának adatott (5. §.);

3. ha valamely érvényben álló szabadalom tulajdonosa

kimutatja, hogy valamely későbben szabadalmazott találmány szabadalmával azonos.

4. ha megállapíttatik, hogy a szabadalom leirása nincs úgy szerkesztve, hogy abból a találmány lényege, tehát a találmány tulajdonképeni tárgya s létesítésére szolgáló eszközök tökéletesen és oly világosan kitünjenek, hogy minden szakértő a tárgyat a leirás nyomán előállíthassa. (32. §.)

Ha ezen esetek csak részben forognak fenn, a megsemmisítés részben a szabadalom korlátozása által eszközölhető.

A megsemmisítést tárgyazó ezen rendelkezésekre meg kell jegyezni, hogy a 4. eset indokoltnak látszik, miután a szabadalom kiadása iránti eljárás folyamán a leirás amugy is képezi már a vizsgálat tárgyát, még pedig olyként, hogy a bejelentő a leirás hiányainak pótlására utasíttatik. Minthogy a szabadalmi ügyek rendezése körül lehetőleg arra kell törekedni, hogy a szabadalom birtoka nyugodt és biztos legyen és minthogy a leirás hiányait jóvá tenni és helyrepótolni lehet, sőt kell oly időpontban, a midőn szerzett jogok még nem érintetnek, minthogy továbbá a leirás fogyatékossága nem tekintendő oly nagymérvü defectusnak, hogy e miatt a szabadalom létezési jogosultságát elveszítse, minthogy végül az államhatalom által a leirás helyességére nézve már megvizsgált hatalom által a leirás helyességére nézve már megvizsgált szabadalom alapján gazdászati vállalatok létesülhettek és tőkebefektetések történhettek, méltányos és helyes volna ezen 4. pontot a semmisségi esetek sorából kihagyni.

A megsemmisítési esetek 2-ika a valóságos feltalálót akarja védeni, a mennyiben ez utóbbinak a jog adatik, a találmányt roszhiszemüleg elsajátító személy által kieszközölt szabadalom megsemmisítését kérhetni.

A törvényjavaslat ez iránybani alapgondolatát már előbb említettem volt a szabadalom alanyainak megbeszélésénél. A törvényjavaslat a rosszhiszemüleg elsajatított találmányra adott szabadalomnak megsemmisítése által azonban a meglopott valóságos feltalálónak védeni szándékolt érdekeit nem nagyon védi. Ha valaki dolus utján megszerzi az egy más által tett találmányra a szabadalmat, akkor nem lesz az a helyes eszköz a sértett jog orvoslására, hogy a szabadalom megsemmi-

síttetik és hogy a találmány a köztulajdonba megy át, hanem az egyedüli orvoslás csak abban állhat, miszerint az elsajátított tulajdon az eredeti tulajdonosnak visszaadassék. Az igazság szempontjából az ellopott szabadalom revindicatióját kell lehetségessé tenni és egy ezt tárgyazó rendelkezés a törvénybe fel volna veendő. Természetes, hogy ezen jog csak addig érvényesíthető, míg ezen érvényesítésnek mások által bona fide szerzett jogok útjában nem állanak. A megsemmisítési eseteknek felsorolása után a törvényjavaslatban ki van még mondva az, hogy mihelyt a szabadalom annak következtében, hogy ez megszűnt, visszavonatott, vagy megsemmisíthetett, érvényét vesztette, az illető szabadalom köztulajdonná válik és az ilykép érvényét vesztett szabadalom többé hatályba nem lép. Azon rendelkezés által, hogy az érvényt vesztett szabadalom többé hatályba nem léphet, a perujítás utja szabadalmi perekben ki van zárva; ez azonban nem látszik helyesnek. A bizonyítékok kellő időben történt előterjesztésének hiányát, a védelemben elkövetett ügyetlenségeket a képviselő által történt mulasztást jóvá kell és jóvá lehet tenni és kerülni kell mindazt, a mi által az anyagi igazság kiderítésének útja elzárathatik. Az említett intézkedés által pedig ez megtörténhetnék.

IV. A szabadalmi hatóságok és az azok előtti eljárás.

A törvényjavaslat a szabadalmi ügyeknek elsősorban az egész vonalon leendő elintézésére egy új hatóságot: a szabadalmi hivatalt teremti, mely birói és műszaki tagokból áll. Hatásköre a szabadalmak megadására, visszavonására és megsemmisítésére terjed ki. — A szabadalmi hivatal legfőbb tisztviselőjét a törvényjavaslat főnöknek nevezi. Ezen terminologia nálunk szokatlan; a biróságoknak, árvaszékeknek feje rendesen elnöknek neveztetik és nem találunk okot e tekintetben az eltérésre. A szabadalmi hivatalnak három osztálya van: A bejelentési, megsemmisítési és felfolyamodási osztály. A bejelentési és megsemmisítési osztályok határozataikat három tagú tanácsban hozzák meg, míg a felfolyamodási osztály határozatai öt tagú tanácsban hozatnak. A szabadalmi hivatalon kívül a törvényjavaslat a szabadalmi felügyelők intézményét is akarja terem-

teni. Ezeknek hivatása legyen általában a szabadalmi és megbizatás folytán más ügyekben állami és közgazdászati érdekeket képviselni, és azokra ügyelni. Különösen hivatvák:

a) Bejelentett találmányok szabadalmazása ellen azoknak megtagadása czéljából közérdekből felszólalni és szükség esetén a hozott határozat ellen felfolyamodni.

b) A szabadalmak kellő gyakorlatbavétele felett őrködni és ennek hiánya miatt a visszavonási javaslatot a szabadalmi hivatalnál megtenni.

c) Az állam érdekében megsemmisítési javaslatokat előterjeszteni a szabadalom meg nem adhatása indokából.

d) Másoknak az előbbi pontok szerint beadott felszólalásaihoz, visszavonási és megsemmisítési kereseteihez közérdekből csatlakozni.

A szabadalmi felügyelők ezen feladatai csak exemplificative soroltatnak fel. A szabadalmi felügyelők intézménye élénk vitákra adott alkalmat. A szabadalmi törvényjavaslat szerzője a szabadalmi felügyelőkben egy közeget contemplált flagrans törvénysértések ellen, továbbá a gyakorlásba vételi kötelezettség mikénti teljesítésének ellenőrzésére. Mások pártolták ezen új, eddigelé még sehol sem létező intézményt, mert benne az elővizsgálati rendszer felé vezető út megnyitását látták. Sokkal nyomatékosabbak azonban az ezen intézmény elleni kifogások. Első sorban kiemelendő, hogy egy bizonyos elvi jelleggel bíró törvénybe nem szabad oly intézményt felvenni, mely a törvény alapgondolatával ellenkezik; már pedig a szabadalmi felügyelők intézménye tekintetében különösen áll az, hogy a törvény vezéreszméjével homlokegyenest és kiegyenlíthetlen ellentétben áll. A törvényjavaslatot jellemző felszólamlási eljárás elfogadásánál a törvényhozót azon eszme vezérelte, hogy a szabadalom kiadása feletti ellenőrzés a nagyközönségre és magukra az érdekeltekre bizatik, mi által az állam egyrészt mindennemű felelősségtől szabadul, és miáltal másrészt az ipari világ érdeklődése a találmányok iránt ingereltetik és előmozdíttatik. A szabadalmi felügyelők létesítése által azonban ezen ellenőrzés tényleg és valóságban ezen tisztviselőkre megy át és az állam egy általa elvállalni soha nem szándékolt felelősséggel terheltetik. A szabadalmazás végett bejelentett találmányok ellenőrzésének és vizsgálatának

az érdekelt iparosok általi eszközléséről a törvényhozó a fenálló ipari törekvések előmozdítását és serkentését remélte, de ezen serkentés a szabadalmi felügyelők intézményének teremtése esetén el fog maradni, mert az iparosok szivesen megnyugtatást fognak találni abban, hogy e czélra szabadalmi felügyelők léteznek, és hogy nekik ez irányban tevékenységet kifejteni nem kell.

Az egyes iparos indolens szokott lenni, a mi legjobban kitünik abból, hogy az iparilag nagyon is kifejlett Angolországban, a szabadalmi bejelentések ellenőrzése végett az iparosok külön szakegyleteket voltak kénytelenek alakítani. Azon kívül a szabadalmi felügyelők a reájok a törvényjavaslat által bizott feladatuknak nem fognak eleget tehetni, mert arra egy egész elővizsgálati apparatus volna szükséges, melynek hiányában pedig tevékenységük felületes volna. Ha tehát a szabadalmi felügyelő feladatát komolyan akarja venni, akkor annak nem fogna megfelelni, ha pedig csak egyes esetekben akarná hivatását teljesíteni, akkor ezen állásnak czélja nincs. A szabadalmi felügyelőkben egy félrendszabály teremtetnék az elővizsgálati rendszer minden hiányával, de annak előnyei nélkül. A mennyiben pedig az állami érdekek képviseletéről van szó, a tervbe vett intézmény szintén fölösleges, a mennyiben ilyen képviseletre szervezett procuratura létezik. Ezen észrevételek főleg a szabadalmi felügyelők adományozási ügyekben kifejtendő tevékenységére vonatkoznak. Egyéb functióik sem czélirányosak. A gyakorlatbavétel fölötti őrködés zaklatásokkal járhat és a fennálló szabadalmak nagy számánál gyakorlatilag egy mindenkire nézve egyenlően kiterjeszkedő módon nem is lesz megvalósítható. Teljesen tarthatlan azonban az a szabadalmi felügyelőknek adni szándékolt jogosítvány, hogy másoknak felszólalásaihoz, visszavonási és megsemmisítési kereseteihez csatlakozzanak. Perlekedő magánfelek processualis helyzetében ez által változás fog beállani, és a két fél egyike a másikkal szemben előnyösebb helyzetbe fog jutni, miután az az összes állami segédeszközök fölött rendelkező felügyelő igen értékes pertárs lesz és attól kell tartani, hogy a viszonyokkal jártasabb egyes iparosok ezen felügyelői functiót nagyon ki fogják használni. Mindezen indokokat összegezve, az itt szóban forgó új intézmény a törvény alap-

eszméjével összeütközőnek, igazságtalannak és czélszerütlennek látszik.

A magánérdekek képviseletére a törvényjavaslat az ügyvédeken kivül — bár bizonyos megszorításokkal — a szabadalmi ügyvivőket jogosítja fel. A megszorítások abban állanak, hogy a szabadalmi ügyvivők szabadalmak megsemmisítésére és visszavonására irányuló perekben el nem járhatnak és okmányokat nem szerkeszthetnek. Minősítésükre kivántatik a honosság, műegyetemi oklevél és esetleg szakvizsga. Hatáskörük leginkább a szabadalom bejelentésének előkészítésében, a leírás és rajzok szerkesztésében és az ezen állás folytán igénybe vett consultativ tevékenységben fog állani. Az intézmény, mely az egész világban létezik, valóságos szükséglet kielégítésére van hivatva. A hatáskör emlitett korlátozása indokoltnak mutatkozik, mert az excludált teendők elvégzésére alapos jogi ismeretek szükségesek. Egy további kellékként kivánatos volna a teljes megbizhatóság, miután ezen szabadalmi ügyvivők kezére fontos érdekek bizatnak és velük a legnagyobb titkok közöltetnek. A képesítésükre vonatkozó intézkedés azonban egy tekintetben kibővítést nyerhetne, a mennyiben a tudományegyetem által kiállitott diplomát is a képzettségre nézve elegendő garantiának lehet tekinteni. A vegyi vagy physikai tudományok tudora a jelen szövegezés szerint nem lehetne szabadalmi ügyvivő. Hogy a szabadalmi ügyvivői jogosítvány fegyelmi uton elvonható legyen, teljesen indokolt.

A találmány bejelentése a szabadalmi hivatalnál történik. Az elsőbbség a beérkezés sorrendje szerint itélendő meg. A törvényjavaslat tüzetesen határozza meg a 30—32. §§-ban a bejelentés tartalmának, csatolmányainak és különösen a leírás kellékeit. A bejelentés tartalma és csatolmányai tekintetében nagyjában hasonnemü rendelkezések vannak felvéve, mint más rokon törvényekben. Jogilag nagy fontossággal birnak a leírást tárgyazó rendelkezések. A leírás az összes szabadalmi törvények szerint a szabadalom szerzésének alapja és kiindulási pontja és a leírás azon eszköz, melynek segélyével a szabadalmazottat a nagy közönséggel szemben megillető jogosítványok határai állapíttatnak meg. A leirás hivatása első sorban a szabadalmazandó találmánynak úgy műszaki, mint jogi körülvonalazásában

áll. Másrészt a leirás igazi és teljes tartalma műszaki irányban az állam egy speciális czéljanak szolgálni hivatva van, a menynyiben a teljes, igazi és szabatos leirás útján a találmány lényege és jelentősége az iparosok tudomására hozatik a műszaki haladás előmozditására és további tevékenység serkentésére. Az első szempont tekintetbe vétele folytán a leirás a szabadalom által nyerendő oltalom okmányszerű jogczímeként jelentkezik. A mi a szabadalmi leirásban nincs meg, az oltalomra nem tarthat igényt.

A leirás szabályozza a szabadalmazott és a nagy közönség közötti viszonyt és a kettő között világos helyzetet teremt. Ezen feladatánál fogva a törvényjavaslat a leirás kellékének mondja, (32. §. 2. pont) «hogy azt, a mi új és a mit a bejelentő mint szabadalmazandót védelem alá kiván helyezni, a leirás végén egy vagy több igénypontban fel kell sorolnia».

Az 1891-iki német törvényben analog intézkedés foglaltatik: «Am Schlusse der Beschreibung ist dasjenige anzugeben, was als patentfähig unter Schutz gestellt werden soll (Patentanspruch)». Ezen intézkedés az 1877-iki német szabadalmi törvénybe még nem volt felvéve, de ennek az új törvénybe való felvétele egyrészt a szükség követelményének bizonyult, míg másrészt csak egy a gyakorlatban meghonosult eljárás lett ez által törvénybe iktatva, minek indokát az előbbi gyakorlat folytatásán kivül még azon nézet is képezte, hogy ezen formulázás által a birónak egy szabadalom horderej jelentőségének és terjedelmének megitélése könnyíttetik. A szabadalmi igénypontok alkalmazásának kötelező megállapitása a kifejlett szempontokból helyeslendő, mert ezek jobban, mint a leirás számos részletei és fejtegetései határozzák meg és határolják a szabadalmat kérőnek jogát. A szabadalmi leirás végén feltüntetendő ujság-igénypontok különös jelentősége tekintetében legyen szabad Hartig híres technologus következő szavait idézni: «Der Patentanspruch, welcher an den Schluss der Beschreibung gehört, soll zusammen mit dem Titel den Gegenstand der Anmeldung in möglichst kurzer Formulirung so feststellen, dass derselbe von den bereits bekannten Gegenständen ähnlicher Art mit Sicherheit unterschieden werden kann und dass die Beantwortung der Frage möglich ist, ob ein anderweitig erfundener Gegenstand

dasjenige Recht verletzt, welches mit dem angemeldeten Patent erworben werden soll».

A magyar törvényjavaslat 32. §-ának 2. pontja még azon rendelkezést is tartalmazza, hogy, ha több igénypont van felsorolva, és a találmány lényege azok összeségében vagy azok csoportonkénti összefoglalásában áll, ezen körülmény külön felemlítendő.

Ezen rendelkezésnek, mely csakis a szaktanácskozmányban történt felszólalások folytán lett felvéve, indoka abban keresendő, hogy okvetlenül szükséges, miszerint tiszta helyzet teremtessék az iránt, vajjon összetételi szabadalom (Combinationspatent) esete forog fenn, vagy pedig egy egyszerű szabadalom. A leírásra vonatkozó határozmányokból még kiemelem azt, hogy a bejelentő a bejelentés közzétételéig a leirás és az abban foglalt igénypontokat megváltoztathatja és pótolhatja és hogy ezen módosítások elsőbbsége iránt a szabadalmi hivatal határoz. Ezen rendelkezés kiegészítésre szorul oly irányban, hogy a bejelentőnek ezen jogát azon esetre kell szorítani, a mennyiben az általa eszközölt változtatások és pótlások a találmány lényegét nem érintik, továbbá, hogy az ezen módositások elsőbbsége iránt a szabadalmi hivatal (alkalmasint ennek bejelentési osztálya, bár ez a törvényjavaslatban megmondva nincsen) által hozott határozat ellen felebbezésnek legyen helye. Ezen jog megadása azért szükséges, mert az elsőbbségi nap kitolása által igen fontos érdekek érintetnek.

A törvényjavaslat 33—37. szakaszai a szabadalmak adományozása körüli eljárást szabályozzák. Hosszadalmasságok kikerülése végett ezen rendelkezésekkel e helyütt foglalkozni nem akarok, mert ezek önmagukban is egy önálló értekezést tételeznek fel; nagyjában ezek ellen kifogás nem emelhető, mert a felszólalási rendszer, mely a törvényjavaslat alapeszméjét képezi, azokban megvalósítva van. Kiemelnem kell azonban azt, hogy a szabadalom kiadása iránti kérdésekben csak egy jogorvoslatnak van helye, tudni illik a felfolyamodási osztályhoz, míg szabadalom visszavételi és megsemmisítési esetekben kétfokú jogorvoslatról, azaz háromfokú elintézésről van gondoskodva. Igaz, hogy általános felfogás az, miszerint szerzett jogok elvesztésénél nagyobb garantiákról kell gondoskodni, mint jogok

szerzésénél, de szerény nézetem szerint minden esetre meggondolandó, vajjon nem forog-e fenn ugyanazon érdek akkor, ha valakitől az általa kért szabadalmat megtagadják, mint azon esetben, ha egy már kiadott szabadalmat visszavesznek vagy megsemmisítenek.

A szabadalmi hivatalon kívül még egy más uj hatóság is szerveztetik a törvényjavaslat által, t. i. a szabadalmi tanács. Ezen szabadalmi tanács áll a kereskedelmi miniszter előterjesztésére Ő Felsége által öt évre kinevezett elnökből és szintén Ő Felsége által a magyar korona területén működő legfelsőbb biróság tagjai és a magyar műegyetem tanári kara közül kinevezendő megfelelő számú ülnökből, valamint a szükséges számú segédszemélyzetből. A szabadalmi tanács határozatait hetes-tanácsban hozza meg. A tanács tagjai és a segédszemélyzet részére működési pótlék jár. Ezen tanács visszavonási és megsemmisítési perekben a legmagasabb forum.

Az eljárást tárgyazó intézkedéseknél még a díjfizetést is kivánom felemlíteni, a mennyiben a díjfizetés a szabadalom elnyerhetésének feltételét képezi; az állam a szabadalmi ügy szervezése által sok tárgyi és személyi kiadást vesz magára, miknek megtérítéséről kell gondoskodni. E díjak financzialis ellenszolgáltatását képezik a szabadalmazottnak az állammal szemben az ez utóbbi által nyujtott oltalomért. A díjak rendes évi díjak, bejelentési díjak, továbbá oly díjak, melyek felfolyamodás, szabadalom visszavonása és megsemmisítése iránti kereset, a megállapítási kérelem, valamint a szabadalmak átruházásának bejegyzése után fizetendők. Az évi díjak progressiv természetűek. Az első évre eső díj 40 korona, a 15-ik évre eső díj 380 koronát tesz ki. Szegény feltalálóknak az első évi díj hitelezhető. A törvényjavaslat előnyét képezi az, hogy a díjfizetés elmulasztásával járó jogkövetkezmények nem oly ridegek és kemények, mint az eddigiek voltak, midőn az elmulasztott díjfizetés a szabadalom elvesztését vonta maga után, hanem a javaslat szerint a lejárat után 30 napon belül egy csekély pótdíj befizetése mellett a díjak utólag fizethetők.

Végül még a szabadalom visszavonása és megsemmisítése iránti eljárást kivánom röviden ismertetni. A megindítás a szabadalmi hivatal semmisségi osztályánál beadandó keresettel

történik és ezen keresettel folyamatba tett per a polgári perrendtartás rendes eljárása szerint tárgyalandó. A semmiségi osztály itélete ellen 15 nap alatt felebbezésnek van helye, mely felett a szabadalmi hivatal felfolyamodási osztálya határoz. Ez utóbbinak itéletei ellen 30 nap alatt felebbezésnek van helye a szabadalmi tanácshoz. Tekintettel arra, hogy a szabadalmi hivatal birói functiókat végez, a biróságok és ezen hivatal között a kölcsönös jogsegély viszonya állapíttatik meg. Az, hogy az itéletei alapján az egyik vagy másik fél részére megitélt pénzbeli összegek erejéig a végrehajtás foganatosítandó, a javaslatban kimondva nincsen.

V. A szabadalmi jog nyilvántartása és biztosítása.

A szabadalmi jogok nyilvántartására a törvényjavaslatban találunk ugyan intézkedéseket, a szabadalmi jogok biztosítását czélzó intézkedések azonban igen gyérek. A törvényjavaslat szerint (44. §.) a szabadalmi hivatalnál külön lajstrom, úgynevezett szabadalmi lajstrom (Patent register) vezettetik, melybe a szabadalom engedélyezése után azonnal bevezetendő: a bejelentőnek, esetleg jogutódjának neve, állása és lakhelye, annak megbizottja, a szabadalom czíme, az elsőbbség, a szabadalom kelte, a díjak lefizetésének megtörténte, továbbá a szabadalom átruházására, annak megszünésére, visszavonására és megsemmisítésére vonatkozó adatok. A szabadalmi lajstrom jogi természete tekintetében a szakkörökben és az irodalomban különböző felfogások érvényesültek. Az egyik nézet a szabadalmi lajstromot egyszerűen a szabadalmak kiadására hivatott hatóság nyilvántartási segédeszközének tarja, míg a másik vélemény a szabadalmi lajstromot telekkönyvi természetűnek akarja nyilvánítani és a telekkönyvi rendtartás anyagi és alaki intézkedéseinek applikálását kivánatosnak tartja. A magyar törvényjavaslat nem helyezkedik az utóbbi álláspontra és a szabadalmi lajstromot telekkönyvi természettel korántsem akarja felruházni. A szabadalmi lajstrom alkotásának és vitelének egyik okát a javaslat indokolása szerint a nyilvánosság elve képezi, hogy t. i. a szabadalmat érdeklő fontosabb jogviszonyokat illetőleg a nagy közönség mielőbb és minél könnyebben tájékozást sze-

rezhessen. A javaslat szerint a szabadalmi lajstrom ugyan közokiratnak tekintendő, de nem birhat azon jogi hatálylyal, mint a telekkönyv, melynek bejegyzései jogokat állapitanak meg. A javaslat szerint a használati és gyakorlásba vételi jogok azért nem vezettetnek be a lajstromba, mert azok olyan formában is engedélyezhetők, hogy bejegyzésük nem volna eszközölhető, pld. szóbeliileg tanúk előtt, vagy azok nélkül, minélfogva egyes engedélyek bejegyzése, másoknak pedig mellőzése, ott a hol az nem kötelező, csak zavarokra adhatna okot.

A javaslatnak a szabadalmi lajstromra vonatkozó ezen intézkedéseit nem lehet megjegyzés nélkül hagyni. Tudom, hogy egy értekezésnek, mely szük keretben a szabadalmi törvény által érintett fontosabb intézményeket ismertetni van hivatva, lehetetlen mélyen és alaposan behatolni azon régi vitakérdésbe, vajjon a szabadalmi lajstrom telekkönyvnek tekintessék-e, vagy nem? Ezen kérdésnek tárgyalása önmagában egy egész monographiát venne igénybe. De szemügyre lehet venni mégis azt, vajjon a szabadalmi lajstromra vonatkozó intézkedései a törvényjavaslatnak megfelelnek-e az élet és az ipari forgalmi szükségletek által a szabadalmi intézmény iránt támasztható igényeknek és találják-e továbbá a szabadalmi ügy rendezésénél figyelemben részesitendő érdekek a szükséges mérvbeni kielégítést? A szabadalmi lajstrom intézményének ugyanis alkalmazkodnia kell a szabadalmi ügy által érdekelt körök szükségleteihez és a szabadalmi lajstrom, ha nem is telekkönyv, de mindenesetre hivatva van a szabadalmi jogoknak keletkezését és megszünését, továbbá a szabadalmi jogok forgalmát nyilvántartani és különösen ez utóbbit előmozdítani. Az előmozdítandó érdekek felismerése és a figyelembe veendő tekintetek megállapítása után könnyen és helyesen meg lehet azután állapitani azt, hogy mik nélkülözhetetlen kellékei a szabadalmi lajstrom tartalmának. Legyen megengedve, hogy a kérdés megvilágítása czéljából első sorban a magyar törvényjavaslatnak a szabadalmi lajstrom tartalmára vonatkozó rendelkezéseivel szembe állítsam a német szabadalmi törvény és az osztrák törvényjavaslatnak a szabadalmi lajstrom tartalmára vonatkozó rendelkezéseit.

Az osztrák törvényjavaslat szerint a szabadalmi lajstromba

bevezetendők a kiadott szabadalom tárgya és tartama, a szabadalmazott, valamint a meghatalmazottnak neve, állása és lakhelye, a szabadalom időtartamának kezdete és lefolyása, megszűnése, megtámadtatása, semmissé való nyilvánítása, hatálytalaníttatása, visszavonása, kisajátítása, továbbá a pótszabadalomnak önálló szabadalommá való nyilváníttatása, a megjelölési kényszer alól való felmentés, átruházások, gyakorlatbavételi engedélyek, zálogolások és perfeljegyzések.

A német szabadalmi törvény 19. §-a szerint a szabadalmi lajstrom tartalmazza: a kiadott szabadalom tárgyát és tartamát, a szabadalmazottnak és megbizottjának nevét és lakhelyét, a szabadalom időtartamának kezdetét és lefolyását, a szabadalom megszünését, megsemmisítését és visszavonását. A német törvény továbbá elrendeli, hogy ha a szabadalom meghatalmazottjának személyében változás áll be, az, a mennyiben bizonyító módon a szabadalmi hivatal tudomására hozatik, szintén a szabadalmi lajstromba bevezettetik. A meddig ez nem történt a szabadalom korábbi tulajdonosa és a tulajdonos korábbi meghatalmazottja a törvény rendelkezéseihez képest jogositva és kötelezve maradnak. Ezen utóbbi rendelkezésnek megfelelő irány az osztrák törvényjavaslat 16. §-ában is mutatkozik, melynek értelmében egy szabadalomnak átruházása harmadik személyekkel szemben csak akkor és csak azon időponttól lesz hatályos, ha és a mikor az a szabadalmi lajstromba bevezettetett, kivéve, ha az illető személyek ezen bevezetés nélkül is az átruházásról már tudomást szereztek. Bátor vagyok a tisztelt teljes ülés figyelmét különösen ezen utóbbi rendelkezésnek a czégjegyzékek tekintetében fennálló szabályokkali rokonságára felhívni, és azt hiszem, hogy mi reánk nézve is egy alaposan meggondolandó és méltánylandó útmutatót képezhet.

A magyar és osztrák javaslat, valamint a német törvény futólagos összehasonlításából kitetszik, hogy a német törvény szerint a szabadalmi lajstromba bevezetendő tények fedik ugyan magukat a magyar javaslat szerint belajstromozandó mozzanatokkal, hogy azonban a német törvényben azonkívül még egy tételes rendelkezés van a jogosított személyében beállott változások joghatályára nézve, tekintettel ezen változásnak a szabadalmi lajstromba netalán történt, vagy abban hagyott bevezetésére.

Az osztrák törvényjavaslat még tovább megy, a mennyiben egy részt harmadik személyek irányában a joghatálynak ugyanazon elvét fogadja el, mint a német törvény, de másrészt a szabadalmi lajstrom további tárgyaként a keresettel való megtámadtatást, a kisajátítást, a pótszabadalmak önálló voltát, a megnevezési kényszer alóli felmentést, a gyakorlásba vételi engedélyadást, a lefoglalást és perfeljegyzést statuálja. Csak néhány megjegyzést legyen szabad a t. teljes ülés engedelmével ezen eltéréshez fűzni.

A magyar törvényjavaslat ezen kérdésben, mint már említém, igen határozott álláspontot foglal el, mint ez az indokolásból kitünik. Az indokolásnak a 44—47. §§-ra vonatkozó részében a következők olvashatók: «a törvényjavaslat a szabadalmakra nézve a lehető legnagyobb nyilvánosságot tartja szem előtt. E nyilvánosság elve kifejezését találja a szabadalmi lajstrom vezetésében, annak és az összes leirások, rajzok, minták szabad, korlátlan és mindenkinek megengedett megtekintésében és végre a szabadalmakra vonatkozó minden fontosabb határozatnak, valamint a szabadalmi leirásoknak és ezek kiegészítő részeit képező rajzoknak külön hivatalos lapban való közzétételének.

A szabadalmi lajstromba a szabadalom tulajdonosára vonatkozó, ép úgy, mint a meghatalmazottra nézve beállott változások is bejegyeztetnek ugyan, a nélkül azonban, hogy a bejegyzések folytán az átruházások és megbizások jogérvénye ezáltal megtámadhatlanná válnék. A szabadalmi lajstrom ugyanis közokiratnak tekintendő, de nem birhat azon jogi hatálylyal, mint a telekkönyv, melynek bejegyzései jogokat állapitanak meg.

A törvényjavaslat álláspontja egy szóval tehát az, hogy a szabadalmi lajstrom egyszerűen csak a szabadalmi hivatal, illetve a szabadalmat adományozó bármely hatóságnak segédeszköze, illetve az administratiót és áttekintést megkönnyítő, nyilvánosan vezetett főkönyve, melynek a publicitáson kívül semmi a nagy közönséget érdeklő tulajdonsága nincsen.

Concedálnom kell azt, hogy már az első német törvény indokai a magyar törvény indokaival összevágnak. A német törvény indokolása szerint a szabadalmi lajstrom tartalmának rendeltetése az, hogy a szabadalmak jogviszonyai fölött felvilá-

gosítást adjon. Ugyancsak a német indokolás szerint a szabadalmazott, vagy megbizottjának személyében beállott változásokat tartalmazó bejegyzések az ezen változásoknak alapjául szolgáló jogügylet érvényességét vagy érvénytelenségét nem érintik.

Miután a német indokok más helyütt még azt is mondják, hogy az átruházás alakjára nézve a polgári jog szabályai alkalmaztatnak: világos, hogy legalább a törvény alkotása idejében uralkodó német felfogás szerint a lajstromba való bevezetés rendszerint csak a registrálás jelentőségével bír, mely által a szabadalmi jogviszonyokat megillető kellő publicitás éréretik.

A német törvényben kiemelt egyetlen eltérő eset, mint említettem, az, hogy ha a szabadalom tulajdonosának, vagy megbizottjának személyében változás áll be, mely a lajstromba bevezetendő és a közlönyben közzéteendő: addig, a míg az nem történt, a szabadalom előbbi tulajdonosa, vagy a szabadalmazott előbbi meghatalmazottja, a szabadalmi törvény rendelkezéseinek mérvéhez képest jogositva és kötelezve maradnak.

Az itt idézett rendelkezés hordereje tekintetében a legtöbb német kommentator, tehát a német biróságok is eltérő álláspontokat foglalnak el. Míg a kommentátorok egy része, mint *Kohler, Rosenthal* és *Klostermann* ez esetben a szabadalom eddigi, tehát a belajstromozott tulajdonosát harmadik személyekkel szemben jogosítottnak és kötelezettnek tekintik és azon nézetet képviselik, hogy az önmagában érvényes átruházási jogügylet annak lajstromba való bevezettetése és közzététele előtt nem joghatályos, valamint következésképen azt is vitatják, hogy ugyanazon tulajdonos által eszközölt többszörös átruházások esetén az egyes vevők közt, a bejegyzés és közzététel elsőbbsége dönt: addig mások a szabadalmi lajstromba történt bevezetésben csak egyszerű feljegyzést akarnak látni, míg végül egy harmadik nézet abban kulminál, hogy a bevezetés és közzététel csak arra jogosít, hogy a bevezetett tulajdonos pótszabadalmat, a díjfizetés elhalasztását vagy elengedését kérhesse, hogy a szabadalomról lemondhasson, megbizottat rendelhessen és hogy ezen bevezetéssel a visszavonási és megsemmisitési perekben passiv legitimatio szereztessék. Ezen harmadik nézet azonban egyúttal oda is irányul, hogy a szaba-

dalom bitorlása, valamint a szabadalom bitorlása miatti kártérítési keresetek csak a valódi és nem a bevezetett szabadalom tulajdonosának jogát képezzék. Ezen harmadik nézet alapgondolatát az képezi, hogy a szabadalmi lajstromba történt bevezetés által szerzett legitimatio csak a szabadalmi hivatal előtti eljárásra vonatkozik, de nem egyúttal a biróságok előtti eljárásra és ezen a német Reichsgericht által elfogadott alapgondolatnak jogászi indokát képezi az, hogy a vádemelésnek és kártérítési igény támasztásának joga a törvény szavai szerint a károsultat illeti, mint a kinek tehát a szabadalom valódi tulajdonosát, nem pedig annak bejegyzett tulajdonosát kell tekinteni. Utalunk arra, hogy a törvénynek különben expressis verbis ki kellett volna mondania azt, hogy a vádemelés és kártérítés követelésének joga a szabadalom bejegyzett tulajdonosát illeti.

Mint ezen ismertetésből kiviláglik, a szóban forgó vitás kérdés egyáltalában nem új Németországban; a különböző felfogások a tudományban és a birói gyakorlatban igen sokszor állottak volt egymással szemben, az e kérdést előkészítő anyag tehát meg van adva, úgy, hogy a magyar törvényjavaslat vonatkozó részei megbeszélésénél csak azon kérdést kell felvetni, hogy a magyar viszonyok által igényelt különleges szempontok tekintetbe vétele mellett, mit kell előnyösnek és czélirányosnak mondani. Ha megengedjük is, hogy a magyar törvényjavaslat indokaiban felvetett aggályok nem éppen alaptalanok és hogy feltétlenül a szabadalmi lajstromot telekkönyvnek tekinteni nem lehet, korántsem lehet elzárkózni annak felismerésétől, hogy a czélirányosság szempontját és érdekeinket tekintve, még más mozzanatok, mint a törvényjavaslatban felsoroltak a szabadalmi lajstromban bevezethetők legyenek. Az ezen nézetet indokoló álláspont következőkben kulminál. A szabadalmi lajstromba eszközölt bevezetés — legyen most már e lajstrom akár a szabadalmi hatóság segédeszköze, akár nyilvánkönyv — arra szolgál, hogy a szabadalommal összekötött jogviszonyokba helyezett bizalom megszilárdíttassék, hogy a szabadalmi jogok forgalma előmozdíttassék és élénkíttessék. Egy országban, a hol a szabadalmak szerzése még nem tartozik a honosított gazdászati jogügyletekhez, egy államban, melyben a vállalkozói szellem még nem szokott volt ahhoz, hogy immatériális javak, milyenek

a szabadalmak, nagy iparvállalatok vagy kereskedelmi üzletek alapjaivá tétessenek és a hol a vállalkozók csak habozva és lassan lépnek előre, míg ezen idegen terrenummal némiképen megismerkedtek: ott a szabadalmi szervezet által az érdekelteknek biztonságot és megnyugvást kell nyujtani.

A gyakorlati tekintetben különösen magas niveaun álló nyugoti törvényhozás a szabadalmi lajstrom tartamára nézve, az abban található czélirányos intézkedéseknél fogva, mintaképül szolgálhat. Az észak-amerikai Egyesült-Államok szabadalmi törvénye szerint minden szabadalom illetve a szabadalmon alapuló jogok vagy a szabadalommal összefüggő érdekek irásbeli okirat útján átruházhatók és a szabadalom tulajdonosa hasonló módon engedélyezhet szabadalma alapján az összes Egyesült-Államok területére, vagy azoknak egy bizonyos részére kizárólagos használati jogokat. Ezen átruházás, vagy használatátengedés semmis az idő tekintetében következő, arról nem értesített és visszteher melletti szerzővel, vagy zálog-hitelezővel szemben, ha az átruházás, vagy használati engedély három hónap alatt a szabadalmi hivatalnál be nem vezettetik. Látni ebből, hogy Amerikában a használati, illetve gyakorlásba vételi engedélyek a szabadalmi hivatalnál való bejegyzés tárgyát képezik, hogy ezek ott a szabadalmi lajstromban beiktattatnak és hogy ezen bejegyzésnek bizonyos jogi hatálya van, sőt, hogy ezen bejegyzés eszközlését egy a törvényben meghatározott határidőhöz fűzik. Látni továbbá, hogy Amerikában úgy magát a szabadalmat, mint az összes abban foglalt és azt alkotó jogosítványokat tetszés szerinti módon átruházni, megosztani és hasznosítani lehet. A szabadalomban tudvalevőleg több rendbeli jogosítványok foglalvák, úgy mint az előállítás, az elárusítás, illetve forgalomba helyezés és a használat jogosítványai. Ezen jogosítványokat úgy egyenként, mint összességükben átruházni vagy élvezetüknek igénybevételét engedélyezni lehet. Köztudomású dolog, hogy az amerikai ipar a találmányok és szabadalmak tüzetes értékesítése által nagy mérvben fejlődött, mi Thachernek a bécsi congressuson elmondott azon szavaiból tünik ki legjobban, hogy az amerikai ipari vagyon $^9/_{10}$-ed része szabadalmakra van alapítva. A szabadalmi törvényhozás Amerikában a szabadalmi jogok forgalmát úgy a szabadalmak, mint a sza-

badalmakat alkotó egyes jogok forgalmi képességének előmozdítása által emeli. A szabadalmak forgalma pedig előmozdíttatik akkor, ha azonkívül, hogy úgy a szabadalmi jog, mint az azt alkotó egyes jogosítványok tétetnek a forgalom tárgyává, még a törvénybe a szabadalmi jogok vevőjét vagy egyéb útoni szerzőjét biztosító intézkedések felvétetnek és helyesen szabályoztatnak. Egy tőkepénzes könnyebben érzi magát indíttatva egy szabadalmi tárgynak gyártásával kisérletet tenni, ha a szabadalmat kezdetben nem az egész országra, hanem egyelőre annak csak egy részére szerezheti meg és ha a licentia jogának belajstromozása által a szabadalmat magával a szabadalmazottal szemben biztosítva látja. E tekintetben nem is szükséges, hogy a licentia belajstromoztatása kötelezőleg mondassék ki, elegendő, ha az érdekeltek azt kérhetik és ha a belajtromozás ilyen kivánatra megtörténik. És ha a licentiának bevezetése a lajstromba nem mondatik ki kötelező tényként, hanem a felek tetszésére bizatik, ezáltal az államra hátrány absolute nem állhat be, de előnyére van ez mindenesetre a szabadalmi ügynek.

Egy másik nyugoti törvény, t. i. az 1883. évi angol törvény 22. és 87. §§-aiban szintén foglaltatnak intézkedések, melyekből kitünik, hogy a praktikus angolok ugyanazon álláspontot foglalják el, mint az amerikai törvény.

Ezen hivatolt angol törvény szerint a szabadalmi hivatalnál egy könyv t. i. a szabadalmi lajstrom vezettetik: ebbe vezetendők be a szabadalom tulajdonosának neve, lakása, a szabadalom beruházásáról és az örökösödésről szóló jelentések, *kiadott használati engedélyek,* a szabadalom változtatása, hoszszabbítása és visszavétele, valamint egyéb a szabadalmak jogérvényét vagy tulajdonjogát érintő adatok, melyeknek bejegyzése a jövőben elő fog iratni. Az angol törvény szerint a szabadalmi lajstrom hivatva van az első bizonyítékot (prima facies) szolgáltatni mindazon tárgyakra nézve, melyeknek bejegyeztetése a törvény által elrendeltetik, vagy megengedtetik. A szerződések, licentia-okmányok vagy egyéb más okiratok, melyek egy szabadalom iránti tulajdonjogot vagy egy a szabadalom alapján engedélyezett licentiát tárgyazzák: a szabadalmi hivatal elnökének hitelesített alakban bemutatandók. Az angolok a szabadalmi lajstromot szintén nem tekintik telek-

könyvnek, és az ottani 1883-iki törvény 85. §-a rendelkezése szerint az elzálogosítás bejegyzése határozottan ki van zárva. Az angoloknak az actualis szükségletek kielégítésére irányzott felfogása főleg abban nyilvánul, hogy a gyakorlásba vételi engedélyeket a belajstromozás tárgyaiul elfogadták.

Az angol felfogás a bejegyzés joghatálya fölött az idézett törvény 87. §-ában tükröződik vissza. Ezen 87. §. szerint:

«Azon személy, a ki a szabadalmi lajstromban mint szabadalomtulajdonos be van vezetve: jogosítva van, eltekintve a lajstrom tartalma szerint már egy más személyre átruházott jogoktól, a szabadalom fölött átruházás, használati engedélyadás, vagy egyéb jogügyletek által rendelkezni.»

A lényeges kérdés itt az, vajjon mi képezze a szabadalmi lajstrom tartalmának tárgyát és különösen, vajjon a licentiák a szabadalmi lajstromba bevezettessenek-e, vagy nem? Már eddigelé léteztek különböző felfogások Ausztriában és Magyarországon a licentiák bevezethetése tekintetében. Míg az osztrák kereskedelmi miniszterium a használati engedélyeknek bevezetését megengedte volt, addig az erre vonatkozó kérelmek a magyar kereskedelmi miniszterium által következetesen el lettek utasítva. A szabadalmi ügyekben tapasztalatok fölött rendelkező emberek tudják, hogy a magyar kereskedelmi miniszterium ezen rideg eljárása által nem kevés használati engedély megszerzésére irányuló jogügylet meghiusult, mert azok, kik különben hajlandók lettek volna egy használati engedélyt bizonyos ellenérték mellett megszerezni, visszariasztattak a belajstromozás lehetetlensége által, mert a licentiáért fizetett ellenértéket, de még inkább a gyártás folytán esetleg beruházandó tőkéket biztosítottaknak nem látták. Nem szabad ugyanis megfeledkezni arról, hogy a szabadalmi forgalom nemzetközi természetű, hogy a szabadalmazottak ellen üzleti körökben bizonyos bizalmatlanság uralkodik és hogy nagyobbrészt teljesen ismeretlen emberek, a kik egymástól távoleső országokban laknak, lépnek egymással érintkezésbe. Azért kivánatos volna, ha a törvényjavaslatnak 41. §-ába, mint a szabadalmi lajstrom tartalmát képező adat, a licentia is felvétetnék.

A perfeljegyzésnek a szabadalmi lajstrom tárgyai közé való felvétele szintén kivánatos.

Az államhatalom kötelessége és egyuttal a szabadalmi törvényt jellemző nyilvánossági elvnek kifolyása: mindenkit a szabadalmak tulajdonképeni jogi helyzetéről pontosan és a mindenkori valósághoz hiven felvilágositani. Ha valaki jelentékeny áldozatokkal egy szabadalmat, vagy arra vonatkozó használati engedélyt akar szerezni: akkor módot és lehetőséget kell neki nyujtani, hogy a szabadalmi lajstrom betekintése által megnyugvást szerezhessen magának, hogy a jogügylet megkötése idejében az a szabadalom még nem lett megtámadva. Ez csak a perfeljegyzésnek a szabadalmi lajstromba való kötelező bejegyzése által történhetik. Végül felemlíteni akarom még azt, hogy a német szabadalmi törvény keletkezésének történetéből tudjuk, hogy az összes érdekeltek felszólaltak a licentia, a zálogolás és a perfeljegyzés kötelező belajstromoztatása mellett.

VI. A bitorlások és büntetések.

Egy uj törvény létesítésénél és egy jogintézmény uj szabályozásánál különös figyelmet igényelnek az azon módot szabályozó határozmányok, melyek által a törvény anyagi részében megállapitott jogok érvényesíttetnek. A szabadalom által nyert külön és kizárólagos jog érvényesítése a bitorlási perben történik. Ezen perben érvényesül a szabadalom által fentartott kizárólagos jog, itt nyilvánul tulajdonképen a hatálya; a bitorlásra kiszabott büntetések által érezhető a szabadalmazott kizárólagossága és a bitorlás kérdésében a szabadalmi jog megsértése tárgyában keletkezett vitákban az egymással szemben álló érdekek a valóságban és a legkeményebben ütköznek össze. A törvény ezen részébe tartozó szabályok megállapításánál a törvényhozónak különös óvatosságot és elővigyázatot kell tanusítania, a határvonalak szabatosan és pontosan meghatározandók, a perbeli jogok és kötelezettségek igazságos megosztásáról kell gondoskodni és arra kell törekedni, hogy a vonatkozó rendelkezések se tulságosan enyhék, se tulszigoruak ne legyenek. Tekintetbe veendő, hogy az intézmény, melyben a szabadalmazottat illető ezen processualis támadási jogok gyökereznek, a még kevésbbé kifejlődött ipar tudatába még nem ment át teljesen, de másrészt tekintetbe kell venni azt, hogy az ország gaz-

dasági érdekeinek istápolása czéljából létesült szabadalmi intézmény egy hathatós, valóságos és nem csak képzelt védelmet nyujtson.

Különös figyelem fordítandó továbbá az eljárásra oly irányban, hogy az ügyek eldöntésére szükséges anyag előterjeszthetésében és gyüjtésében egyik fél sem legyen megakadályozva. Az eljárás és az itélő biróságnak meghatározása, a biztosítékok teremtése és a mindkét egymással szemben álló felet megillető processualis jogosítványoknak biztos formulázása kivánják, hogy a törvényhozó a szabadalmi törvény által szabályozandó sok tekintetben elágazódó joganyagba teljesen belemélyedhessen. A bitorlási peres ügyek szabályozásánál egy további momentum, miszerint azok olyként rendeztessenek, hogy rövid idő alatt intéztethessenek el, mert a hosszú ideig elhuzódó bitorlási perek elkedvetlenítik a jogsegély igénybevételétől a jogosultat. t. i. a szabadalomtulajdonost, de gyakran elrettentik az esetleg alaptalan támadások elleni védelemtől még a bepanaszolt iparost is.

Az előttünk fekvő törvényjavaslatban a bitorlások megbüntetésére és megszüntetésére a szabadalmi jogosult részére kétféle ügyút van megállapítva, úgymint: a büntető és polgári. A büntető ügyútnak czélja első sorban alperes megbüntetése és csak másod sorban a bitorlás megszüntetése és a kártérítés. A büntethetőség alapfeltétele az, hogy a bitorlás tudva követtessék el, míg a polgári perúton elérhető jogorvoslás feltételét csak a szabadalmi jog egyszerű megsértése dolus nélkül is képezi. A bitorlások feletti biráskodás mindkét esetben a királyi biróságokra van bízva, a büntető ügyút választása esetén, miután a szabadalombitorlás kihágásnak minősíttetik, a kir. járásbiróságok lesznek illetékesek, míg a a polgári bitorlási pereknek elbirálására a kereskedelmi biróságok illetékesek.

Mielőtt a törvényjavaslatnak a bitorlásokra és büntetésekre vonatkozó ezen intézkedéseire megjegyzéseimet megtenném, röviden még a törvényjavaslatban foglalt részletes intézkedéseket fogom ismertetni.

Ki a szabadalomtulajdonosnak, jogutódjának vagy igazolt megbizottjának engedélye nélkül valamely szabadalom tárgyát előállítja, forgalomba hozza vagy tiltott módon használja, úgy,

hogy ezáltal a szabadalomtulajdonosnak vagy jogutódjának a törvényben gyökerező jogai sértetnek, a szabadalombitorlás kihágását követi el és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetén, ha az utolsó marasztalás jogérvénynyé válta óta két esztendő még el nem telt, három hónapig terjedhető elzárással és ezen felül 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Szolgálati viszony fenforgása vagy a szabadalmazott bizalmával való visszaélés súlyosbító körülményeket képeznek. A sértett félnek kivánatára az itéletben kimondandó, hogy a vádlott birtokában talált, utánkészítésnek vagy utánzatnak bizonyult tárgyak vagy alkatrészek elkobzandók és hogy azon eszközök és készülékek, melyek kizárólag a bitorlásnak végrehajtására szolgálnak, az elitélt költségére e czélra használhatatlanokká tétessenek. Az elkobozottaknak nyilvánitott tárgyak megsemmisítendők, ha csak az elitélt és a sértett fél közt oly egyezség nem jött létre, mely szerint azok az utóbbi részére átengedtetnek. A sértett felet megillető kártérítés fejében a büntető biróság az itéletben a büntetésen felül egyidejűleg a fenforgó összes körülmények méltatásával szabad meggyőződése szerint a sértett fél javára 20.000 koronáig terjedhető kártérítési összeget megállapíthat, valamint az itéletnek az elitélt költségén hirlapilag leendő közzétételét is elrendelheti. A sértett félnek továbbá jogában áll a vádlott birtokában talált, utánkészítésnek vagy utánzatnak bizonyult tárgyakra, eszközökre és készülékekre még az itélet meghozatala előtt a lefoglalást, külön őrizet alá vételt és más oly intézkedések foganatosítását kérelmezni, melyek a büntetendő cselekménynek ismétlését megakadályozzák. A szabadalom jogos fenállására vonatkozó kérdésnek felvetése esetén a bitorlási eljárás felfüggesztetik és csak az erre hivatott hatóság, t. i. a szabadalmi hivatal határozatának beérkezte után folytattatik az eljárás.

Teljesen új intézmény az u. n. megállapítási eljárás. Ezen eljárás jogot ad annak, a ki valamely ellene inditandó bitorlási keresettől tart, a szabadalmi hivatal határozata által megállapíttatni, hogy az általa előállított vagy használt tárgy, vagy eljárás egy általa megjelölendő szabadalomba nem ütközik. Ezen kérelem felett a szabadalmazott meghallgatása után a szabadalmi hivatal bejelentési osztálya, felfolyamodás esetén a fel-

folyamodási osztály határoz. A megállapítási kérelem folytán hozott jogérvényes határozat, a mennyiben az a megállapítást kérő javára szól, az e határozatban érintett tárgy vagy eljárás iránti mindennemű bitorlási keresetet vagy eljárást jövőben teljesen kizár. A kereskedelmi biróságok előtt indítható bitorlási keresettel a szabadalmazott kérheti szabadalmi jogainak elismerését és minden bitorlás megszüntetését, továbbá kártérítést alperes meggazdagodása erejéig, végül pedig az utánzásnak bizonyult tárgyak és eszközök előállítására szolgáló eszközök elkobzását.

Látjuk az előző vázlati ismertetésből, hogy a törvényjavaslat a szabadalmi jogok valóságos érvényesítését intendáló bitorlási perek tekintetében a bifurcatiót fentartja, mely eddigi törvényünkben is meg volt és mely ennek nem épen fényoldalát képezte volt. Az 1852-ik évi császári nyilt parancsban szintén kétféle ügyút volt provideálva: a büntető és a polgári. A büntető eljárás az iparhatóságok előtt, míg a polgári eljárás a kir. járásbiróságok előtt volt folyamatba teendő. (Vitás volt ezen kérdés egyébként, vajjon a polgári bitorlási per nem tartozik-e a kir. törvényszékek hatásköréhez). Összefüggött ezen kérdés a jelenlegi törvényben már nem létező nyilt és titkos leirásra vonatkozó különbséggel, mely azonban most a bifurcatióra azért nem szolgálhat okul, miután a titkos leirás elavult intézménye az új törvényjavaslatba természetszerűleg többé nem lett felvéve.

A titkos leirás, melyet a régi törvény ismert, a szabadalom terjedelmét, határait, jogkörét teljes homályban tartotta, úgy hogy bár indokát nem, de mégis magyarázatát látjuk annak, miért nem akarta a régi törvény büntetéssel sujtani azt, a ki egy általa tárgy és terjedelem tekintetében nem ismert jogot megsértett volt. A titkos leirás idejében egy iparos teljesen bona fide sérthetett egy szabadalmat és azért érthető, hogy miért nem akarta az akkori törvényhozó a titkos szabadalomnak első megsértése esetén a büntető eljárást applikálni, de indokolható a kétféle ügyút még akkor sem volt, mert hisz egy és ugyanazon nemü biróság mind a két esetben is judikálhatott volna azon egyetlen különbséggel, hogy a titkos leirásu szabadalom első sértése esetében büntetést nem mér ki, és hogy a kártérítési kötelezett-

ség esete nem forog fenn. Eddigi viszonyaink fejlődése mutatta is, hogy a kétféle ügyút nem volt megfelelő. Judicatura nem képződött, a hatóságok előtti eljárás az egyöntetüséget nélkülözte, a jogkeresés minden stádiumában, mindkét fél tekintetében is úgy a szabadalmi jogosítványok érvényesítése, mint az esetleges jogtalan támadások elleni védekezés nagyon ingatag alapon állottak.

Mindezen aggályok és kifogások a törvényjavaslatban proponált bifurcatio ellen is fennállanak. A bitorlási perben, mint már kifejtettem, egy főczél érendő el, t. i., hogy gyors, alapos és mind a két perben álló fél processualis jogait szem előtt tartó eljárás teremtessék. Ez elérhető volna legjobban az által, ha a kereskedelmi biróságok hatásköréhez utaltatnának kizárólag a bitorlási ügyek, mely kivánságot semmiképen sem alterálja azon mozzanat, hogy a törvényhozó a bitorlás jogkövetkezményeként a pénzbüntetést esetleg pedig a szabadságvesztés-büntetést akarja statuálni. A törvényjavaslat szerint a bitorlásnak elbirálására és büntetésére, valamint a feltétlen kártérítés megitélésére hivatott biróságok a büntető járásbiróságok. Tudjuk, hogy a büntető járásbiróságok teendőihez kisebb delictumok és a mindennapi életnek csekélyebb törvénysértéssel végződő érdek összeütközései tartoznak és hogy a büntető járásbiróságok iparjogi kérdésekben iskolázottsággal egyáltalán még nem birnak. Azon biró, ki folytonosan csekélyebb lopások, sikkasztások, szóval vagy tettel elkövetett becsületsértések, a köztisztaság, közegészség és közbiztonságra vonatkozó szabályok figyelmen kívül hagyása felett itélkezni szokott, és ki, a mi fődolog, a contradictorius eljáráshoz alig hozzá szokott, a szóban forgó kérdések tekintetében a kellő iskolázottsággal birni alig fog. Nem szabad továbbá semmi esetben sem szem elől téveszteni azt, hogy a szabadalombitorlási perek első sorban magánjogi jelleggel birnak, és hogy ezek elintézésénél különösen oly országban nagy elővigyázattal kell eljárni, hol a szabadalmi jog rendszere kiválólag a bejelentésen felépül és hol az állam a szabadalom kiadásának ténye által szavatosságot azért el nem vállal, hogy a kiadott szabadalom egy belsőleg indokolt kizárólagos jogot fedez. A szabadalom egy iparilag megvalósítható szellemi conceptióra vonatkozó tulajdonjognak formalis jogczíme azon meglevőnek

vélelmezett feltétel alatt, hogy a jogrend által ilyen kizárólagos jog létezéséhez kötött előfeltételek tényleg fenforognak. Hogy a felszólalási rendszer által lehetővé tett ellenőrzés alatt adatott ki a szabadalom, ez azért nem lehet ok a szabadalom belértékének nagyobb appreciálására, mert az iparjogi viszonyokban még nem tájékozott közönségünk talán csak évtizedek mulva fogja az alkalmasint nagy számban bekövetkező szabadalmi bejelentéseknek azon tanulmányt és figyelmet szentelni, mely e bejelentéseknek korlátolását lehetővé teszi. Számolni kell tehát avval, hogy a felszólalási rendszer daczára lényeges változás a jelenlegi állapoton legalább a közel jövőben nem fog beállani, és hogy számos jogtalanul kivett szabadalom is fog a bitorlási perek alapjául szolgálni, mely feltevés annál plausibilisabb, miután még az elővizsgálati rendszerrel biró országokban is sok szabadalom, belső jogosultság hiánya miatt, később megsemmisíttetett. Ha el kell ismerni, hogy ilyenek a viszonyok, akkor nem volna méltányos dolog mindenkit, a ki egy nem minden kétely felett álló szabadalom ellen valóságos vagy vélt bitorlást követett el, oly eljárásnak kitenni, mely az általánosan uralkodó fogalmak szerint meggyalázó természetű, és melyben legalább a jelenlegi viszonyok szerint a védelem kifejtésének elég tág tere nincsen. De a büntető járásbiróság előtt a panaszos jogának megóvására nézve sincsenek meg a teljes és kellő garantiák. Könnyen fordulhat elő eset, hogy a büntető biróságnak érzéke sem lesz azon finom kérdések iránt, melyek itt előtérbe nyomulnak, és hogy az a törvény-sértést képező cselekménynek élesebben árnyalt körvonalaihoz szokott büntető biró az utánzási cselekménynek nagyon is különféle, gyakran elmosódó szinezeteiben jogsértést nem fog találhatni. Hisz mindenkire nézve, ki szabadalmi ügyekkel csak némiképen foglalkozik, ismert, mert mindennap előforduló tény, hogy az utáncsinálás, de még csak a nyers utánzás is a ritkább esetek közé tartoznak, és az esetek túlnyomó számában az utánzás, mint a szabadalmazott tárgytóli finomabb eltérés jelentkezik, miután a szabadalmi jogok sértői majdnem mindig oda törekesznek, hogy a szabadalom tárgyában megvalósított találmány eszméjével egy eltérőleg egyéniesített tárgyat szembeállítsanak. Ha tekintetbe veszszük, hogy a szabadalmi jog és egyáltalában az ipari szellemi tulaj-

dont tárgyazó jogkérdések az újabb kor szüleményei, és hogy ezek hazánkban eddigelé vajmi ritkán fordultak elő, még azon nézet is volna vitatható, hogy ezen kérdéseket egyáltalában csak bizonyos központi hatóságokhoz kellene utasitani, annál is inkább, miután sok nemzetközi viszony is veendő tekintetbe a szabadalmi ügyekben. Mindezen érveléseknek tendentiája oda irányul, hogy indokoltnak tekintessék azon nézet, miszerint szabadalmi ügyekben biráskodási joggal csakis a kereskedelmi biróságok ruháztassanak fel. A kereskedelmi biróságok előtt mindkét fél álláspontja a legkimeritőbben fejthető ki, és különösen annál is inkább, mert e biróságok rokon ügyekkel foglalkoznak.

Ez utóbbi oknál fogva azon szakismeretek felett rendelkeznek, melyek a kereskedelmi életkörök érdek collisióinak folytonos elintézéséből eredményeztetnek. Törvényhozásunk egyébként a kifejlett kivánság alapját képező ez eszmét birói szervezetünknek egyéb kérdéseiben is érvényesitette; elismerve azt, hogy bizonyos foglalkozások és életkörök oly sajátságot képviselnek, hogy peres ügyekben külön qualificatióval biró biróságok szükségesek. Ezen felfogás folytán a kereskedelmi szakbiróságók lettek szervezve. Ugyanezen okból létesittetnek a bányabiróságok. Ha mindezt oly esetekben szükségnek találták, melyek a vonatkozó életviszonyok meghonosulása folytán a birói kar általános felfogásához közelebb állanak, mennyivel inkább kell ezt tenni oly viszonyoknál, melyek az ipar csekély kifejlődöttsége folytán nemcsak a legtöbb biróság, hanem az érdekeltek által teljesen még nem uraltatnak annál is inkább, miután ezen viszonyok és az azokat szabályozó törvények eddigelé a szakoktatás tárgyát még nem képezték volt. Ily körülmények közt helyes, méltányos és czélszerű lesz, ha az itt szóban forgó vitás kérdések elintézése és eldöntése oly biróságokhoz utasittatik, melyek egy rokon területen való tevékenység által szabadabb felfogással és nagyobb érzékenységgel birnak az itt érintett kérdések irányában és melyek szervezetüknél fogva nagyobb megnyugvást nyújtanak az iránt, hogy az igazság kiderítésének czélját óvatos módon az összes érdekelt felek egyforma és egyenjogú közreműködése mellett elérni fognak törekedni. Ezen biróságok a kereskedelmi biróságok.

Felhozhatják ez ellen, hogy a bitorlási ügyeknek a büntető birósághoz történt utalása által a szabadalmi jog védelmét hathatósabbá akarták tenni, és hogy azon czél elérésére is kell törekedni, miszerint a szabadalmi bitorlási esetek minél gyérebbek legyenek, mire legalkalmasabb a büntetés kiszabása. Ezzel szemben ki kell emelni, hogy a büntetés kiszabása hathatós eszköz ugyan, de nem bír azon jelentőséggel, mint a melyet neki rendszerint tulajdonítanak. A további előállítás és elárusítás megszüntetése, a meglevő árúnak elkobzása, a jövőre netán elkövetendő bitorlás birói betiltása és a kártérítési összeg gyors megítélése eléggé rettentik el a bitorlókat. De egyébként a kereskedelmi biróság által is kimondható a büntetés, mely eljárás különösen a magyar jogban praecedensekkel bír.

A magyar kereskedelmi törvény 218—222. §§-aiban büntető rendelkezések vannak megállapítva, melyek alapján a kereskedelmi biróságok szabadságvesztés-büntetéseket szabnak ki. Hasonlóképen találunk a záloglevelek biztosításáról szóló 1876:XXXVI. törvényczikkben határozmányokat, melyek szerint a jelzálogintézet igazgatóságának tagjai az illetékes polgári biróság (kereskedelmi törvényszék) által három hónapig terjedhető fogságra itélhetők. Nem lenne tehát eddigi törvénykezési rendszerünk felforgatásának mondható, ha a kereskedelmi biróságok büntetés kimondását is tárgyazó itéleteket hozhatnának szabadalmi bitorlási ügyekben.

A bitorlások és a büntetések czímű fejezet részletes intézkedéseire a következő megjegyzéseket kell tennem. Az 50. §-ban a törvényjavaslat kimondja, miszerint a büntető-törvény alapján itélendő meg, mennyiben követ el csalást vagy más büntetendő cselekményt az, ki meg nem engedett módon a más találmányát magának tulajdonította oly czélból, hogy erre vagy maga, vagy egy harmadik személy által szabadalmat eszközöljön ki. Ezen rendelkezés igen komoly aggályokra ad okot.

Egy találmány jogtalan és a valóságos feltalálónak beleegyezése nélkül történt elsajátítása a szabadalmi törvényjavaslat által az 5. §-ban a jogrend sértésének minősíttetik és a javaslatban kimondatik, milyen határozott következmények füződjenek ezen jogsértéshez. A vonatkozó helyen tett észrevételeimből méltóztattak látni, hogy én a törvényjavaslatban a valóságos

feltalálónak a találmányát rosszhiszeműleg elsajátító ellen nyujtott oltalmat elegendőnek nem találom és hogy azt a korlátlan vagy hosszabb időtartam alatt érvényesithető revindicatio jogával ki akarnám bővíteni. Ezen álláspontom daczára az 50. §-t igen veszélyesnek tartom és azt hiszem, hogy e szakasz rendelkezésének a valóságos feltaláló érdekeire általában hatása és jótékony befolyása nem lesz és hogy az egyes esetekben zaklatásokat fog előidézni. A szabadalom egy kivételes jog, a szabadalmi törvény egy sajátos jellegű kivételes jogvidéket szabályoz. Azon jogok, melyek a feltalálói és szabadalmi viszonyokon alapulhatnak vagy azokból folyhatnak és melyek a szabadalmi törvény szerint a feltalálót, illetve szabadalmazottat meg nem illetik, azok már a közönséges jog alapján igénybevehetők nem lesznek, és következéskép a feltalálói, illetve szabadalmi jog ellen elkövetett csak azon cselekmények sujthatók, még pedig a szabadalmi törvényben megállapított büntetéssel, melyeket a szabadalmi törvény tilt és melyek büntető sanctio alá helyeztetnek. Addig tehát, míg valaki csak azt követi el, hogy egy találmányt, illetve annak lényegét másnak leirásából, rajzaiból, mintáiból, készülékeiből, szerkezeteiből vagy alkalmazott eljárásából magának elsajátítja, más jogkövetkezmény, mint az, mely az 5. §-ban ki van mondva, ne érhesse az illetőt. Változik természetesen a helyzet, ha egy más találmányának elsajítása oly különös módon történik, miszerint ezen cselekmény elkövetési módja az általános büntető-törvény megszegéseként jelentkezik. Ily esetben ezen utóbbi törvény alkalmazandó — egyébként azonban a büntető-törvény alkalmazása egy találmány elsajátítására vonatkozó kérdésekben határozottan ki legyen zárva. Vegyünk az eset illustrálására egy példát. *A* mérnök *B* mérnökkel ugyanazon szobában dolgozik. *B* hosszabb idő óta fordít munkát és buvárkodó tevékenységet egy találmány létesítésére és véletlenül elfelejti egyszer följegyzéseit, rajzait, tanulmányait az iróasztalán. *B*, ki *A*-nak a helyiségből történt eltávozása után egyedül marad a szobában, látja az *A* iróasztalán fekvő jegyzeteket és rajzokat, átolvassa és megtekinti azokat és a találmányi eszmével már most maga is, de *A* szellemi munkájának és alapeszméjének felhasználásával foglalkozva, a találmányt elkészíti és arra szabadalmat eszközöl ki. Kétséget nem szenved, hogy

ilyen esetben e tiltott tett elkövetőjét más jogkövetkezmények, mint azok, melyeket a javaslat 5. §-a tartalmaz, ne érhessék, és ezen kétely teljes és félremagyarázhatlan kizárása czéljából a fenemlített 50. §. rendelkezése nemcsak hogy nem alkalmas, de az ilyen kételyeket egyenesen előidéz. A büntető-törvény alkalmazása helyén lenne, ha *B* a fentemlített példa esetében *A*-nak elzárt fiókját álkulcscsal kinyitja vagy feltöri, vagy *A* személye ellen erőszakot alkalmazva, az említett jegyzetek, leirások, rajzok, szerkezeti munkák, stb. birtokába jut és ilyen úton a szabadalmat kieszközli vagy kieszközölni törekszik. A különleges elkövetési cselekmény lehet csak az, melyet ilyen esetben a büntető-törvény szerint elbirálni lehet.

Nehogy ily szövegezés által nagy igazságtalanságok, egyesek üldözései és zaklatásai történhessenek, ellenkezőleg külön ki kellene mondani a törvényben, hogy más találmányának szabadalom kieszközlése czéljából történt eltulajdonítása csak iannyban esik a büntető törvény alá, a mennyiben az elkövetési cselekmény mint olyan a büntető törvény tiltó rendelkezései alá esik. Egyébként csakis a szabadalmi törvény tartalma mérvadó. A tapasztalat adatai azok, melyek e tekintetben nagy óvatosságra késztetnek. Tudjuk, hogy az 1891-iki árúvédjegytörvény létesítése előtt a védjegybitorlás úgy nálunk, mint Ausztriában iparügyi kihágást képezett, mely pénzbüntetéssel sújtatott. Egy konkret esetben Holländer nevű iparos több felsőausztriai és styriai gyáros védjegyeit az általa gyártott kaszákon utánozta volt, ezen cselekménye folytán az akkor fennálló, 1858. évi deczember 7-én kelt császári nyiltparancsban foglalt árúvédjegytörvény értelmében lett volna büntetendő és ezen törvény rendelkezéseihez képest tartozott volna kártérítéssel. Az érdekeltek előtt a Holländert érő ezen jogkövetkezmények elegendő sulyosaknak nem látszottak, miért is a kir. ügyészséghez fordultak, mely az általános büntető törvények alapján csalás miatt emelt vádat, indokul felhozván, hogy Holländer eljárása által a nagyközönség félre lett vezetve és megkárositva. A bécsi esküdtszék Holländert, ki a fennálló törvényes állapot szerint csak pénzbüntetéssel lett volna sujtható, a csalásban mondta ki bünösnek és nevezett öt évi börtönre lett itélve. A kir. ügyészség és a bécsi biróság ezen esetben azon álláspontra helyezkedett, hogy a

büntetőtörvény alkalmazása az árúvédjegytörvényt tartalmazó nyilt parancs által nincs kizárva. Ilyen eset képzelhetetlennek tartatnék és annak megtörténtét nem igen hinnék, ha tényleg elő nem adta volna magát.

Az eddig Magyarországban és Ausztriában létezett szabadalmi törvény a valóságos feltalálót tudvalevőleg nem valami nagy oltalomban részesitette volt, miután ezen törvény a rideg bejelentési rendszeren alapulva, csakis a bejelentőt tekintette a szabadalmi jog alanyának és a bejelentő ellen és mellette a valóságos feltalálónak semminemű oltalmat nem nyújt. Ezen 1852. augusztus 15-én kelt nyilt parancs, bár egyes helyes rendelkezések és definitiók foglaltatnak benne, nem mintaképe a codificatiónak, a mit legjobban az mutat, hogy ezen törvény a gyakorlati alkalmazásban folytonosan rendkívül sok kételyre adott okot.

Érdekes már most felemlíteni azt, miszerint ezen régi törvény ugyancsak 50-ik §-ában véletlenül ugyanazon homályos intézkedés foglaltatik, mint a magyar törvényjavaslat 50. §-ában, a melyre nézve aggályaimat kifejezni bátorkodtam.

A szabadalmi nyilt parancs 50-ik §-a a következőkép hangzik: «Inwieferne derjenige, welcher sich unerlaubter Weise die Urheberschaft der Entdeckung, Erfindung oder Verbesserung eines Anderen anmasset, um hierauf selbst oder durch dritte Personen ein Privilegium zu erwirken, hiedurch sich eines Betruges oder einer anderen strafbaren Handlung schuldig macht, ist nach den Strafgesetzen zu beurtheilen.»

A régi törvénynek ezen 50-ik §-a már számos és nagyobbrészt igen tisztességes embernek nagy gondot, sok kellemetlenséget, izgalmat és költséget okozott. Büntető biróságaink köztudomás szerint nem igen foglalkoztak volt a szabadalmi ügygyel s így teljesen tájékozatlanok voltak e téren. Előfordultak azonban esetek, hogy találmányok elsajátítása miatt feljelentéseket tettek tisztességes és jóhiszemű iparosok ellen lopás, csalás, sikkasztás vagy más büntetendő cselekmények miatt. Ilyen feljelentések nagyobbrészt elbocsátott munkásoktól eredtek, kik azt állították, hogy a gyáros, kinél ők előbb munkában állottak volt, azon találmányt, melyre az illető gyáros szabadalmat birt vagy kieszközölt, a bűnvádi panaszszal

előálló feljelentőtől sajátította el. A találmányi és szabadalmi ügyekben teljesen járatlan fenyítő biróságok sok esetben ily panasz folytán az előnyomozást, elővizsgálatot elrendelték és bár az ilyen panaszok és vizsgálatok — legalább az én tudomásom szerint — minden egyes esetben az eljárás beszüntetésével végződtek, mégis az illető feljelentett és társadalmi állással biró egyénnek az elővizsgálat és egyáltalában a bűnvádi eljárás sok kellemetlenséget és gondot okozott. Ilyen eseteket egyszer s mindenkorra kikerülni és lehetetlenné kell tenni. Ez okból a törvényjavaslat 50-ik §-a vagy egyszerűen kihagyandó, vagy pedig olykép szövegezendő, hogy minden kétség teljesen ki legyen zárva.

A szabadalombitorlási kereset alapját és kiindulási pontját a törvényjavaslat 51-ik §-a szerint a szabadalmi leirás képezi, a mennyiben az 51. §. 2-ik bekezdése a következő rendelkezést tartalmazza: «a szabadalmazott találmány mibenlétének megitélésére kizárólag a szabadalmi levéltárban letett találmányi leirás szolgál alapul, ennélfogva nem vehető tekintetbe semminemű utólagos, ama leirásban nem foglalt értelmezés.» Ezen § 3-ik bekezdése pedig elrendeli, hogy «a mennyiben a leirásnak értelmezése iránt vita támad, a biróságok jogosítva vannak a felek vagy egyikének kérelmére, de hivatalból is a szabadalmi hivatal véleményét kikérni.»

Már utaltunk volt arra, hogy a szabadalomsértések legtöbb eseteiben közönséges utáncsinálásokról nincsen szó, hanem hogy a bitorlást képező tárgyban rendesen eltérések a szabadalmi tárgytól szoktak meglenni. A panaszosnak és a panaszlottnak a szabadalombitorlási perben egymással szemben álló nézetei és véleményei a tulajdonképeni szabadalmazott tárgynak, a szabadalmazott találmány lényegének különböző magyarázatában culminálnak. A panaszos a találmány lényegét az azonos részekben és a panaszlott a különböző részekben szokta és kivánja megtalálni. Előfordult azonban az is, hogy egy és ugyanazon fél a szabadalom tárgyának lényege tekintetében kétféle nézetet, illetve felfogást juttatott kifejezésre, a szerint, a mint az a mindenkori processuális álláspontjának jobban megfelelt. A szabadalombitorlási perben a szabadalmazott kizárólagos jogának tárgyaként egy nagyobb tért jelölt meg, míg ő a bitorlási

perbeli panaszlott által ellene inditott szabadalommegsemmisítési perben ezen önmaga által a bitorlási perben megjelölt tér korlátozására törekedett.

Egy concret és a mi judicaturánkban előfordult példa ezt élénk módon fogja megvilágítani. Egy gépre vonatkozó szabadalom tulajdonosa szabadalombitorlási eljárást tett folyamatba egy más iparos ellen. Felperesi szabadalmi leirás végén tiz ujság-igénypontban mindaz fel volt sorolva, a mit a szabadalom tulajdonosa ujnak és oltalomban részesítendőnek tekint. Az alperes által előállított gép azonban csak hat ujság-igénypont tekintetében hasonlított a felperesi szabadalom tárgyát képező géphez, mely alapon panaszos a szabadalombitorlás fenforgását vitatta. Alperesi részről a szabadalmazott találmány ujdonságának hiánya állíttatván és ez által a bitorlási eljárás a régi törvény 45-ik §-a alapján felfüggesztetvén, a megsemmisítési per letárgyaltatott. Ezen perben felperes szabadalmának minden egyes ujság-igénypontja tekintetében be lett bizonyítva, hogy azok már előbb közzétett nyomtatványban le voltak irva, mire a bitorlási perben felperes, illetve megsemmisítési perbeli alperes igyekezett a szabadalmazott találmány által uralt területet az összes tiz ujság-igénypont combinatiójára megszorítani, hogy ezen uj definitio által találmánya existentiáját megmentse. A megsemmisítési perben határozó hatóság ezen megszorító magyarázatot elfogadta és a szabadalom lényegét a tiz ujság-igénypont összefoglalásában állapította meg, a nélkül azonban, hogy ebből valami következtetést vont volna le és az itéletnek rendelkező részében egyszerűen a szabadalomnak további fenállását mondta ki. Miután azonban az ezen fentartás alapjául szolgált definitiója a találmány lényegének a leiráson fel nem jegyeztetett, megtörtént a később ismét felvett és folytatott bitorlási eljárásban, hogy egy szabadalom alapján, melynek tiz ujság-igénypontja egyenkint mind ismeretes volt és mely a lefolyt megsemmisítési perben hozott itéletben összetételi szabadalomnak lett declarálva, mégis a bitorlási perben kihallgatott szakértők által a bitorlás tényálladéka egy oly gépszerkezet tekintetében megállapíttatott, mely gépszerkezet nem foglalta magában mind a tiz ujság-igénypontot, hanem csak egyeseket azok közül.

A régi törvény szerint a szabadalom korlátozása iránti keresetek vagy az egy szabadalom interpretatiójának megállapítására vonatkozó perek, valamint ezen interpretatiónak a leiráson leendő feljegyzésére irányult keresetek a szabadalom állagának kérdésében biráskodásra egyedül hivatott kereskedelmi miniszterium által tárgyalásra nem lettek elfogadva és így a jogszolgáltatás utja teljesen el volt zárva. Hogy ilyen esetek a jövőben ki legyenek zárva, fel lett véve a törvényjavaslatba azon intézkedés, hogy a mennyiben a leirás értelmezése tekintetében vita támad, a biróságok jogosítva legyenek a felek vagy azok egyikének kérelmére is a szabadalmi hivatal véleményét kikérni. Ezen rendelkezés azonban nem teljesen kielégítő és pedig azért nem, mert abban a biróságnak csak jog adatik a szabadalmi hivatal véleményének kikérdezésére, de erre nem kötelesek. Már most tartani lehet attól, hogy a biróságok eljárásuk gyorsítása végett vagy esetleg a szabadalmi hivatal nagy munkakörére való tekintetek folytán egyes esetekben a felek ebbeli kérelmét nem fogják teljesíteni, mi által érzékeny jogsérelmek keletkezhetnek. Nézetem szerint tehát módot kell adni a feleknek, hogy ha már a bitorlási perek egy központi hatóságnál nem tárgyaltatnak, ügyüket a döntő kérdés megvilágítása czéljából mégis a szabadalmi hivatal elé vihessék. Ezt annál is inkább kell tenni, mert különben a jövendőbeli szabadalmi törvény hason intézményei nagy elvi különbségeket mutatnak fel, a mint a következőkben kifejteni lesz szerencsém.

Tudjuk ugyanis az előbbi ismertetésekből, hogy a törvényjavaslat a megállapítási eljárás intézményét létesítette, mely a szabadalmi hivatal előtt tétetik folyamatba. Ezen megállapítási eljárás nem egyéb, mint a megfordított bitorlási eljárás. A bitorlási perben a szabadalom tulajdonosa lép fel panaszosként, míg a megállapítási perben az állítólagos utánzatnak készítője, a bitorlási perbeli alperes lép fel felperesként. Az egyik esetben a szabadalmi ügyet pontosan ismerő, a törvényt állandóan kezelő, a tudomány színvonalán álló és a legkiválóbb szakértőkkel rendelkező szabadalmi hivatal fogja a a döntő kérdést alperes és felperes között tisztázni és rendbe hozni, míg a bitorlási perben ezt az illető vidék területi birósága, melynél az évek hosszú során át esetleg csak egynéhány

szabadalmi ügy fordul elő, és mely hasonlókép járatlan és kevés tapasztalattal bíró szakértők felett rendelkezik, fogja tenni. Módot kell tehát nyujtani valamiképen, hogy a szabadalmi hivatal befolyása a bitorlási per döntő kérdésére a felek által mindenesetre kieszközölhetővé tétessék és ezért az 51-ik §. 3-ik bekezdését nem potestative, hanem imperative kell szövegezni.

Az 52-ik §. szerint a sértett fél kivánatára a vádlott birtokában talált utánkészítésnek vagy utánzatnak bizonyúlt tárgyak vagy alkatrészek a bitorlási perben hozott ítélettel elkobzandóknak nyilvánítandók. Az «alkatrész» kifejezés ellen aggályt kell nyilvánítanunk. Ismeretes dolog, hogy már létező készülékek és gépek újításaira és javításaira vonatkozó szabadalmaknál a találmányok tárgyát nagyobbrészt csak egy, bár lényeges hatásokkal egybekött szerkezeti rész képezi. Nem volna most már méltányos, hogy az, a ki éveken át ezen szabadalmazott szerkezet utánzásaival ellátott gépeket és készülékeket gyárt és forgalomba hoz, egyszerűen csak avval büntettessék, miszerint ezen szerkezeti alkatrész megsemmisíttetik, míg a gép többi részei a bitorló szabad rendelkezésére maradnak. Ezen rendelkezést annál inkább kell meggondolni, mert gyakran előfordul, hogy vagyontalan emberek, kiktől a kártérítési per folyamán mit sem lehet behajtani, a szabadalmi bitorlásokat iparszerűleg űzik. Ha már a törvényjavaslatban ilyen rendelkezés előfordul, akkor mindenesetre másrészt a sértett fél érdekének megóvására még azon pótintézkedést kellene felvenni, hogy a szabadalmazott alkatrészekkel ellátott tárgyak összességükben a panaszos kártérítési igényeinek biztosítására szolgálnak. Ha ezt nem veszszük fel a törvénybe, akkor a szabadalmi oltalom illusoriussá válhatik.

Ha azonban a törvényjavaslatban provideált büntető járásbiróságok hatásköre a felhozott aggályok tekintetbe vétele nélkül mégis megállana, akkor szükséges az egyöntetű judicatura megteremthetése czéljából a fellebbezési eljárást oly módon szabályozni, hogy a bitorlási ügyek az ország legfőbb ítélőszéke, a m. kir. curia elé vitethessenek. Végül még az 57. §-ban szabályozott polgári eljáráshoz akarok egy megjegyzést fűzni. Ezen eljárás által a bitorlást megszűntetni lehet, de a kártérítési

igény érvényesítése nagyon meg van nehezítve az által, hogy az alperestől csak saját meggazdagodása erejéig lesz kártérítés követelhető. Alperes meggazdagodásának bizonyítása még a bizonyítékok szabad mérlegelésének rendszerénél is fölötte nehéz lesz.

Midőn az előzőkben a szabadalmi törvényjavaslat tartalmát a t. teljes ülés előtt vázlatosan jellegezni megkisérlettem, azon reménynek adok kifejezést, hogy a jogász-egylet ezen fontos törvényt figyelmében részesíteni és számos törvényben már érezhető üdvös befolyását az itt szóban forgó törvényhozási előmunkálatok körül is érvényesíteni fogja.

Elnök: Az előadó úrnak szakavatott, a tárgyalt anyagba mélyen beható, és rendkívüli tanulmányokról tanúskodó részletes előadásaért a Jogász-egylet köszönetét fejezem ki. (Éljenzés.)

A szabadalmi törvényjavaslatról folytatott vita.

(1895. jan. 19.)

Dr. Deutsch Izidor: Mult heti előadásom alkalmával voltam bátor jelezni, hogy feladatomat nem annyira a törvényjavaslat ismertetésében, mint abban látom, hogy alkalom adassék a szakszerű discussióra, a felmerült kérdések tárgyalására ezen a jogintézmények megbirálására oly illetékes forum előtt. Ezen discussio mai napra tűzetvén ki, a felszólalásra jelentkezők a törvényjavaslat VIII. fejezetével kivánnak értesülésem szerint foglalkozni. Ez okból röviden recapitulálom a bitorlásokra és a büntetésekre mondottakat. A jelenleg fenálló állapot, hosszadalmas és önkényes volt, hiányozván a birósági szervezet és az eljárási garantiák. Eljárásunk büntető s polgári jelleget öltött a szerint, a mint titkos vagy nyilt leirással álltunk szemben. A titkos szabadalmi leirás esetén az, ki valakinek szabadalmi jogába ütköző cselekményt követett el, nem tudta és nem tudhatta, hogy ő azzal törvénysértést követett el, mert azt, a mi a szabadalmazottnak reservált jogát képezte, a titokban tartás folytán ő nem ismerhette, s daczára annak, hogy ily körülmények közt a jogsértő cselekménynek minden szándékossága, de jóformán még a gondatlanság is ki volt zárva, mégis súlyos következményekkel járt az iparosra nézve, ha véletlenül azonos vagy lényegében hasonló tárgyat állított elő, mert az ellene inditott eljárás ezen tárgyak lefoglalásával és költségekkel járt, mert továbbá birói tilalom bocsáttatott ki, hogy az incriminált tárgyat többé elő nem állíthatja, végül pedig biztosíték adására köteleztetett, hogy a nála készletben talált tárgyakat a szabadalmi időtartam alatt forgalomba hozni nem fogja. Az új törvényjavaslat tárgytalanná teszi ezen intézkedéseket, miután a titkos leirásokat nem ismeri.

Nyilt leirás fennforgása esetén büntető határozat hozatott az iparhatóság által. Ezen marasztaló itélet folyománya volt a kártérítési kötelezettség.

A bejelentési rendszer országában, hol az állam semminemű szavatosságot nem vállal a szabadalom kiadásának ténye által azért, hogy egy valóban védelmet érdemlő jog keres oltalmat a biróságnál, elég és talán tulságosan messzemenő oltalmi intézkedések voltak a szabadalombitorlási perek tekintetében ilyeténkép a törvénybe foglalva.

A jelen szervezet hiányaival szemben a javaslat haladást akar létesíteni e téren, a mennyiben első sorban a büntethető szabadalomsértés tényálladékát a szándékosságtól teszi függővé, a mennyiben a szabadalomsértések feletti biráskodást a kir. biróságokhoz utalja.

Ha ilyen erélyes módon követelik a szabadalmazott jogainak támogatását, tudnunk kell, vajjon az új törvény szerint a szabadalmazott joga belsőleg erősebb alapon nyugszik-e, mint az előbbi bejelentési rendszer alatt.

Az új törvény a szabadalom belértékére ha nem is garantiát, de mégis egy kis vélelmet teremt a felszólalási eljárás által, mely az érdekelt iparosok által két hónapon belül igénybe vehető a szabadalom kiadása előtt. Bár ez haladásnak látszik, kivált a mi viszonyaink között, még se tekinthető oly nagy haladásnak, hogy azt mondhatnánk miszerint, egy minden kétséget kizáró jog helyezendő védelem alá. Ha az állam védi a tulajdont, büntető törvényével, ennek alapfeltétele, hogy az illető a jog által megállapított legitim módon igazolt valóságos tulajdonos legyen.

A gyakorlatban sokszor előfordult esetek mutatják, hogy nem mindig jogos tulajdon az, mely a szabadalom elnyerése által legitimálva van. Hozzájárul az, hogy itt csak feltételes tulajdonról lehet szó, mely csak akkor respectáltatik, míg a szabadalmazott bizonyos kötelezettségeket teljesített s mulasztásokat nem követett el.

Egy ily jog tekintetében nagyon óvatosan kell eljárni; a védelemnek legtágabb tért kell nyujtani, és ez nézetem szerint azon biróságok által, melyeket a javaslat contemplál, t. i. a büntető járásbiróságok által nem fog éretni.

A szabadalmi intézmények természetéből kifolyólag érinteni fogom röviden az okokat, melyek szerint szükséges a szabadalombitorlási per során a contradictorius eljárás. Itt ugyanis nem közönséges brutális hamisítások fordulnak elő, mint az árúvédjegybitorlásnál, hanem itt két ember munkájának eredményei hasonlítandók össze, a mikor gyakran előbb tisztába hozni és megállapítani kell a birónak, mi van tulajdonképen védve.

A panaszlottnak tehát minden irányban szakértők közbenjöttével és így ahhoz is hozzászólási joga van, mi legyen a kiindulási pont az illető esetben; a panaszlott védelmül felhozhatja, hogy rossz és semmis felperes szabadalmi joga, hogy más magyarázatot igényel a felperesi szabadalmi leirás, mint a minőt felperes vitat stb. A törvényhozónak továbbá figyelembe kell venni azon ország viszonyait, melyben a törvény alkalmaztatik.

Tudjuk hogy nálunk az ipar még fejletlen, gyakran még az sincs tisztában a szabadalmi joggal, kinek hivatása volna azt alkalmazni. Ezen tekintetek azután a törvényhozót különös óvatosságra fogják késztetni, minek példáit másutt is veszszük észre. Igy Francziaországban és Belgiumban az előzetes intézkedések megtételére csakis a törvényszék elnöke van hivatva; Angliában a bitorlási panaszra teendő intézkedések a főbb törvényszékek hatáskörébe vannak utalva s az új 1883-iki angol törvény a szabadalombitorlási perekben a legridegebb polgári eljárásra emlékeztető contradictorius eljárást létesít. Nálunk e tekintetek ismét arra késztetnek, hogy bitorlási ügyekben ne a büntető, hanem a contradictorius eljárást biztosító kereskedelmi biróságok ruháztassanak föl az itélkezés jogával. Ott, hol egy nem garantirozott jog képezi az eljárás kiindulási pontját, hol az iskolázatlanság az iparosoknál oly nagy: a contradictorius eljárást egy helyes eljárás első követelményének kell tartani és ezt csakis a kereskedelmi biróságok képesek nyujtani.

Dr. Edvi Illés Károly:

T. teljes ülés! Midőn készségemet fejeztem ki a szőnyegen forgó tárgyhoz hozzászólni nem ismertem még a javaslatot. Csakis az előadó úr fejtegetéseiből következtettem, hogy ennek büntető intézkedéseiben valami új és elvi jelentőségű rendszert találunk. Azt hittem nevezetesen, hogy ez is ugyanazon rendszert követi, mint a szerzői jog bitorlásáról szóló törvény, hogy t. i. valóságos criminalitasok polgári biróságok hatáskörébe utaltatnak. Ez ellen akartam felszólalni; de időközben a javaslat átolvasása után beláttam, hogy e tekintetben tévedtem. Mindazonáltal felszólalok, mert másfelől arról győződtem meg a javaslatból, hogy annak büntető intézkedéseit rendszertelenség és kapkodás jellemzi.

A javaslat szerzője nem volt tisztában a büntetőjogi elvek helyes alkalmazása iránt. Igy a 49. §. azt mondja, hogy szabadalombitorlást követ el, ki a szabadalom tulajdonosának vagy jogutódainak engedélye nélkül valamely szabadalmi tárgyat tudva előállít, forgalomba hoz vagy használ, s ezáltal az illetőnek törvényben gyökerező jogait sérti.

E definitió szerint az elkövetési cselekedet valamely szabadalmi tárgynak előállítása, forgalomba hozatala vagy használása. Ehhez járul 2-szor, hogy a tettes a cselekedetet a szabadalom tulajdonosának vagy jogutódjának engedélye nélkül, 3-szor tudva, kövesse el s 4-szer ezáltal a szabadalom tulajdonosának jogát sértse. E tényálladéki elemek közül különösen feltűnik az, hogy a bün tethetőség megállapításának feltétele, hogy a tettes a szabadalom tulajdonosának vagy jogutódjainak beleegyezése nélkül állítsa elő a szabadalom tárgyát.

E szövegezésből szerintem helytelen consequentiák származhatnak; mert hisz kétségtelen, hogy a tulajdonos engedé-

lyével való előllítás eo ipso kizárja a szabadalombitorlást. A szabadalombitorlás fogalma már magában foglalja a beleegyezés nélküli előállítást. Ez tehát a törvényben nem egyéb, mint soleonasmus, a mely minthogy sokszor nehéz meghatározni, ki a szabadalom tulajdonosa, helytelen következtetésekre vezet.

Még különösebb az értelmezés, melyet a javaslat szerzője az indokolásban a dolushoz «tudva» fűz. Azt mondja, hogy a jogsértés tudatos már akkor is, ha a tettes könnyelműen cselekszik, mert harmadik személy jogainak már könnyelmű megsértése is valóságos dolus eventualis, tudatos jogsértés. Ez a büntetőjognak oly primitiv elveibe ütközik, hogy a legnagyobb csodálkozással kell tudomásul vennünk. Hiszen dolus és könnyelműség egymást kizárják. A dolus eventualis ismert fogalma is egészen különbözik attól, mit az indokolás fölemlít.

A culpáról is teljes tájékozatlansággal, sőt érthetetlenséggel beszél az indokolás, azt mondván, hogy a tágabb értelemben vett culpa nem lehet alapja a szabadalom bitorlásának. Ily megkülönböztetés — tágabb és szorosabb értelemben vett culpa — a büntetőjogban ismeretlen fogalmak.

Úgy látszik e fogalomzavart az idézte elő, hogy mint az előadó úr kifejtette, eddig nem kivántak meg semmiféle dolust, hanem elég volt maga a tett.

Áttérek most a hatáskör kérdésére. Én úgy vettem ki a javaslat szövegéből, hogy a törvényszékhez utalvák ez ügyek, a mikor előállana az az ellenmondás, hogy kihágások a törvényszék elé utaltatnának. De mint az előadó úr meggyőzött, a javaslat szerint a járásbiróság az illetékes forum. Ezt nem fogadhatom el, de azt se, hogy a keresk. biróság elé utaltassanak a szabadalombitorlási ügyek. Mert vagy criminalitás ez, vagy nem, azt hiszem, legalább is criminalitás oly mértékben, mint az árúvédjegy bitorlása. Ez pedig törvényünk szerint mint vétség a törvényszék elsőfokú hatósága elé tartozik. A javaslat kihágásnak minősíti a szabadalom bitorlását. Ennek okát nem tudom felfogni, holott annak tárgya valóságos jogsértés. Ha a vagyonrongálás, a kincstalálás, s a talált dolog eltulajdonítása a vétségek sorába tartoznak, mert jogsértők; s mert a büntetés nem a praeventio, hanem a repressio természetével bir: a sza-

felmerülő finom magánjogi és gyakran műszaki kérdések eldöntése megkövetel.

Büntető járásbiróságra bizni 10,000 frtig terjedő kártérítés megitélését, igazán mellőzése a magánjogi érdekeknek.

Egy másik szempont, mely a büntető birói hatáskör ellen szól, a panaszlott érdeke.

Akkor, midőn szabadalombitorlás miatt panasz emeltetik, az esetek nagy csoportjában nem bizonyítható a panaszlottra kriminális értelemben vett dolus.

A közönséges bűncselekményeknél már a feljelentésből vagy ha ebből még nem, úgy gyakran aránylag rövid idő alatt a vizsgálat során kiderül, hogy a panasznak van-e jogi alapja vagy nincs?

A szabadalombitorlási ügyekben hosszadalmas eljárást kell a biróságnak lefolytatni, az esetek túlnyomó nagy részében szakértői bizonyítást igénybe venni és leggyakrabban csak a végtárgyaláson, contradictorius eljárás útján lesz kideríthető a vádlott ártatlansága.

Kereskedő- és iparososztályunk így ki van téve annak, hogy hosszabb ideig hibáján kívül bünvádi vizsgálat alatt áll, titkos inquisitorius vizsgálat alatt, a mi magával vonhatja üzletének károsítását, személyének zaklatását és hitelének veszélyeztetését is.

A büntető biró nem is jártas annyira az ipari, kereskedelmi és technikai terrenumokon, nem is ismeri ezen speciális foglalkozási ágak szokásait, mert előtte ritkábban fordul meg oly eset, mely ezen sphærákba vág.

S ezen ismerethiánynak csak csekélyebb része pótolható szakértők által, mivel általános jártasság nélkül a biróság a szakértők véleményét kénytelen itélet érvényére emelni.

S a mit itt a büntető biróságokról állítottam, azt kénytelen vagyok némileg kiterjeszteni.

Véleményem szerint ugyanis csupán azon biróságokban fejlődhetik ki speciális érzék az ilyen egész különleges természetű ügyek iránt, a melyek állandóan foglalkoznak hasonló, a kereskedelem és ipari természetű ügyekkel.

A vidéken a kereskedelem és ipar csak szűk téren mozog, a peres ügyek nem oly complicalt természetűek, nem mutatnak

fel oly változatosságot, mint a forgalmi központban, Budapesten. Megfelelő szakértők sem állanak a biróság rendelkezésére.

Ezért a magam részéről a budapesti kereskedelmi- és váltótörvényszéket tartanám legkompetensebbnek, illetőleg egyedül kompetensnek az egész országra nézve a szabadalmi perekben való biráskodásra nézve.

Dr. Bleuer Samu ügyvéd:

T. teljes ülés! Hogy egyik vagy másik biró, vagy birói collegium itéletében néha téved, az a t. előttem szóló álláspontját nem indokolja, mert ha a törvényhozó annyira félne a biróságok tévedésétől mint a t. előttem szóló, akkor talán nem is állított volna fel biróságokat, akkor talán nem is volna szabad pereket indítani, mert hiszen minden perben s minden biróság előtt fordulnak elő tévedések. Azt a nézetet sem oszthatom, hogy a járásbiróságnál több tévedés fordulna elő, mint a törvényszéknél, vagy hogy a vidéken több, mint Budapesten. Ha mégis a t. tagtárs úr *egy külön szakbiróság* felállítását indítványozta volna a szabadalmi kérdések polgári és büntetőjogi elbirálására, akkor mint új és a szabadalmi rendszer különössége általt indokolt intézmény felett a vitát igen hálásnak tartanám; de azt mondani, hogy az ország biróságainak többsége e roppant fontos kérdés elbirálására nem képes, hogy a közrend s az állami érdek nem követeli a szabadalmi ügyek büntetőjogi védelmét, talán még se lehet, mert hiszen akkor pl. a becsületsértésről vagy rágalmazásról vagy magánlaksértésről is azt lehetne mondani, hogy nem az *állam* érdeke követeli meg ezen cselekmények büntetését.

Ebben a formában tehát nem járulhatok a t. előttem szóló előadásához.

Minthogy a szabadalmi ügyek elbirálása különös szakértelmet igényel, részemről a szakbiróságot tartom ezen ügyek legalkalmasabb forumául. Szakbiróság hiányában ily kérdéseknél okvetlen szükséges lesz a biróságnak szakértőkhöz fordulnia, mert másként alig fogja megállapíthatni, hogy miben áll a szabadalom, s mi által és mennyiben sértetett az meg. Ha szakértő szükséges az árúvédjegy vagy pénzhamisítás vagy a legközön-

ségesebb okirathamisítás megállapításához, annál inkább szükséges a szakvélemény szabadalombitorlás megállapításához.

Egyebekben a most hallott két felfogás közül, a szabadalomsértés *büntető* elbírálása tekintetében a magam részéről E. Illés Károly t. tagtárs úr nézetéhez csatlakozom.

Dr. Deutsch Izidor előadó:

T. teljes ülés!

Dr. Illés úr felszólalásának azon részére, mely a büntető biróságok hatáskörének megtartására vonatkozik, néhány észrevételt kell tennem. Megvallom, hogy felszólaló úrtól oly nyomós ellenérvet nem hallottam, hogy — bár tisztelettel meghajolok szóló úr nagy tekintélye előtt — nézetemmel felhagyhatnék.

Azokhoz, amiket a dolus és culpa tekintetében mondott, megjegyzést nem fűzök, miután ezen thémának alapos és kimerítő tárgyalására elegendő idő nem áll rendelkezésemre. A biróságok kérdése egyébként actualisabbnak látszik, miután két szónok is azt érintette.

A büntető eljárás tekintetében a kérdés lényege szerintem a körül forog, hogy inquisitorius vagy contradictorius eljárás útján deríttessék-e ki az igazság.

Hogy a contradictorius eljárás hol és mikép alkalmaztassék, vajjon a bpesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél centralisáltassanak az ily perek, az már tisztán czélszerűségi kérdés. Már mult heti előadásomban említettem, hogy új processualis intézmény és egyúttal a törvényjavaslatnak egyik kiváló része a megállapítási eljárás, a mely által a törvény módot nyújt az iparosoknak, hogy jövendő zaklatásoknak elejét vegyék. A megállapítási keresetet megfordított bitorlási keresetnek mondtam.

A bitorlási keresetben a szabadalom tulajdonosa azt mondja: *A* vagy *B* gyáros előállította e tárgyat, mely utánzata a szabadalmazott találmányomnak, miért is az eljárás a büntető biróság előtt megindítandó. Kiküldetik erre a büntető járásbiróság egyik tagja, ki a neki rendelkezésére álló szakértők

segélyével eljárása és egyes intézkedései horderejének ismerete nélkül lefoglal, és garantiákkal nem biró eljárás szerinti tárgyalás után meghozza az itéletet; ki akkor veszi elő a dolgot, mikor neki tetszik; heverteti a vizsgálatot.

Ha jártas ember az utánzatot készítő iparos, akkor nem várja be a szabadalom tulajdonosának lépéseit, hanem maga megy a kiváló szakértőkkel rendelkező, alkalmasint gyorsan eljáró szabadalmi hivatalhoz, mint központi hatósághoz, mely szabályozott contradictorius eljárás után tiszta helyzetet teremt a két fél között. Egy és ugyanazon kérdés tehát különböző módon talál majd elintézést, a szerint, a mint az utánzó jártas vagy járatlan ember. Legczélszerübb lenne természetszerűleg az összes bitorlási ügyeket egy hatóság elé vinni, de miután gyakorlati nehézségek állanak ennek útjában, legalább az eljárás ugyanazon neme, legalább megközelítőleg hasonló garantiák forogjanak fen mindkét esetben.

Én ezen indokból legalkalmasabbnak találom a kereskedelmi biróságokat, mert ott van még a felek processualis jogának legtöbb respektálása.

Azon ellenvetésre, hogy a keresk. vagy a polgári biróság nem alkalmas büntető határozatokat hozni, megjegyzem, hogy igaz, miszerint a biróságok fel vannak osztva polgári s büntető biróságokra, de ezen felosztás nem szerves, hanem csak Budapesten létezik.

A büntető eljárásnál az itt szóban forgó, értékes, finom, szövevényes elágazó kérdéseknél, mind a panaszos, mind a panaszlott joga el fog veszni. Különösen fontos a bitorlási ügyekben a szakszerű felfogás és a gyorsaság. Tudjuk, hogy minden ipari czikk kelendősége csak bizonyos ideig tart, kivéve a korszakot alkotó találmányokra vonatkozó szabadalmakat.

Az 1883-iki angol törvény — mint már említém — a legmesszebb menő contradictorius eljárást honosítja meg; a bitorlási eljárásra vonatkozó 23. §. következőkép szól:

«Egy szabadalom bitorlása miatti eljárásban a panaszos a panasz beadásánál vagy a biróság határozata folytán egy meghatározandó határidő alatt a panasz tárgyát képező sértéseket egyenként előterjeszteni tartozik.»

A panaszlott a panaszra bizonyos, a biróság által meghatá-

rozandó időben adandó válaszában, az érvényesiteni kivánt kifogásokat egyenként előterjeszteni köteles. Ha a panaszlott a szabadalom érvényét támadja meg, akkor ebbeli előadásában az okokat kell felsorolnia és az ujdonság hiányának vitatása esetén a korábbi közzététel vagy alkalmazás időpontját meg kell jelölnie. A tárgyaláson az állitott bitorlás vagy vitatott érvénytelenség tekintetében csak oly bizonyitékok engedtetnek meg, melyek ténykörülményei már előbb fel lettek hozva, ha csak a biróság ezt kivételesen nem engedi. A ténybeli előterjesztések a biróság engedélyével módosithatók.

Én egyébként nem annyira a büntető biróságok ellen, mint a bűnügyek elintézésénél követni szokott eljárás ellen szólalok fel. Dr. Illés hivatkozása az árúvédjegybitorlásokra nem helyes; ezen analogia nem áll. Az árúvédjegyügyekben nem kell annyi értelem; ezekben csak az kivántatik, hogy a biró gondolja magát azon helyzetbe, melyben a rendes vevő létezik, míg a szabadalombitorlási ügyekben rendkívüli jártasság igényeltetik. Így pld. a malomipart felforgató nagy találmányok egyenként gyakran tíz szabadalom által vannak védve, melyek lánczolata kell hogy összefüggő legyen, kitünhetik azonban, hogy egy kis hézag van, melyen panaszlott átmenekülhet. Ilyen bonyolult kérdéseket vizsgálóbirói eljárás útján elintézni nem lehet.

Az azután, hogy belevág-e ez a rendszerbe vagy nem, szerintem mellékes dolog, hisz ép Illés dr. úr mondta, hogy legyen egyelőre egygyel több rendszertelenség, csak érjük el az igazságot.

Elnök: A múlt héten megkezdett vitát a szabadalmi törvényjavaslatról befejezettnek nyilvánitom, miután senki többé szólásra nem jelentkezett; egyszersmind azt hiszem, hogy a t. teljes ülés érzelmeinek felelek meg, ha a t. előadó úrnak beható, igen részletes, minden tekintetben tanúlságos előadásaért ismételve köszönetet mondok. (Éljenzés.)

